“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार–सम्बृद्ध ज्वालामुखीको मूल आधार ”

आवधिक गाउँ विकास योजना

(आ.व. २०७६/०७७–२०८०/०८१)

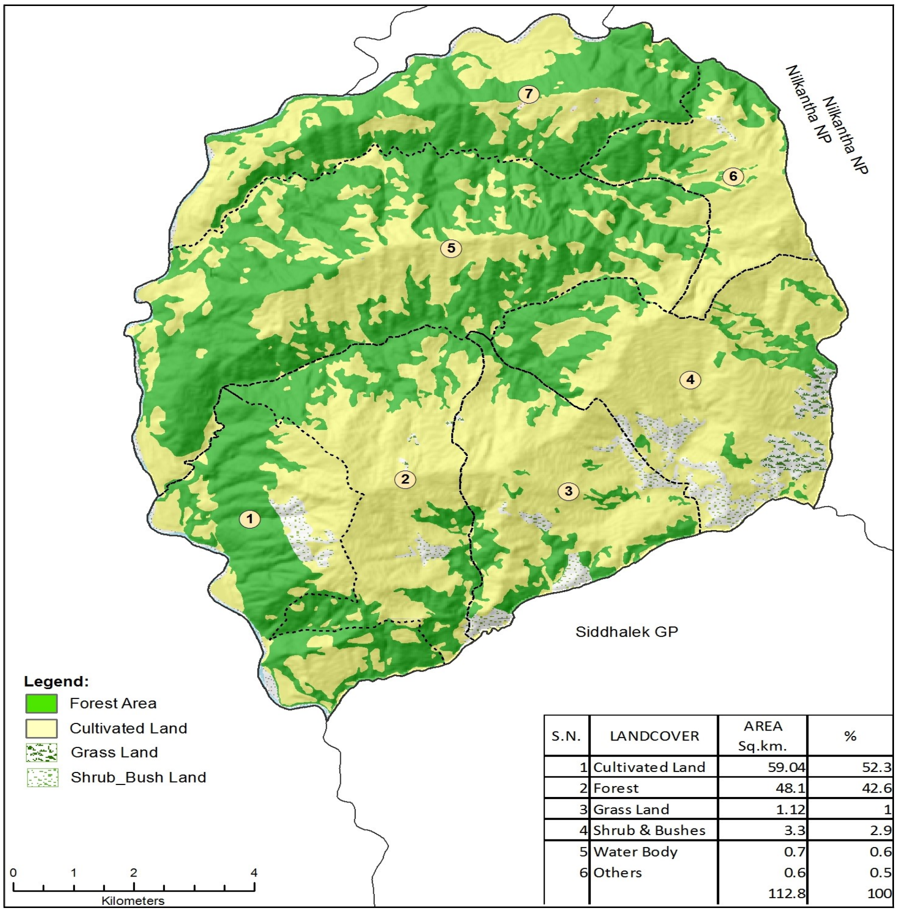

S.N.	LANDCOVER	AREA Sq.km.	%
1	Cultivated Land	59.04	52.3
2	Forest	48.1	42.6
3	Grass Land	1.12	1
4	Shrub & Bushes	3.3	2.9
5	Water Body	0.7	0.6
6	Others	0.6	0.5
		112.8	100

ज्वालामूखी गाउँपालिका

गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय,
साँधभञ्ज्याङ, धादिङ
३ नं. प्रदेश नेपाल

शुभकामना

लोकतन्त्रको आधारशिला भनेको जनमतलाई विश्वास गरी जनताको प्रत्यक्ष संलग्नता र सहभागितामा निर्णय लिने र सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्ने बिषय हो । जनता नै निर्णायक हुन् भन्ने सिद्धान्तलेनै संघिय लोकतान्त्रीक प्रणालीलाई संस्थागत गर्न सहयोग गर्दछ । लामो समयको अस्थीरता पश्चात नेपाल संघिय लोकतान्त्रीक गणतान्त्रीक मुलकको रुपमा स्थापीत भइसके पश्चात राज्यका तिनै तहका सरकार मार्फत विकासका कार्यक्रमहरु दुर्तगतिमा सञ्चालन गर्दै सुखी नेपाली सम्वृद्ध नेपाल बनाउने राज्यको चाहनालाई पुरा गर्न स्थानीय सरकार मार्फत सेवा प्रवाह गर्दै गाउँपालिकाको विकासमा राजनीतिक दलहरु, नागरिक समाज, गैसस, निजी क्षेत्र, सहकारी, सञ्चार क्षेत्र लगायत सबै सरोकारवालाहरुसँगको सहकार्य, समभ्रुदारी र जिम्मेवारीबोध सहित जनतालाई छिटो, छरितो र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नु हामी सबैको दायित्व हुन आउँछ ।

प्रकृतिले ज्वालामुखि गाउँपालिकालाई कृषि, पशु, उद्योग, पर्यटन, साँस्कृतिक सभ्यता, जडिबुटी, बन जंगल लगायत धेरै सम्पदाहरु दिएको छ । यस्ता प्राकृतिक स्रोत र साधनको बुहउपयोग गर्दै गाउँबासीको आर्थिक र सामाजिक विकासमा उल्लेखनीय बृद्धि गर्न सक्दछौ भन्ने हामीलाई विश्वास छ । यसै कुरालाई मध्यनजर गरी यो आवधिक गाउँ विकास योजनाले ज्वालामुखि गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा विशेष जोड दिएकोछ । गाउँको विकास गर्न हामीले शिक्षा र स्वास्थ्यलाई विशेष जोड दिदै आर्थिक विकासका लागि कृषि, पशु, पर्यटन लयायतका क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखी दिगो विकास लक्ष्यले लिएको सूचक हासिल गर्न हामी सफल हुनेछौ भन्ने लाग्छ । तसर्थ समग्र ज्वालामुखि गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको उच्च विकास हासिल गर्न हामी सबैको समान दायित्व हुने कुरामा हामी विश्वास प्रकट गर्दछौं ।

गाउँपालिकाको समुचित, दिगो र सन्तुलित विकास गर्न समावेशी, सहभागितामूलक र समन्वयकारी योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई यस आवधिक जिल्ला विकास योजनाले आत्मसात गरेको र परिलक्षित गरिएको दीर्घकालिन सोचको नजिक पुग्नका लागि पहिचान गरिएका उद्देश्यहरु र नतिजाहरु प्राप्त गर्न निर्धारण गरिएका क्रियाकलापहरु ठिक ठिक समयमा प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन हुन्छन भन्ने कुरामा म पूर्ण विश्वास प्रकट गर्दछु । यसका लागि सबै राजनीतिक दलहरु, संघिय र प्रदेश तहका निकायहरु, नागरिक समाज, गैसस, सञ्चार क्षेत्र, निजी क्षेत्र, सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र लगायत सम्पूर्णलाई हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

ज्वालामुखि गाउँपालिकाको अगुवाई र सबै सरोकारवालाहरुको सक्रिय सहभागितामा तयार भएको ज्वालामुखि गाउँपालिकाको यो पहिलो आवधिक गाउँ विकास योजनालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न व्यक्तिगतरुपमा समेत मेरो प्रतिवद्धता जाहेर गर्दछु ।

धन्यवाद
खेम प्रसाद लोहनी
सदस्य, क्षेत्र नं. २
संघिय संसद

शुभकामना

नेपाल संघिय लोकतान्त्रीक गणतान्त्रीक मुलुकको रुपमा रुपान्तरित भइसकेको आजको अवस्थामा संघिय प्रणालीको नेपालको संविधान र यस अनुसार निर्माण भएका ऐन, कानुनहरुको पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन तथा परिपालना गर्नुपर्ने हामी सबैको जिम्मेवारी र दायित्व हुन आउँछ । सोही अनुसार विकासका कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्न स्थानीय, प्रादेशिक र संघिय प्रणाली अनुसारको योजना तर्जुमा गर्ने सोही अनुसार कार्यान्वयन गर्दा विकासमा एकरुपता तथा समन्वय भई सबै तहका सरकारले राखेका लक्ष्यहरु पुरा गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास रहेको छ । योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनमा दोहोरोपना हटाई सबैको अपनत्व अभिबृद्धि गर्न सहभागितामूलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया सबैभन्दा महत्वपूर्ण आधार हो । यसले स्थानीय योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, बजेट विनियोजन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रियालाई समेत सहज बनाउन मद्दत गर्दछ । यसै सन्दर्भमा ज्वालामुखि गाउँपालिकाले गाउँ स्तरिय सबै सरोकारहरुको प्रत्यक्ष संलग्नातामा गाउँको पहिलो आवधिक गाउँ विकास योजना तयार गरेकोमा ज्वालामुखि गाउँपालिकालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

यो पहिलो आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गर्दा हामी सबै सरोकारहरुको सहभागिता रहेको र यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समेत सबैको सक्रिय भूमिका रहने आशा लिएको छु । साथै आवधिक गाउँ विकास योजनाले प्राथमिकतामा राखेका कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनमा मेरो निरन्तर सहयोग प्राप्त हुने विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

यसै गरी यो आवधिक गाउँ विकास योजनाले आगामी पाँच वर्ष भित्रमा प्राप्त गर्ने गरी लक्ष गरेका नतिजाहरु हासिल गर्न सबै टोल, वार्ड समितिहरु तथा सम्बन्धीत क्षेत्रका नागरिकहरुको सक्रिय सहभागिता रहने विश्वास लिएको छु । साथै संघिय, प्रदेश र स्थानीय तहका विषयगत निकायहरु, नागरिक समाज, गैसस, निजी क्षेत्र, सहकारी लगायत सबै सरोकारवालाहरुको सक्रिय सहभागिता र सहयोग प्राप्त हुने पूर्ण विश्वास लिएकोछु ।

अन्त्यमा, यो आवधिक गाउँ विकास योजनालाई लागु गर्न हामी सबै सफल हुनेछौ भन्दै पुनः एक पटक सबै सरोकारवाला निकायहरुको सक्रिय सहभागिताका लागि हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

डा. रामकुमार अधिकारी
सांसद
क्षेत्र नं. २ (प्रदेश क)

शुभकामना

नेपालको संविधानले नेपाल संघिय गणतान्त्रीक लोकतान्त्रीक मुलुकमा परिणत भएको व्यवस्था गरे अनुरुप संविधानको अनुसूचि ८ मा उल्लेखित २२ वटा अधिकारको प्रयोगको लागि स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई स्थानीय सरकारलाई मुर्तरुप दिइएको छ। उक्त ऐनको परिच्छेद ६ दफा २४ मा योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था भएअनुरुप गाउँपालिकाको विकासलाई योजनावद्ध रुपमा अगाडि बढाउने उदेश्यले ज्वालामुखी गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजना (२०७६/०७७-२०८०/०८१) तर्जुमा गरिएको छ । यसलाइ गाउँकार्यपालिकाको वैठक तथा गाउँसभाबाट स्वीकृत गरी गाउँ विकासको मार्गदर्शक र महत्वपूर्ण दस्तावेजको रुपमा ग्रहण गरिएको छ।

स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु नै स्थानीय विकासका अगुवा तथा नेतृत्वकर्ता भएको हुँदा यस आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाका सम्पूर्ण प्रक्रियामा शूरुदेखिकै मार्गदर्शन तथा पहलकदमी रहेको सन्दर्भमा आगामी दिनमा यस योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा पनि सबै क्षेत्रको अपनत्व र प्रतिबद्धता निरन्तर रहने विश्वास लिइएको छ। आवधिक गाउँ विकास योजनाको दस्तावेज बनाएर मात्र पुग्दैन र यो आफै कार्यान्वयन हुने योजना पनि होइन । यसलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा लैजानका लागि बार्षिक योजनामा रुपान्तरण गर्दै जानुपर्ने हुन्छ। आवधिक मूल्यांकन र समीक्षा प्रक्रियालाई अगाडी बढाउने, आवश्यकता अनुसार दक्ष जनशक्ति र स्रोत साधनको व्यवस्था र परिचालन गर्दै अगाडि बढ्न गाउँपालिका स्तरमा क्रियाशिल राजनीतिक दलहरु, सरकारका निकायहरु, विकासका साझेदार, गैरसरकारी क्षेत्र र नीजी क्षेत्र लगायत अन्य सबै निकायहरुबीच एकीकृत पहलको खाँचो रहनेछ। यसमा सबै पक्षको सक्रिय पहलकदमी रहने विश्वास गाउँपालिकाले लिएको छ।

गाउँपालिकाका विषयगत क्षेत्रका विज्ञहरु भनेको यहाँ स्थित विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु नै हुन् । यी विषयगत शाखाहरुको सहयोग र सहभागिताविना प्रस्तुत आवधिक गाउँ विकास योजनाले पूर्णता पाउन सक्दैन । यसको तर्जुमाका क्रममा प्रारम्भिक चरणदेखि भएको योगदानका लागि गाउँपालिकाको तर्फबाट उच्च मूल्यांकन गर्दै आगामी दिनमा यसको कार्यान्वयनमा पनि सवैसँग प्रभावकारी समन्वय र सहकार्य हुने आशा लिएको छु।

अन्त्यमा, यस दस्तावेजलाई तर्जुमा गर्न प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष योगदान तथा सल्लाह र सुझाव दिनुहुने संघिय संसदका माननिय श्री खेमप्रसाद लोहनी ज्यू, प्रदेश सभाका सांसद डा.रामकुमार अधिकारी ज्यू, पूर्व मन्त्री डा.गंगालाल तुलाधर ज्यू, पूर्व सांसद श्री रामनाथ अधिकारी ज्यू, संविधान सभा सदस्य श्री गुरु प्रसाद बुर्लाकोटी ज्यू गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु, सम्पूर्ण राजनैतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गाउँपालिकाका कर्मचारीहरु, स्थानीय वुद्धिजिविहरु, नागरिक समाज, गै.स.स, विकास साझेदारका प्रतिनिधिहरु, निजी क्षेत्र, पत्रकारहरु र यस कार्यमा प्रत्यक्ष, परोक्षरुपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सम्पूर्ण संघ संस्था तथा महानुभावहरु प्रति धन्यवाद प्रकट गर्न चान्हछु । योजना तर्जुमाका क्रममा जिल्ला, प्रदेश र संघिय सरकारका प्रतिनिधिहरुको सहयोग र समन्वयका लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।

बिनोदराज तिमेल्सीना

अध्यक्ष

ज्वालामुखी गाउँपालिका

शुभ–कामना

योजनाबद्ध विकास विना गरिएको विकासलाई नत लेखा जोखा गर्न सकिन्छ नत विकासको प्रतिफल नै हासिल गर्न सकिन्छ । नेपाल सरकारले लिएको **सम्बृद्ध नेपाल-सुखी नेपाली** बनाउने सोचलाई वास्तविक रुपमा हासिल गर्न स्थानीय तहबाट गरिने विकासले उल्लेखनीय स्थान लिएको छ । नागरिक नै निर्णयकर्ता हुन र नागरिक नै लाभग्राही पनि हुन भन्ने मान्यतालाई मुर्त रुप दिन तयार गरिएको यो सहभागितामुलक आवधिक विकास योजनाले लिएको लक्ष्य पुरा गर्न सबै क्षेत्र, समुदाय, नागरिक समाज, राजनैतिक दल र आम नागरिकको महत्वपूर्ण भुमिका हुने बिषयमा कसैको दुइ मत छैन् । योजना बनाएर मात्र पुग्दैन त्यसले लिएको लक्ष्य पुरा गर्न के कस्ता श्रोत र साधनहरुको आवश्यक पर्दछ र कहाँ, कुन स्थानमा के कमि भयो ? सोको समय समयमा मुल्यांकन गरी सुधार गर्दै लगियो भने त्यसले आशातित उद्देश्य हासिल गर्न सक्दछ भन्ने लाग्दछ ।

संघिय लोकतान्त्रीक गणतान्त्रिक मुलुक नेपालले लिएको लक्ष्य पनि स्थानीय तहहरु सक्रिय हुन र आफ्ना योजना, नीति तथा कार्यक्रमहरु समय सापेक्ष रुपमा तय गर्दै र परिमार्जन गर्दै आफ्नो क्षेत्रको सम्बृद्धिको लागि धेरै भन्दा धेरै योगदान दिई जनमानसमा संघियताको सफलतालाई विकासको माध्यमबाट अनुभुत गराउन सकुन भन्ने हो । यस तर्फ हाम्रो गाउँपालिकाका सबै पदाधिकारीहरु सचेत छौं ।

अन्तमा, यो आवधिक योजना तयार गर्न राय सल्लाह र सुझाव दिनुहुने यस जिल्ला र क्षेत्रका संघिय सांसद श्री खेम प्रसाद लोहनी ज्यू, प्रदेश सांसद डा. रामकुमार अधिकारी ज्यू, पूर्व मन्त्री तथा संविधान सभा सदस्य डा. गंगालाल तुलाधर, संविधान सभा सदस्य श्री गुरु प्रसाद बुर्लाकोटी, पूर्व सांसद रामनाथ अधिकारी प्रति आभारी छु । यसैगरी गाउँपालिकाका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरु, राजनैतिक दल, कर्मचारीहरु, सामाजिक संघ संस्थाका पदाधिकारीहरु, नागरिक समाज र परामर्शदाताका विज्ञहरु प्रति आभारी छु । यो आवधिक योजनाले लिएको लक्ष्य पुरा गर्न सबै क्षेत्रको उल्लेखनिय सहयोग पुग्ने आशा लिएको छ ।

धन्यबाद
जानुका सिंखडा
उपाध्यक्ष

शुभकामना

समावेशी र सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट तर्जुमा गरिएको योजना मात्र प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ । तसर्थ योजना तर्जुमाका क्रममा प्राविधिक पक्ष र सहभागितात्मक प्रक्रियाबीचको उचित सम्मिश्रण र सन्तुलन अत्यन्त आवश्यक हुन्छ । स्थानीय स्तरको योजना भनेको स्थानीय आवश्यकताको परिपूर्तिमार्फत जनताको आवश्यकता पुरा गर्न सक्ने व्यवहारिक खालको हुनु पर्दछ र सैद्धान्तिक हिसावले यो सधैं SMART हुनु पर्दछ । सहभागितात्मक विधिद्वारा तयार भएको योजनाको कार्यान्वयन पक्षलाई पनि बलियो बनाउनु हामी सबैको दायित्व हुन आउँछ । खास गरी बहुविषयगत मुद्दाहरू (Multi-sectoral issues) को विस्तृत विवेचना र विश्लेषण गरी बहुविषयगत एकीकृत विकास योजना (Multi-sectoral integrated development plan) का रूपमा आवधिक गाउँविकास योजनाको तर्जुमा गर्नुपर्ने हुँदा यो निर्माण प्रक्रियाको हिसाबले जटिल, समय लाग्ने र खर्चिलो समेत हुने कुरामा म स्पष्ट छु ।

यसका लागि गाउँपालिकाको भूमिकाको मूल्याङ्कन खासगरी गाउँ तहमा योजना तर्जुमा, नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन र मूल्याङ्कनमा केन्द्रित रहेर गरिन्छ भने कार्यान्वयनको जिम्मेवारी विशेषज्ञता प्राप्त गरेका निकाय, संघ/संस्थाहरु (Specialized agencies) ले लिनु पर्दछ ।

गाउँको समष्टिगत विकासका लागि गाउँमा सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्र लगायत नागरिक समाज र विकास साझेदारहरू कार्यरत रहेका हुन्छन् । आवधिक गाउँ विकास योजनाले यी सबै निकायहरूको विकास प्रयासहरूलाई गाउँको निर्दिष्ट उद्देश्य हासिल गर्नेतर्फ निर्देशन, समन्वय तथा पथप्रदर्शन गर्न सक्नेछ छ भन्ने विश्वास गर्दछु ।

आवधिक गाउँ विकास योजना सैद्धान्तक हिसावले राम्रो भएर मात्र हुँदैन यो सर्वसाधारण जनतादेखि कार्यान्वयन गर्ने निकायहरुले अपनत्व लिने खालको भएमा मात्र यसको कार्यान्वयन हुने हुँदा त्यसतर्फ पनि आवधिक योजना तर्जुमाको क्रममा सबैको ध्यान पुगेको छ भन्ने ठानेको छु । यसका लागि आवधिक योजना कार्यान्वयनको पक्षको अनुगमन र मूल्याङ्कनको सान्दर्भिकता (Relavance) र प्रभावकारिता (Effectiveness) मा जोड दिन म सबै पक्षलाई हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

अन्त्यमा, आवधिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनको लागि सबै पक्षको उत्तिकै भूमिका रहेको हुन्छ । तसर्थ, यो आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ज्वालामुखि गाउँपालिका, आवश्यक सहयोग उपलव्ध गराउनु हुने यस जिल्ला र क्षेत्रका संघिय साँसद श्री खेम प्रसाद लोहनी ज्यू, प्रदेश सांसद डा. रामकुमार अधिकारी ज्यू, पूर्व मन्त्री तथा संविधान सभा सदस्य डा. गंगालाल तुलाधर, संविधान सभा सदस्य श्री गुरु प्रसाद बुर्लाकोटी, पूर्व सांसद रामनाथ अधिकारी प्रति आभारी छु । साथै गाउँ स्तरिय राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखाका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरु, नागरिक समाज, गै.स.स, निजी क्षेत्र, वित्तीय क्षेत्र, सहकारी आदिका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै ज्वालामूखि गाउँपालिकाको यो पहिलो आवधिक योजनाको पूर्ण सफलताको कामना गर्दै यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा आफु पनि हर तवरले सक्रिय सहभागी हुने प्रतिवद्धता समेत व्यक्त गर्दछु ।

बद्रीनाथ लम्साल
प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

आवधिक गाउँ विकास योजना, ज्वालामुखी (*आ.व.२०७६/०७७ - २०८०/०८१*) धादिङ

परिच्छेद १ : परिचय

१.१ भूमिका

नेपालमा योजनाबद्ध विकास शुरु भएको पनि छ दशक नाघिसकेको छ । जुन अहिले राष्ट्रिय स्तरमा पन्ध्रौं योजना तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा आउने अवस्थामा पुगेको छ । योजनाबद्ध विकास प्रक्रियाको अवलम्वन गर्नाले मात्र व्यवस्थित, जनकेन्द्रित, दिगो, प्रभावकारी र सन्तुलित विकासले मूर्त रुप पाउने विषयमा द्धिविधा छैन । विकासले समेट्नुपर्ने विभिन्न क्षेत्रहरु सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक विकासमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल गर्न समयवद्ध र नतिजा लक्षित योजनाको आवश्यकता पर्दछ । नेपाल संघिय गणतान्त्रीक प्रणालीमा प्रवेश गरि सकेको अवस्थामा तिन तहको सरकारको अवधारणा अनुरुप स्थानीय सरकार सञ्चालनको लागि संविधान प्रबत्त अधिकारको प्रयोग र कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ जारी भई उक्त ऐनमा स्थानीय सरकारहरुले आफ्नो आवधिक, बार्षिक तथा रणनीतिक योजनाहरु बनाई लागू गर्दै जानुपर्ने प्रावधानको व्यवस्था गरेको छ ।

यसै पृष्ठभूमिमा ज्वालामुखी गाउँपालिकाले आफ्नो भौगोलिक क्षेत्र भित्रको पूर्वाधार, आर्थिक, सामाजिक, वातावरणीय तथा संस्थागत विकास गर्ने उदेश्यले यो आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमा गरेको छ । जस अनुसार योजनामा आन्तरिक तथा वाह्य लगानी समेतलाई समेट्ने तथा आकर्षित गर्ने नीति गाउँपालिकाले लिएको छ । नेपाल संघिय गणतान्त्रीक संरचनामा प्रवेश भइसकेको अवस्थामा संघ र प्रदेशको नीति, योजना तथा कार्यक्रमसँग समेत सम्बन्ध राख्दै तत् तत् सरकारबाट लिइएका विकासका नवीनतम् अवधारणा (लैङ्गिक समता एवं समाजिक समावेशीकरण, वालमैत्री स्थानीय शासन, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन, विपद् व्यवस्थापन समेत) लाई मूर्तरुप दिन पनि यस्ता योजनाको आवश्यकता रहेको छ । गाउँको व्यवस्थित विकासमा यस अभ्यासले एकीकृत विकास प्रयासको प्रबर्द्धन भई विकासप्रति गाउँवासीको बढ्दो जनआकांक्षा पुरा गर्न योगदान पुग्ने विश्वास लिइएको छ । यस योजनाबाट राज्यका समसामयिक नीतिहरुलाई समेत समायोजन गर्दै स्थानीय सरकारको नीतिलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन, संस्थागत विकास, भौगोलिक समानताको प्रबर्द्धन तथा गाउँको समग्र विकासका लागि वित्तीय स्रोत साधनको परिचालन गर्न सहयोग पुग्ने विश्वास यस गाउँपालिकाले लिएको छ ।

१.२ आवधिक गाउँ विकास योजनाको औचित्य

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले स्थानीय सरकारबाट विभिन्न विषयगत क्षेत्रमा कार्य गर्न काम, कर्तव्य र अधिकारको प्रावधान राखेको छ । विकासका विविध क्षेत्रमा योजनाबद्ध ढंगले गाउँको विकास गर्ने सन्दर्भमा सम्बन्धित सरोकारवालाहरुसँग समन्वय गर्ने र गाउँमा विकास योजना तर्जुमा गर्ने, सञ्चालन गर्ने, अनुगमन र मुल्याङ्कन गर्ने समेत जिम्मेवारी गाउँपालिका वा स्थानीय सरकारलाई तोकेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा योजना तथा कार्यान्वयनमा भएका कानुनी प्रावधानहरु देहाय वमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

दफा २४: योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने : (१) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि आवधिक, वार्षिक, रणनीतिक विषय क्षेत्रगत मध्यकालिन तथा दिर्घकालिन विकास योजना बनाई लागु गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसिमा र प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद व्यवस्थापन लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

(३) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले उपदफा (१) वमोजिमको योजना बनाउँदा देहायका बिषयलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ :

(क) आर्थिक विकास तथा गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुग्ने,

(ख) उत्पादनमूलक तथा छिटो प्रतिफल प्राप्त गर्न सकिने,

(ग) जनताको जीवनस्तर, आम्दानी र रोजगार बढ्ने,

(घ) स्थानीय बासिन्दाहरुको सहभागिता जुट्ने, स्वयं सेवा परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने,

(ङ) स्थानिय स्रोत, साधन र सीपको अधिकतम प्रयोग हुने,

(च) महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने,

(छ) लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण अभिवृद्धि हुने,

(ज) दीगो विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पु-याउने,

(झ) भाषिक विकास, वातावरणीय संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न सघाउ पु-याउने,

(४) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले उपदफा (१) बमोजिम योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरुको सूची समेत तयार गर्नु पर्नेछ ।

(५) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजीवि, बिषय विज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालवालिका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाहरुको अधिकतम सहभागितामा गर्नु पर्नेछ ।

(६) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा योजनाको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकीकरण, योजना कार्यन्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गर्नु पर्नेछ ।

(७) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारले विशेष कार्यक्रमका लागि अनुदान प्रदान गरी सो कार्यान्वयन गर्ने प्रक्रिया निर्धारण गरेकोमा गाउँपालिकाले सोही प्रक्रिया बमोजिम सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।

(८) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारसँग संयुक्त लगानी वा सार्वजानिक निजी साझेदारीमा कुनै योजना संचालन तथा व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

(९) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले सङ्घीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(१०) गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाको आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्यांकनको कार्य गर्न सक्नेछ ।

यीनै सन्दर्भ, कानुनी प्रावधान तथा ज्वालामुखी गाउँपालिकाको समग्र योजनाबद्ध विकासका लागि ज्वालामुखी गाउँपालिकाको नेतृत्व र सरोकारवालाहरुको सहभागितामा प्रस्तुत आवधिक गाँउ विकास योजना *आ.व.२०७६/०७७ - २०८०/०८१* सम्मको गरिएको छ ।

१.३ उद्देश्यहरु

१) **मुख्य उद्देश्य :** ज्वालामुखी गाउँपालिकाको समग्र विकास कार्यलाई सन्तुलित, समावेशी एवं नतिजामुखी बनाउन मार्गदर्शन प्रदान गर्नु यस आवधिक विकास योजनाको मुख्य उद्देश्य रहेको छ ।

२) **विशिष्ट उद्देश्यहरु :**

क) तथ्याङ्क तथा सूचनामा आधारित भई गाउँपालिका क्षेत्रका समस्या, सम्भावना एवं अवसरहरु पहिचान गर्नु,

ख) सरोकारवालाहरुको सहभागितामा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच, निर्देशक सिद्धान्तहरु, लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्नु,

ग) गाउँको समग्र विकासका लागि नतिजामा आधारित विषयगत योजना (उद्देश्य, प्रतिफल, आयोजना/कार्यक्रम) र त्यसका लागि चाहिने वित्तीय स्रोतहरुको प्रक्षेपण गर्नु,

घ) आवधिक रणनीतिक विकास योजना कार्यान्वयनका लागि जिम्मेवारी तथा अनुगमनको खाका निर्धारण गर्नु,

ङ) योजना कार्यान्वयनका लागि विषयगत रणनीति एवं कार्यनीतिहरु निर्धारण गर्नु रहेका छन् ।

१.४ आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमाका विधि एवं प्रकृयाहरु

माथि उल्लेखित उद्देश्यहरु हासिल गर्न निम्न अनुसारका विधि, प्रकृया एवं प्रक्रियाहरु अवलम्बन गरिएको थियो :

१. ज्वालामुखी गाउँपालिकाको विकासका लागि हालको निर्वाचित जनप्रतिनिधिको कार्यकाल पाँच बर्षलाई मध्यनजर राखी पाँचै बर्षको विकास योजना तथा कार्यक्रमहरुको रुपरेखा सम्बोधन हुने गरी थप दुइ बर्ष अवधिको आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

२. गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजनालाई संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारले तर्जुमा गर्दै गरेको आवधिक योजना तथा दिगो विकास लक्ष्य (Sustainable Development Goal) को सूचकलाई समेत तालमेल गराउन अधिकतम प्रयास गरिएको छ ।

३. यस आवधिक गाउँ विकास योजनालाई सहमतिको दस्तावेज बनाई सवैको स्वामित्व स्थापना गर्न यथासम्भव सवै सरोकारवालाहरुलाई सहभागी गराइएको छ ।

४. योजना तर्जुमाका प्रक्रियामा सवै सहभागीहरुलाई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भए बमोजिम पाँचवटा विषयगत समितिमा विभाजन गरी सहभागिता गराइएको छ । विषयगत समितिमा निर्धारण गरिएका विषयवस्तु पूर्ण सभामा प्रस्तुति, अन्तर्क्रिया एवं पृष्ठपोषण समावेश गरी अनुमोदन गरिएको छ ।

५. आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गर्न अति आवश्यक तथ्याङ्कको अपरिहार्यतालाई विचार गरी यस ज्वालामुखी गाउँपालिकामा घरधुरी सर्भेक्षणको माध्यमबाट तयार गरिएको पारीवारिक लगत र गाउँपालिका भित्र रहेको विविध संस्था तथा प्राकृतिक र मानव निर्मीत पूर्बाधारको तथ्याङ्कको आधारमा योजनाको लक्ष निर्धारण गरिएको छ ।

६. अपुग तथ्याङ्कहरुको सवालमा संघिय तथा प्रदेश स्तरको अध्ययन तथा अनुसन्धानका प्रतिवेदनहरुलाई आधार मानीएको छ ।

प्रस्तुत ज्वालामुखी गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमामा विभिन्न तह र चरणमा समावेशी सहभागिता, निर्वाचित संघिय र प्रदेश सभाका सांसदको सहभागिता, पूर्व सांसद एवंम संविधान सभाका सदस्यज्यूहरुको सहभागिता, गाउँ कार्यपालिकाका पदाधिकारीहरुको सक्रिय सहभागिता, सवै राजनीतिक दलको मार्गदर्शन र सहमति, विषयगत निकायहरुको विशेषज्ञता तथा गैरसरकारी संस्था एवं नागरिक समाजको सहकार्यमा तयार गरिएको छ । यसले गाउँको विकासका लागि रणनीतिक दस्तावेजका रुपमा कार्य गर्ने भएको हुनाले यसको सफल कार्यान्वयनबाट गाउँको आर्थिक सामाजिक विकासका सूचकहरुमा व्यापक सुधार आउने विश्वास यस प्रक्रियामा सहभागी सवै पक्षको रहेको छ ।

१.५ सीमाहरु

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा रहेका प्रावधान अनुरुप स्थानीय सरकारहरुले आफ्नो क्षेत्रको अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न शुरु भए अनुरुप यस गाउँपालिकाले पनि आफ्नो क्षेत्रको आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गरेको छ । यो आवधिक गाउँ विकास योजना गाउँपालिकाको निर्णयानुसार आगामी पाँच वर्षका लागि तर्जुमा गरिएको छ । जस अनुसार योजनाको आधार वर्ष आ.व.२०७५/०७६ र लक्षित वर्ष आ.व. २०८०/०८१ लाई निर्धारण गरिएको छ । तथापि, योजना तर्जुमाका सिलसिलामा आवश्यक पर्ने द्वितीय स्रोतका (Secondary Source) तथ्याङ्कहरु अघिल्लो आर्थिक वर्षको पूर्ण तथ्यांक हुने भएकाले त्यसैलाई विश्लेषणको आधारका रुपमा लिइएको छ । कतिपय अवस्थामा विगत वर्षका तथ्याङ्कहरुलाई प्रवृत्तिका रुपमा विश्लेषण गरी सोको आधारमा आ.व. २०७४/७५ लाई नै आधार वर्षको रुपमा तय गरिएको छ । यसै बर्षमा (२०७५) घरधुरी सर्भेक्षण मार्फत प्राप्त खण्डीकृत तथा समावेशीकरण झल्काउने सूचनाहरुलाई यो योजना तर्जुमा गर्ने प्रक्रियामा आधार लिइएको थियो । त्यसका अलावा अन्य विविध जिल्ला स्तरीय सूचनाहरुलाई गाउँपालिका तहमा विश्लेषण गरी सोही अनुसार योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

यसैगरी लक्ष्य तथा उद्देश्य निर्धारण गर्न आवश्यक कतिपय सूचकहरु गाउँपालिका स्तरीय नभएको हुनाले परोक्ष (Proxy) सूचकहरुलाई प्रयोग गरिएका छन् ।

समग्र गाउँविकासका लागि तयार गरिने आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका समयमा जिल्लामा रहेका संघिय कार्यालयहरुको सहभागिता हुन सकेन । यसबाट तत् तत् निकायले सञ्चालन गर्ने योजना/ कार्यक्रमलाई उपयुक्त ढंगले सम्बोधन गर्न सकिएन ।

परिच्छेद २ : ज्वालामुखी गाउँपालिकाको विकासका समस्या तथा सम्भावनाहरु

२.१ परिचय

धादिङ जिल्ला दक्षिणमा महाभारत देखि उत्तरमा तिब्बत सम्म फैलिएको जिल्ला हो । ज्वालामुखी गाउँपालिका जिल्लाको सदरमुकामसँग जोडिएको गाउँपालिका भएता पनि समग्र पूर्वाधारको दृट्िकोणबाट यस गाउँपालिकामा अझै थुप्रै कार्यहरु गर्न बाकी नै छ । सडक सञ्जाल बनेतापनि त्यसको दिगो उपयोग हुन गर्न सकिएको अवस्था देखीदैन् । गाउँपालिकाका अधिकांस सडक धुले सडकको रुपमा रहेका छन् । आ.व.(०७५।०७६) मा केही सडकहरुको स्तरउन्नति गर्ने कार्य भएतापनि त्यसको दिगो पूर्वाधारमा भने थुप्रै स्रोत र साधन खर्चिनुपर्ने देखिन्छ । अन्य स्थानीय तहका जस्तै ज्वालामुखी गाउँपालिकाको पनि विकासका विशिष्ट अवसर तथा चुनौतिहरु सँगै रहेका छन् । यो गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा मध्यमस्तरका पहाड, चट्टान, नदीनाला र रमणीय भूभाग रहेको छ । बहुँचर्चित बुढीगण्डकीको धादिङ तर्फको मुख्य भुभाग यसैपालिका भित्र पर्दछ भने त्यसको मुख्य सहायक नदीको रुपमा रहेको आँखु नदी पनि यसैपालिका भित्र पर्दछ । अन्य सानातिना खोला जहाँ बुढीगण्डकी जलविद्युत आयोजनाबाट बन्ने जलासयको प्रभावित क्षेत्र थुप्रै रहेका छन जसमध्ये मस्तेखोला, छोरीगण्डकी खोला आदी हुन । यो गाउँपालिका प्राकृतिक दृष्टिकोणबाट रमणीय हुनुका साथसाथै खाद्यान्न बाली, नगदे वाली, फलफुल, तरकारी, जडिबुटी आदी उत्पादनमा उच्च सम्भाव्यता बोकेको छ । जातिगत रुपमा पहाडी मिश्रित समुदायको बसोवास रहेको यो गाउँपालिकामा ब्रामण, क्षेत्रीको बाहुल्यता रहेको छ भने दलितका साथै जनजातिको पनि उल्लेखनीय संख्या रहेको छ ।

यो गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानहरु पर्यटकिय हिसावले उच्च सम्भावना बोकेको छ जसमा वडा नं. ६ को ज्वालामुखी मन्दिर क्षेत्र, वडा नं. ७ को चैनपुर कोट क्षेत्र, वडा नं. ४ को ढोला मण्डली, वाड नं. ३ को मैदी कोट, ५ को खरीकोट लगायत अन्य जनजाति समुदाय वसोवास गर्ने, वडा नं. ५ को जौवारी गुरुङ गाउँ, वाड नं. ६ को काउले डाँडा नेवार गाउँ, वडा नं. ७ को धारापानी मगर गाउँ मुख्य रुपमा रहेका छन । यस पालिकामा रहेका कोट र मन्दिरहरुले सयौं बर्षको इतिहाँस बोकेको छ जुन आफैमा गौरब गर्न लायकको छ । यी स्थानहरुमा व्यवस्थीत पूर्वाधारको विकास गर्न सकिएमा यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने नागरिकले उल्लेखनीय रुपमा रोजगारी पाउने सम्भावना देखिन्छ । गाउँपालिकाको विभिन्न वस्ती टोलहरुमा होमस्टे तथा डाडाहरुमा छोटो पदयात्रा गराउन सकिने प्रचुर सम्भावना रहेको छ जसबाट गाउँबासीको जिवनस्तर उकास्न महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने देखिन्छ । त्यस्तै गरी यहाँ उत्पादन हुने तरकारी तथा फलफुललाई प्रांगरिक प्रविधिबाट उत्पादन गरी प्रांगारिक तरकारी उत्पादन गर्ने गाउँको रुपमा परिचय दिन सकिन्छ, जसबाट गाउँपालिकालाई कृषि पर्यटनको लागि पनि विकास गर्न सकिन्छ । यस गाउँपालिका भएर वहने बुढीगण्डकी, आँखु नदी लगायत अन्य साना तिना खोलाको पानीलाई लिफ्टीङ प्रविधि अपनाई तरकारी तथा फलफुल खेतीमा प्रयोग गर्न सकिएमा त्यसले विकासमा नयाँपन दिन सक्ने देखिन्छ ।

२.२ विगतका योजनाको पुनरावलोकन एवं समीक्षा, स्थानीय विकासका सवल तथा सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

नेपाल संघिय गणतान्त्रीक प्रणालीमा परिणत भए पश्चात बनेको स्थानीय तहबाट (जसलाई स्थानीय सरकार पनि भनिन्छ) हालसम्म उल्लेखनीय रुपमा कार्यक्रम तथा योजना तर्जुमा गर्न नसकेतापनि विगतकै संरचनाबाट भएका विविध विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै स्थानीय सरकारको सेवालाई अझ विस्तृत र नतिजामूखि बनाउने कार्यमा क्रियासिल रहेको छ । नया संरचना अनुसार निर्वाचन भएर दुइ बर्षको कार्यकाल समाप्त भइसकेता पनि कतिपय कार्यहरु संघिय सरकारबाट पुरा हुनुपर्ने सो नभएबाट आसातित उपलब्धीहरु अझै हासिल गर्न सकिराखेको अवस्था देखिदैन । तथापी स्थानीय सरकारको भावना र लक्ष्य अनुसार यस ज्वालामुखी गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यलाई निरन्तरता दिइरहेको र लक्ष्य पुरा गर्न क्रियासिल रहेको छ । तुलनात्मक रुपमा जिल्लाको सुगम भूभागमा अवस्थीत गाउँपालिकामा समेत प्रयाप्त कर्मचारी र आवश्यक पूर्वाधारहरु पुगेको छैन् । गाउँपालिकाको स्थायी केन्द्र तोकी भवन निर्माण गर्न नसक्दा यहाँको विकासमा

लिनुपर्ने जति गति लिएको देखिदैन् फलस्वरुप गाउँपालिकालाई व्यवस्थीत गरी स्थानीय सरकारबाट आकर्षण गर्नुपर्ने नीजिक्षेत्रको लगानी तथा गैसस क्षेत्रको विकास कार्यक्रमबाट अपेक्षित फाइदा लिन सकिरहेको अवस्था छैन् ।

यस गाउँपालिका र साविकका गाविसका पदाधिकारीहरुको अनुभव सुन्दा योजना तर्जुमाका साथै कार्यान्वयनका क्रममा उपभोक्ता समितिको प्रभावकारितामा अभिबृद्धि गर्न अझै थप क्षमता विकासका कार्य गर्नुपर्ने आवश्यकता महशुस भएको छ । गाउँको विकासको लागि जिल्ला, प्रदेश र संघसँग आवद्ध सरकारी तथा गैह्र सरकारी निकायहरुसँगको आपसी समन्वयमा अझै व्यवस्थित गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता रहेको छ । योजना अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यलाई नतिजामा आधारित बनाई अगाडि बढ्नुपर्ने आवश्यक छ । गाउँपालिकाको कार्यप्रणाली, संगठन, संरचना तथा कार्यकुशलतामा व्यापक सुधार नगर्दासम्म र संघिय सरकारबाट आउनुपर्ने कर्मचारी तथा आवश्यक नीति नियम, स्रोत साधन उपलब्ध नहुँदा सम्म गाउँपालिकाको विकासले तत्काल गति लिन सक्ने अवस्था देखिदैन ।

नयाँ संरचनामा रुपान्तरित भएको स्थानीय सरकारको क्षमतासँग तत्काल पुनरावलोकन एवं समिक्षा गर्ने बिषयवस्तु भने रहेको छैन । स्थानीय सरकारको स्थापना भएपश्चात स्थानीय सरकारको रुपमा गरिनुपर्ने कार्यहरु भर्खरमात्र शुरु भएका छन् । जसमा यो आवधिक विकास योजना तर्जुमा पनि एक महत्वपूर्ण बिषय हो । यो योजना तर्जुमा गर्दा औल्याइएका विकासका सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरुलाई तलको विश्लेषणमा क्रमिक रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.३ विगतका प्रयास तथा उपलब्धिहरु

नयाँ संरचना अनुसार हालसम्म स्थानीय, प्रदेश वा संघिय सरकारबाट कुनै अध्ययन अनुसन्धान गरी सो अनुसारको सूचकहरु स्थानीय सरकारको तहमा प्रकासित गरेको पाइदैन । गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको घरधुरी सर्भेक्षण र राष्ट्रिय योजना आयोग तथा संयुक्त राष्ट्संघिय विकास कार्यक्रमबाट प्रकासित विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानबाट प्राप्त विकासका सूचक तथा तथ्यांकहरुको आधारमा गाउँपालिका स्तरको तुलनात्मक स्थिति विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २.१: गाउँपालिका स्तरका सूचकहरुलाई जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय अवस्थासँगको सूचकसँग गरिएको तुलनात्मक स्थिति

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
मुख्य मुख्य विकास सूचकांक (नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४) जिल्लाको औसत			
क) मानव विकास सूचकांक	०.४६१	०.५४१	
ख) प्रतिव्यक्ति औसत आय (यू.यस. डलरमा)	९८२	रु ५१८७९	
ग) साक्षरता प्रतिशत	५३.२६	६५.९	
ङ) मानव गरिवी सूचकांक प्रतिशतमा	३३.३८	३१.१२	
च) ५ बर्ष मुनिका कुपोषित वालवालिकाको प्रतिशत	२६.३८	४०.५०	
जनसंख्या (२०६८ को जनगणना)			
कुल जनसङ्ख्या			३२९२२
परिवार संख्या			६९०८
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि. सरदर)			२९१
परिवारको आकार (सदस्य)			४.८
कृषि विकास			
• खाद्यान्नवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • नगदेवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • फलफूलवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)			२४६२ ४.४५ १.९

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
• तरकारीवालीले ढाकेको क्षेत्रफल (हे.) • खाद्यान्न वाली उत्पादन (मे.ट) • नगदेवाली उत्पादन (मे.ट.) • तरकारी वाली उत्पादन (मे.ट.) • खाद्यान्नवालीको सरदर उत्पादकत्व (मे.ट/हे.) • नगदेवालीको सरदर उत्पादकत्व (मे.ट/हे.) • तरकारी उत्पादकत्व (मे.ट/हे.)			३७.४५ ६००२.३८ १४.८७ १२४.९९ २.४३ ३.३४ ३.३३
शिक्षा			
क्याम्पस संख्या	०		३
उच्च माध्यमिक विद्यालय संख्या			४
माध्यमिक विद्यालय संख्या			१३
आधारभुत विद्यालय (संस्थागत समेत) संख्या			४१
वालविकास केन्द्र संख्या			३५
स्रोत केन्द्र संख्या			१
गुम्बा विद्यालय संख्या			०
प्राविधिक शिक्षालय संख्या (Annex Program)			०
साक्षरता प्रतिशत - सरदर • पुरुष • महिला			७९ ८४ ७५
स्वास्थ्य सुविधा			
औषत आयू			
कोरामृत्यु दर (प्रतिहजार)			
शिशुमृत्यु दर (प्रतिहजार)			
मातृमृत्यु दर (प्रतिलाख) - प्रदेश ३ (२०६८)			
अस्पताल प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र स्वास्थ्य चौकी प्रसुति केन्द्र संख्या आयुर्वेद प्रा.स्वा.केन्द्र तथा औषधालय निजी अस्पताल/नर्सिङ्ग होम			० ० ४ ४ ० ०
मोटरबाटो			
कालोपत्रे (कि.मि.)			०
ग्राभेल तथा मध्यम स्तर (कि.मि.)			१०
कच्ची/मौसमी (कि.मि.)			
धुले तथा घोडेटो बाटो (कि.मि.)			
पक्की पुल (गोटा)			
झोलुङ्गे पुल (गोटा)			
टेलिफोन			
टेलिफोन लाईन (PSTN) पुगेको वडा संख्या			१
मोवाईल टेलिफोनको पहुंच पुगेका वडाहरु			७
विद्युत सेवा पुगेका परिवार संख्या			६७१०(९७.१%)
सौर्य ऊर्जा प्रयोग गर्ने परिवार संख्या			९५
वायोग्याँस संख्या			३४

विवरण	धादिङ, प्रदेश नं. ३	राष्ट्रिय (औषत)	घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५
खानेपानी तथा सरसफाई			
• पाइपद्धारा खानेपानी उपलब्ध भई लाभान्वित जनसङ्ख्या % • शौचालय भएको जनसंख्या प्रतिशत • खुला दिसामुक्त वडा संख्या			६९ ९७.२४ ७
सिंचाई			
सिंचाइ सुविधा पुगेको क्षेत्रफल (हेक्टर)			४४२.५ हे.
आकाशे सिंचाई भएको क्षेत्रफल (हेक्टर)			
वन तथा वातावरण			
• **वनले ढाकेको क्षेत्रफल (हेक्टरमा)** • चरिचरन क्षेत्र (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • सामुदायिक वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • कवुलियती वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा) • निजी वन (क्षेत्रफल-हेक्टरमा)			४२७२.१
महिला प्रतिनिधित्व			
• उपभोक्ता समितिस्तरमा प्रतिशत (न्यूनतम्) • गाउँपालिकामा निर्वाचित महिला सदस्य संख्या			१५

स्रोत : घरधुरी सर्भेक्षण, २०७५ (ज्वालामुखी गा.पा.) र राष्ट्रिय योजना आयोगबाट प्रकासित तथ्यांकहरु

गाउँपालिकामा संस्थागत स्रोत, क्षमता विकास तथा सुशासन अभिवृद्धिका क्षेत्रमा भएका उपलब्धिहरु :

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
सूचना अधिकारी	तोकिएको	* सवै शाखा तथा कार्यक्रमहरुले सूचना अधिकारीलाई आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउनु पर्ने * सूचनाको बिस्तृत बिवरण समेत उपलब्ध गराउनु पर्ने * सूचना सत्य तथ्यमा आधारित, पुर्ण र स्पस्टहुनु पर्ने । * सूचना अद्यावधिक हुनुपर्ने	* अद्यावधिक नहुनु * नियमित सूचना आदान प्रदानको नहुनु * कार्यभार बढी तथा सहयोगी नभएको * अभिलेख व्यवस्थित नहुनु
गुनासो व्यवस्थापन	तोकिएको	* गुनासोको लगबुक तथा गुनासोपेटिका राखी नियमित खोलिनु पर्ने र प्राप्त सूचनालाई समयमा सुनुवाई गरिनु पर्ने	* समय सन्दर्भ अनुसार गुनासोको पहिचन तथा निदान नहुनु
सार्वजनिक परीक्षण	अभ्यास रहेको	* तोकिएको मापदण्ड अनुसार गरिनु पर्ने * प्रयाप्त सूचना सम्प्रेषण गरिनुपर्ने	* प्राय योजनामा सूचना पाटीको व्यवस्था नहुनु
सार्वजनिक सुनुवाई	चैामासिक रुपमा हुने	* Exit pole, citizen report	* मानव संसाधन तथा

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
	गरेको	card को प्रयोग हुनु पर्ने	बजेटको अपर्याप्तता
सामाजिक परीक्षण	सोचाइ रहेको तर कार्यान्वयनमा नआएको	* निर्देशिका तयार गरी सबैमा लागु गरिनु पर्ने	* जनशक्तिको व्यवस्थापन तथा परिचालन
नागरिक वडा पत्र र अद्यावधिक	भएको	* अद्यावधिक गर्नुपर्ने	* आफ्नो भवन नहुनु र सुरक्षाको समस्या
परियोजना लगानी तालिका (PFM) तयारी	केही योजनामा मात्र थालनी गरिएको	* सबैमा लागु गरिनु पर्ने	* दक्ष जनशक्तिको कमी
खरिद योजना तयारी	नभएको	* कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता	* जनशक्तिको अभाव
लक्षित वर्गमा बजेट विनियोजन स्थिति	बिनियोजन भएको	* लक्षित बर्ग केन्द्रित कार्यक्रम प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्नु पर्ने	* प्रभावकारी कार्यक्रमको माग तथा संचालन नहुनु
लैंगिक उत्तरदायी बजेट निर्माण	नभएको	* लैंगिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा गर्नुपर्ने	* कमजोर क्षमता
योजना तर्जुमा पूर्व बालभेला	प्रारम्भिक रुपमा सुरुवात भएको	* बाल भेलाको माग अनुसार बजेट बिनियोजन गर्नुपर्ने	* बजेट सिमित भएको
गाउँ यातायात गुरुयोजना	नभएको	* बजेट तथा संस्थागत क्षमतामा वृद्धि गर्नु पर्ने	* जनशक्तिको अभाव
विपद व्यवस्थापन (योजना, कोष)	प्रक्रियामा रहेको	* गुरु योजना निर्माणका लागि समिति गठन गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने	* संचालन निर्देशिकालाई अध्यावधिक गरिनु पर्ने
अनुगमन समितिको सक्रियता	सक्रिय	* सूचकमा आधारित अनुगमन गर्नुपर्ने * क्षमता अभिबृद्धि तथा नियमित गर्नुपर्ने	* नियमितता नहुनु
योजना अनुगमन तथा सहजीकरण समिति गठन र सक्रियता	उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा गठन भएको	* क्षमता विकास गर्नुपर्ने * सक्रियता बढाउनुपर्ने	* प्रभावकारी कार्यान्वयनको अभाव
उपभोक्ता समितिमा समावेशीकरण	भएको	* अर्थपूर्ण सहभागिता र प्रभावकारी बनाउनु पर्ने	* टाठावाठाको वोलवाला
गाउँपालिकाको क्षमता – जिआइएस – लेखा सफ्टवेयर – Web-based Reporting – अन्य	 नभएको छ छैन	* लेखा सफ्टवेयर संचालन क्षमता अभिबृद्धि गर्नु पर्ने । * थप विषयगत क्षेत्रमा तालिम दिनुपर्ने । * प्रतिवेदन प्रणालीलाई व्यवस्थीत गरिनुपर्ने	* दक्ष जनशक्तिको कमी

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
कर्मचारी पूर्ति संख्या		* अपुग संख्यामा पदपूर्ति गर्नुपर्ने, दोहोरो कार्यबोझ हटाउनु पर्ने	* सरुवा भइरहने, समयमा पदपुर्ती नहुनु
वडा सचिव क्षमता – सहभागितामूलक योजना तर्जुमा – अनुगमन प्रभावकारिता – जवाफदेहिता अभिवृद्धि	न्युन क्षमता पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गर्न नसकिएको	* समसामयिक विषयमा नियमित क्षमता विकास तथा पुनर्ताजगी गरिनु पर्ने ।	* औजार उपकरणको कमी * दक्षजनशक्तिको कमी * अनुगमन नहुनु * जवाफदेहिता अभिवृद्धि सम्वन्धी जनचेतनाको कमी
गाउँपालिका तथा वडा कार्यालय भवन संख्या (कच्ची, पक्की)	गाउँपालिका भवन (निर्माणको चरणमा रहेको) वार्ड कार्यालय ६ वटा मध्ये ५ वटा रहेको	* सबै वडाको पक्की भवन बनाउनु पर्ने	* बजेट व्यवस्थापन
वातावरणमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम सञ्चालन	आंशिक रुपमा प्रारम्भ भएको	* पूर्ण कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने	* बजेटको कमी, विषयगत विज्ञताको कमी
वालमैत्री स्थानीय शासन	अभिमुखीकरण गर्न शुरु गरिएको	* सवै वडामा पुऱ्याउनु पर्ने * वालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्न पहल गर्नुपर्ने	* चेतनाको कमी * दक्ष जनशक्तिको कमी * प्राथमिकतामा नपर्नु
खुला दिशामुक्त घोषणा	भएको	* पूर्ण सरसफाइ पालिका बनाउने तर्फ उन्मुख हुनुपर्ने	* जनचेतनाको कमी
छुवाछुत, भेदभाव मुक्त	सुधारोन्मुख रहेको	* सचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने	* परम्परागत संस्कृति
घरभित्रको धुवामुक्त पालिका	घोषणा नभएको कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेको	* वैकल्पिक ऊर्जा प्रबर्द्धनमा जोड दिनुपर्ने	* जनचेतना, बजेट, पूर्वाधारको कमी
पूर्ण खोपयुक्त पालिका घोषणा	नभएको	* अभियान सञ्चालन गर्नुपर्ने	* खोपको उचित व्यवस्थापन
पूर्ण साक्षर पालिका	नभएको	* पूर्ण साक्षर अभियान चलाउनु पर्ने, नियमित अनुगमन र व्यवस्थापन हुनुपर्ने	* प्रभावकारीताको कमी
बजेटमा आन्तरिक स्रोतको हिस्सा	बढाउन प्रयासरत	* गाउँपालिकाको राजश्वका स्रोत पहिचान र परिचालन गर्नुपर्ने	* उचित पहल र परिचालनको कमी
सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने		* तथ्यांक नियमित अद्यावधिक गरिनु पर्ने	* अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन

प्रमुख सूचकहरु	हाल सम्मको उपलब्धि	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु	मुख्य चुनौतिहरु
– जेष्ठ नागरिक – एकल महिला – वाल पोषण भत्ता – अशक्त – अपांगता			कार्यान्वयन

२.४ गाउँपालिकाका समस्याहरुको विश्लेषण

जनजिवनलाई सहजता ल्याउन सकिने बिषयवस्तुहरु जस्तै : सडक, खानेपानी, सिंचाई, विद्युत्त, पुल पुलेसा, भवन आदी जस्ता विकासका पूर्वाधार निर्माण गर्न नसक्नाले नागरिकलाई समस्या परिरहेको हुन्छ ति नै समस्याहरु हुन । त्यसैले वर्तमानमा विद्यमान भएको अवस्था वा देखा परेको समस्यालाई विश्लेषण गरि भावी उपाय वा समाधान खोजीन्छ । यदि समस्याको उचित विश्लेषण हुन सकेन भने त्यसको ठोस समाधान हुन सक्दैन । सहभागितामूलक विधिबाट पहिचान गरिएका ज्वालामुखी गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजनाले सम्बोधन गर्नुपर्ने समस्याहरु विश्लेषण गरिएका छन् । यहाँका मुख्य समस्याहरु विषयगतरुपमा अनुसूची ..... मा रहेको छ ।

२.५ गाउँ विकासका प्रमुख संभावना, अवसर, समस्या तथा चूनौतिहरु

धादिङ जिल्लाको मध्ये क्षेत्रमा अवस्थीत ज्वालामुखी गाउँपालिकामा आर्थिक विकास, सामाजिक विकास, मानविय विकास गर्ने थुप्रै अवसरहरु रहेको छन् । यद्यपी यहाँ विकासका यी विभिन्न क्षेत्रमा लगानीको अभाव तथा व्यवस्थीत गर्ने सुझबुझ र क्षमताको कमिले अपेक्षाकृत फाइदा लिन सकिराखेको अवस्था भने छैन फलस्वरुप यस गाउँपालिकाबाट पनि अन्य गाउँपालिकामा जस्तै युवा पलायन हुने दर बढदो क्रममा रहेको छ । यस गाउँपालिकामा कृषि (खास गरी तरकारी तथा फलफुल खेती) पशुपालन लगायत विभिन्न क्षेत्रको विकासबाट समेत मनग्य फाइदा लिन सक्ने अवसर हुँदा हुँदै पनि त्यसतर्फ युवाको आकर्षण नहुनु वा न्यून हुनु आफैमा चूनौतिको बिषय रहेको छ ।

ज्वालामुखी गाउँपालिका वा यस क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक तथा समग्र विकासबाट धादिङको यसपालिका भित्रका नागरीकले मात्र नभई छिमेकी पालिकाहरुका जनसमुदायले फाइदा लिन सक्ने अपेक्षा राख्न सकिन्छ । आवधिक गाउँ विकास योजना तर्जुमा गर्ने विभिन्न चरणहरुमा गाउँपालिकाको यीनै विकासका प्रमुख संभावना, अवसर, समस्या तथा चूनौतिहरुको घनिभुत रुपमा छलफल तथा विश्लेषण गरी आवधिक गाउँ विकास योजनालाई मुर्त रुप दिने कार्य भएको थियो । फलस्वरुप गाउँपालिका क्षेत्रको समष्टिगत विकासमा देखिएका सम्भावनाहरु, चूनौतिहरु, अवसर र समस्याहरुको छलफल गरी आएका निचोडहरुको छोटकरीमा देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.५.१ गाउँ विकासका प्रमुख सम्भावनाहरु

मध्यमस्तरका पहाड, टार र बेंसीले ढाकेको यस गाउँपालिका क्षेत्र कृषि उत्पादनको दृष्टिकोणबाट मात्र नभइ औद्योगिक विकास, पशुपालन तथा कृषि विकासको लागि प्रचुर सम्भावना वोकेको गाउँपालिका हो । स्थानविशेषत पहाड, बेंसी तथा टार र फाँटहरुमा विभिन्न थरिका मौसम अनुसारका फलफुल उत्पादनको प्रचुर सम्भावना रहेको यस गाउँपालिका क्षेत्र कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको लागि प्रचुर सम्भावना बोकेको छ । यस गाउँपालिकामा देखिएका सम्भावनाहरुलाई देहाय वमोजिम विशिष्टिकरण गर्दै प्रस्तुत गरिएको छ ।

क. पशुपालन (बाखा पालन)

४३ प्रतिशत भन्दा बढी भूभाग वनजंगल, झाडी र चट्टानी भूभागले ढाकेको यस गाउँपालिका पशुपालनको लागि खास गरी बाखा पालनमा अग्रणी मानिन्छ र यहाँको हावापानी र प्राकृतिक स्रोत बाखा पालन मैत्री भएकोले व्यवसायीक नभएतापनि जिवीकोपार्जनको हिसावले यस गाउँपालिकामा परम्परागत रुपमा बाखा पालन गरिदै आएको देखिन्छ । त्यस्तै गरी सडकको सुधार पश्चात यस गाउँपालिकामा पशुपालनलाई पनि व्यवसायीक रुप दिन सक्ने प्रचुर सम्भावना रहेको छ । खास गरी ज्वालामुखी गाउँपालिकामा बाखा पालन उद्यमलाई व्यवसायीक रुप दिन सकेमा बाखापालनमा राष्ट्रिय पहिचान बोक्न सक्ने सम्भावना रहेको पाइन्छ ।

ख. परम्परागत सिप र प्रविधिको विकास तथा विस्तार

गाउँपालिकामा रहेका जनजातिहरुको स्थानीय सिप र प्रविधिको विकास तथा विस्तार गर्न सकेमा गाउँ विकासमा योगदान हुने देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रको जातजाती, भाषा, धर्म, सँस्कृति र भौगोलिक क्षेत्र अनुसार गाउँपालिकाबासीहरुमा स्थानीय तथा परम्परागत ज्ञान, सीप, र प्रविधिहरु प्रचलनमा रहेको पाइन्छ । उक्त ज्ञान, सीप र प्रविधिहरु समयानुसार परिमार्जन हुँदै समेत आएका छन् । त्यसैगरी कृषि, व्यवसाय, वन, शिक्षा तथा स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुबाट नागरिकहरुमा ज्ञान तथा सीपको हस्तान्तरण हुँदै आएको छ । उक्त सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रमबाट वस्तु तथा सेवा उत्पादन गर्ने वातावरण निर्माण भएको छ । हाल गाउँपालिका क्षेत्रमा विकासको माध्यमबाट पूर्वाधार, यातायात, संचार सेवा र सुविधा तथा सूचना प्रविधि सुविधाको बढोत्तरी र विस्तारले स्थानीय तथा परम्परागत ज्ञान, सीप र प्रविधि परिचालन र बृद्धि समेतमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिइएकोछ ।

ग. वैकिङ तथा सहकारी विकास

अनौपचारिक क्षेत्रबाट समुह, उपसमुह सञ्चालन भएतापनि बैंकिङ तथा अन्य वित्तिय संस्थाको विकास भने यस पालिकामा अझैसम्म हुन सकेको छैन् । तसर्थ सहकारी तथा वैकिङ्ग क्षेत्रको विकास र विस्तार गरी गाउँपालिकाबासीलाई स्थानीय स्तरमानै यस्ता सेवा दिनुपर्ने अतिनै आवश्यकता रहेको छ । छरिएर रहेको पूँजिलाई सहकारी र वैकिङ्ग प्रणालीको माध्यमबाट एकीकृत गरी, लघु तथा घरेलु, उद्योगहरुमा परिचालन गर्न सकिने प्रशस्त संभावना रहेको छ । विभिन्न किसिमका आर्थिक तथा सामाजिक र पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कार्यहरुको बृद्धि र विकासले वैकिङ्ग तथा सहकारी विकासको संभावनामा बृद्धि गरेकोछ । गाउँमा बढदै गएको यस्ता विकासको गतिविधिले वैकिङ तथा सहकारी विकासमा अभिबृद्धि हुने आशा लिन सकिन्छ ।

घ. प्राविधिक जनशक्तिको विकास तथा परिचालन

अल्पकालिन तथा मध्यकालिन तालिमका माध्यमबाट गाउँका युवा जनशक्तिलाई थप ज्ञान र सिप दिलाउन सकिएमा यस गाउँपालिकामा आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको परिपूर्ति भई गाउँको आर्थिक विकासमा थप योगदान पुग्ने देखिन्छ भने अर्को तर्फ यहाँबाट बाहीर जाने युवाले समेत उच्च ज्यालामा काम पाउन सक्नेछन् । यसबाट गाउँमा हुने आर्थिक कारोवारमा बृद्धि भई विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित आर्थिक गतिविधिहरु बढने सम्भावना देखिन्छ ।

ङ. जलविद्युत तथा जलश्रोतको बहुक्षेत्रगत विकास

यस गाउँपालिका हुँदै वहने प्रस्तावित बुँढी गण्डकी जलासययुक्त विद्युत परियोजनाबाट उल्लेखनीय मात्रामा जलविद्युत्त निकाल्न सकिने बिषयमा राष्ट्रिय स्तरमानै छलफल भइरहेकोले यसको निर्माणका क्रममा

र निर्माण पश्चात गाउँमा थप नया रोजगारी र आर्थिक विकासका नयाँ क्षेत्रहरुको ढोका खुल्ने देखिन्छ । तसर्थ यस तर्फ गाउँका जनशक्तिको बढी भन्दा बढी सहभागिता गराउन विविध किसिमका तालिम, क्षमता विकास, र पूर्वाधारको विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

च. वन व्यवस्थापन मार्फत वातावरण सेवा भुक्तानी

गाउँको उल्लेखनीय भूभाग वन जंगलले ढाकेको यस गाउँपालिकामा वनको वैज्ञानिक तथा दिगो वन व्यवस्थापन गरी वनमा आश्रित उपभोक्ता तथा समुदायलाई यसको उपयोग गर्ने संस्था तथा कम्पनी र राज्यले कार्वन सिक्वेष्ट्रेशन तथा संचिती गरी श्रोत तथा वातावरण संरक्षणमा योगदान गरे वापत वातावरणीय सेवा भुक्तानीको प्रशस्त संभावना रहेकोछ । यसको अलावा सामुदायीक वनको उपयुक्त प्रयोग गरी कृषि तथा जडिबुँटी उत्पादन गर्ने सम्भावना रहेको हुँदा त्यसको विकास र विस्तार गरी गाउँबासीको आर्थिक उपार्जन गर्न सक्ने प्रयाप्त सम्भावना देखिन्छ ।

छ. पर्यटकीय क्षेत्रको विकास र विस्तार

गाउँपालिकाका विभिन्न स्थानमा रहेका धार्मिक तथा पर्यटकिय दृष्टिकोणबाट महत्व राख्ने स्थानलाई पर्यटन विकास गरी त्यसबाट गाउँबासीको स्थानीय स्तरमा नै रोजगारी बृद्धि हुने प्रबल सम्भावना रहेको पाइन्छ ।

२.५.२ गाउँ विकासका अवसरहरु

सहभागितात्मक रुपमा गाउँका सम्पूर्ण सरोकार वर्ग, निकाय तथा संघ सस्थाको सहभागितामा भएको छलफल, विगतका प्रयास र उपलब्धीहरुको समीक्षा तथा वस्तुस्थिति विवरणबाट पहिचान भएका गाउँ विकासका अवसरहरुलाई देहाय वमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ । यी अवसरहरु गाउँको सामान्यरुपमा प्रस्तुत गरिएको अवधारणा मात्र हुन यसको अलावा थप नयाँ अवसर पनि हुन सक्दछन त्यसलाई पनि यस आवधिक रणनीतिक विकास योजनाले अवसरको रुपमा लिन कुनै वाधा पार्ने छैन ।

क. पर्यटनका धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरु हुनु

ज्वालामुखी गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलको बारेमा प्रचार प्रसार गरी पर्यटन भित्रयाउन सकिन्छ । खास गरी धार्मिक पर्यटनको लागि ढोला मण्डली, ऐतिहासिक कोट र मन्दिरहरु, उत्तरको हिमालको मनोरम दृष्यावलोकन गर्ने उपयुक्त स्थलहरु प्रयाप्त मात्रामा रहेकोले यस गाउँपालिका भित्रका वाड नं. ७ को चैनपुर डाडा, वाडा नं ६ को जलमुखि मन्दिर र ३ तथा ५ नं. वडाको जनजातिहरुको गाउँमा होम स्टेको माध्यमबाट पर्यटन प्रबर्द्धन गर्न सकिन्छ ।

ख. गाउँपालिका भएर बुढी गण्डकी आँखु, र अन्य खोला नाला वहनु

चर्चित बुँढीगण्डकी जलविद्युत आयोजनाको क्षेत्र रहेको यस गाउँपालिका उक्त आयोजनालाई केन्द्रित गरी विभिन्न रोजगारी तथा आर्थिक विकासका गतिविधिहरुको लागि पूर्वाधारको विकास गर्नुपर्ने र सोको माध्यमबाट गाउँबासीको आर्थिक विकासमा उल्लेखनीय योगदान पुग्ने देखिन्छ । यसको अलावा गाउँमा रहेका महत्वपूर्ण धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलमा केवुल कारको विकास गरी पर्यटन विकासका गतिविधिहरु समेतको सम्भावना रहेको हुँदा गाउँ भएर वग्ने अन्य सानातिना खोलानाला पनि ज्वालामुखी गाउँपालिकाको लागि एक अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ ।

ग. गाउँपालिकामा विभिन्न स्थानीय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरु कार्यरत रहनु

यस गाउँपालिकामा कार्यरत राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैससहरुको सहयोगबाट गाउँको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा सहयोग लिन सक्ने प्रयाप्त अवसरहरु छन । यस्ता संस्थाहरुको सहयोगबाट गाउँलाई आर्थिक विकासको एक नमुनाको गाउँ बनाउन सक्ने सुवर्ण अवसरको रुपमा लिन सकिन्छ । साथै संघ संस्थाहरुसँगको सहयोग र समन्वयमा गाउँको सम्भावनालाई सम्बृद्धिमा रुपान्तरण गर्न सकिने हुँदा गाउँमा कार्यरत यस्ता संघ संस्थाहरु एक अवसरको रुपमा लिइएको छ ।

घ. दक्ष जनशक्ति उत्पादन र परिचालन

यस गाउँपालिकामा प्राविधिक र व्यवहारिक शिक्षा, परामर्श र अवसरको अभावका कारण गाउँका उत्पादनशिल जनशक्ती विशेष गरी ठूलो संख्यामा युवाहरु विदेश तथा शहर पलायन हुने गरेका छन । यसका साथै देश तथा वाह्य बजारमा प्राविधिक सीपयुक्त मानव संसाधनको अत्याधिक माग रहेकोछ । फलस्वरुप यस गाउँपालिकामा कार्यरत सरकारी, गैर सरकारी र नीजि क्षेत्रको लगानी तथा साझेदारीमा गाउँका मानविय शक्तिलाई दक्ष र सिपालु बनाउन सकिने अवसर गाउँपालिकाको लागि रहेको छ ।

ङ. कृषिमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग

यस गाउँपालिका खाद्यान्न उत्पादनको लागि पनि त्यतिकै सम्भावना बोकेको र अन्य नगदे वाली (तरकारी, फलफुल, नगदे वाली आदी) उत्पादनको व्यवसायीकरण तथा बजारीकरणबाट गाउँको विकासमा फड्को मार्न प्रवल सम्भावना देखिन्छ । सूचना तथा संचार प्रविधिमा आएको आमूल परिवर्तनसँग कृषि प्रविधि उपयोग गरी गाउँको आर्थिक विकासको गतिलाई तिब्रता दिन सकिन्छ । खास गरी यस गाउँपालिका क्षेत्रमा सम्भावना वोकेको बाखापालन, कुखुरा पालन र नगदे वाली उत्पादनलाई आर्थिक विकास र रोजगारीसँग जोडन सकिन्छ ।

च. संस्थागत क्षमता तथा सुशासन अभिबृद्धि

विकास प्रक्रियामा संस्थागत विकास, श्रोत परिचालन तथा सुशासन प्रमुख माध्यमको रुपमा रहेको हुन्छ । नेपालको समग्र विकास प्रक्रियामा जस्तै यस गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा संस्थागत विकास श्रोत परिचालन र सुशासन सम्बन्धी समस्याहरु विद्यमान रहेका छन् । फलस्वरुप विकास कार्यहरु परिमाणमुखी र प्रभावकारी हुन सकेका छैनन । यस सम्बन्धी उपलब्ध संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था, औजार तथा रणनीतिहरुको राजनीतिक, प्रशासनिक र नागरिकस्तरबाट समेत परिपालना गर्न सके गाउँ विकासको अवधारणा अनुसार विकास कार्यलाई दिशानिर्देश गरी अपेक्षित परिणाम तथा प्रभावकारीता हासिल गर्न संभव हुनेछ । कार्यक्रम योजनाहरुलाई एकिकृत गर्दै वितरणमूखिबाट नतिजामूखि बनाउने तर्फ गाउँपालिकाको स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्ने तर्फ गाउँपालिकाको संगठनले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

२.५.३ गाउँ विकासका प्रमुख सबाल तथा समस्याहरु

ज्वालामुखीको सम्पूर्ण भूभाग पहाडी क्षेत्रमा पर्ने हुनाले जिल्लाका अन्य पहाडी गाउँपालिकाको विकासका धेरैजसो समस्या तथा सबालहरु मिल्दाजुल्दा रहेकाछन् । यो गाउँपालिका आर्थिक तथा सामाजिक विकास लगायत लघु तथा घरेलु उद्योग, संस्थागत विकास, स्थानीय शासन र उत्तरदायित्व, जस्ता विभिन्न क्षेत्रमा विविध समस्याहरुबाट गुज्रिएका छन । गाउँपालिकाका विगतका प्रयास र उपलब्धीहरु एवं वस्तुस्थिति विवरण तथा सहभागितात्मक छलफलबाट पहिचान गरिएका समस्याहरुलाई बुँदागत रुपमा संक्षिप्तमा तल प्रस्तुत तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

क. गरिबी, वेरोजगारी र असमानता

अझै पनि गाउँपालिकामा झण्डै २३% घरपरिवार गरिबिको रेखामुनि रहेका छन । साथै गाउँमा सामाजिक, आर्थिक र भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरुको अपर्याप्तता, परिणाममुखी तथा प्रभावकारिताको कमीको कारण गाउँमा आर्थिक तथा सामाजिक विकास खासै दुर्ततर रुपमा भएको छैन । तथापी तुलनात्मक रुपमा यस गाउँपालिका आर्थिक विकासको दृष्टिकोणबाट त्यति धेरै पछाडि रहेको देखिदैन । यस गाउँपालिकाबाट बैदेशिक रोजगारमा संलग्नको संख्या पनि उल्लेखनीय रुपमा रहेको छ । फलस्वरुप उत्पादनशील मानव संसाधन विशेष गरी युवाशक्ती विदेश र शहर पलायन हुने क्रम भने यहाँ पनि बढ्दो रुपमा रहेको छ । यसैगरी लैङ्गिक, वर्गीय, जातीय तथा क्षेत्रीय असमानता पनि विद्यमान छ । खास गरी दलित र जनजातिको संख्या उल्लेखनीय रुपमा रहेको यस गाउँपालिकामा त्यस्ता समुदायको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा अझै जोड दिनुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । गाउँको रणनीतिक योजना र प्रभावकारी कार्यक्रमको कमिका कारण रोजगारीको अवसरमा गाउँवासीको पहुँचमा कम रहेको देखिन्छ । जसअनुसार गाउँको समग्र विकासमा समयसापेक्ष रुपमा खासै सुधार भएको पाइदैन ।

ख. सेवा सुविधामा न्यून पहुँच र उपलब्धता

गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति, विकटता, सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारहरुको न्यून उपलब्धता, संस्थागत विकास, श्रोत परिचालन र सुशासन अभिबृद्धिमा कमिका कारण विकास कार्यहरु परिणाममुखी र प्रभावकारी हुन सकेका छैनन् । फलस्वरुप गाउँका बासिन्दाहरुमा आधारभूत सेवा तथा सुविधाहरु समेत उपलब्ध हुन सकेको छैन । उपलब्ध सेवा सुविधामा पनि लक्षित वर्ग, क्षेत्र र समुदायका मानिसहरुको न्यून पहुँच रहेको, गुणात्मक सुधार नभएको अवस्था विद्यमान देखिन्छ ।

ग. उपलब्ध प्राकृतिक श्रोत साधनको न्यून उपयोग

यो गाउँपालिका क्षेत्रमा वन, जलश्रोत तथा जैविक विविधता जस्ता नविकरणीय प्राकृतिक श्रोतहरु पर्याप्त रहनुका साथै अन्य प्राकृतिक श्रोतहरु समेतको प्रशस्त संभावना भएर पनि श्रोत साधन, प्राविधिक ज्ञान, सीप, क्षमता, उपयुक्त संस्थागत व्यवस्था, कार्यक्रम र लगानीको कमीका कारण उक्त श्रोतहरुमा उपलब्ध साधनहरुको परिचालन हुन सकेको छैन । यस सम्बन्धी उपलब्ध नीति नियम पनि व्यवहारिक रहेका छैनन् र उपलब्ध श्रोत, साधन र लगानी प्रर्याप्त रहेको छैन । कार्यक्रमहरु अपर्याप्त, कमजोर संस्थागत क्षमता र कार्य गर्ने वातावरण समेत अनुकुल र भएका कार्यहरु समेत पारदर्शी, समावेशी र नतिजामूलक नहुनाले आसातित उपलब्धी हासिल गर्न सकिएको छैन । युवा, महिला तथा उद्यमीलाई आकर्षित गर्ने योजना तथा कार्यक्रमको खाचो टडकारो रुपमा रहेको छ ।

घ. भू-उपयोग तथा दीर्घकालिन र व्यवहारिक योजनाको अभाव

उपलब्ध नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिकाका बाबजुद हालसम्म गाउँपालिका स्तरमा दिर्घकालिन रणनीति बन्न सकेको छैन । गाउँको दिगो विकासको लागि अति आवश्यक भू-उपयोग लगायत विभिन्न अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन रणनीतिक योजनाहरु तर्जुमा गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसमा स्थानीय तहको भर्खर मात्रै गठन र सञ्चालन हुनुको कारणले पनि हो । स्वास्थ्य, शिक्षा, वन, विपद व्यवस्थापन तथा वातावरणीय क्षेत्रको राष्ट्रिय स्तरको रणनीतिहरु वनेका छन तर तिनको स्थानीयकरण गर्न सकिएको अवस्था देखिदैन । गाउँ विशेष भएर योजनाहरु वनाइ कार्यान्वयनमा लानुपर्ने आजको आवश्यकता हो ।

ङ. न्यून सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारको विकास

गाउँपालिकामा अझै पनि पक्की सडक यातायातको निर्माण हुन सकेको छैन । फलस्वरुप बर्षातमा यातायातका साधनहरु रोक्नु पर्ने वाध्यता रहेको छ । यो आर्थिक बर्षको अन्त सम्म केही स्थानमा सडक

ग्राभेल हुने कार्यक्रम रहेकोले केही वस्ती र वडाबाट बर्षातमा पनि यातायात सञ्चालन गर्न सकिने देखिन्छ । भुकम्पबाट क्षति पुगेका सामुदायीक, सरकारी तथा नीजि संरचनाहरुको निर्माण तथा पुर्ननिर्माणको काम अति नै सुस्त देखिन्छ ।

गाउँपालिकामा अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाको अवस्था मध्यम खालको छ । यसमा थप सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । शिक्षामा गुणस्तरीयता, व्यवहारिक तथा रोजगार उन्मुख बनाउने कुनै नीति तथा रणनीति देखिएको छैन । खानेपानी, सरसफाई, सिचाई तथा अन्य पूर्वाधारमा कमी र नियमित हुन सकेको छैन । उपलब्ध पूर्वाधारमा समेत सर्वसाधारणको पहुँच पुग्न सकेको छैन । जनतासँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने गाउँपालिका भवन तथा वडा कार्यालयहरुको केन्द्र तोक्न नसक्नाले सेवामा प्रभावकारिता दिन सकिरहेको अवस्था छैन ।

च. पालिकाको श्रोत परिचालन क्षमता

कमजोर संस्थागत क्षमता, आवश्यक ज्ञान तथा सीप, भौतिक सुविधा र कार्य प्रक्रियाको कमीको कारण आन्तरिक श्रोतको परिचालन हुन सकेको छैन भने उपलब्ध अनुदान, श्रोत तथा साधन समेत परिणाममुखी र प्रभावकारी रुपमा उपयोग गर्न सकीएको छैन । स्थानीय शासन साझेदार विशेष गरी लक्षित वर्ग तथा समुदायहरुको क्षमताको न्यूनताका कारण आन्तरिक तथा वाह्य श्रोत साधनको प्रभावकारी परिचालन हुन सकिरहेको छैन । संभाव्य श्रोतहरुको अध्ययन तथा खोजि, अनुमान तथा प्रक्षेपण, सम्बन्धित निकाय तथा पक्षसँग समन्वय, संविधानले व्यवस्था गरेका अधिकारमा आधारीत विषयहरुमा नीतिगत अड्चन तथा प्रयाप्त ऐन नियमहरु तयार गर्न सकिएको छैन तथा न्यून क्षमताका कारण प्रभावकारी रुपमा विकास आयोजनामा आन्तरिक, केन्द्र, वाह्य, नीजि तथा सामुदायिक श्रोत तथा साधनको परिचालन हुन सकिरहेको छैन ।

छ. कमजोर संस्थागत क्षमता तथा कार्यदक्षता

गाउँपालिकामा कियाशिल संघ सस्था तथा निजी क्षेत्रका साझेदारहरुको कमजोर संस्थागत क्षमता विकासले देशका अन्य पालिकाहरुमा जस्तै यस गाउँपालिकामा पनि उही समस्या भोग्नु परीराखेको अवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकारमा समायोजन हुनुपर्ने विषयगत कार्यालयहरु अझै सम्म समायोजन तथा व्यवस्था नहुनाले गाउँपालिकाको योजनाबद्ध विकास गर्न दक्ष कर्मचारीहरुको अभाव रहेको देखिन्छ । देशमा विगतका लम्बिदो राजनीतिक संक्रमणकाल, राजनीतिक अस्थिरता र शान्ति सुरक्षा एवं भौतिक पूर्वाधार विकासको मन्द गतिका कारण यस गाउँपालिकामा अन्य विकट गाउँपालिकामा जस्तै प्रयाप्त सेवा तथा कार्य सञ्चालन हुन सकेको छैन, फलस्वरुप यसबाट जनताले थूप्रै समस्या भोग्न परिराखेको अवस्था देखिन्छ ।

ज. नयाँ–पीडिको कृषि पेशाप्रति उदासिनता

पहाडि भूभाग त्यसमा पनि हालका दिनमा कृषि पेशा प्रति गाउँवासीको खास गरी युवा वर्गको झुकाव कम हुँदै जानुले गाउँपालिकाको आर्थिक विकासमा समस्याहरु देखा परिराखेको अवस्था सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्रमा खाद्यान्न उत्पादनको सम्भावना हुँदाहँदै उल्लेखनीय रुपमा खाद्यान्न आयात गर्ने र अन्य थुप्रै कृषि वालीहरुको समेत आयात हुने हुँदा यसतर्फ गाउँपालिकाले विशेष ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ । खाद्यान्न वाली उत्पादनमा समस्या देखिएता पनि केही घरधुरी भने व्यावसायीक खेती तर्फ पनि संलग्न भएको देखिन्छ ।

झ. वसाइसराई र वैदेशिक रोजगारीका लागि युवाहरु विदेशिने क्रममा वृद्धि हुनु

गाउँमा भएका आर्थिक तथा सामाजिक विकास एवं रोजगारी लगायतका कार्यक्रमको कमी र उचित वातावरणका कारण युवा वर्गहरुमा काठमाडौं र विदेशमा जाने प्रबृतिमा बृद्धि भइरहेकोछ । गाउँबाट

उर्जाशिल युवाशक्ति रोजगारीका लागि शहर तथा विदेशिने क्रम बढनु समग्र विकासको एक प्रमुख समस्याको रुपमा देखिएकोछ । गाउँका सम्भावनालाई न्यून मुल्यांकन गर्ने परिपाटी, युवा वर्गको शहर केन्द्रीत मानसिकता जस्ता कारणले युवा वर्गलाई गाउँमा नै केही गर्न सकिन्छ भन्ने सोचको विकास गर्न र गराउन सकिएको छैन् ।

२.५.४ गाउँविकासका चुनौतिहरु

गाउँ विकासका विगतका प्रयास र उपलब्धीहरु एवं वस्तुस्थिति विवरण तथा सहभागितात्मक छलफलबाट पहिचान गरिएका चूनौतिहरुलाई बुँदागत रुपमा संक्षिप्तमा तल प्रस्तुत तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

क. समग्र विकासलाई सम्बोधन गर्ने अनुकुल नीति नियम नहुनु

गाउँको भौतिक, भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक विशेषता अनुकुल नीति, नियम र योजनाको अभाव रहेको छ । भएका नीति, नियम, व्यवस्था र योजनाहरु पनि व्यवहारिक र समय सापेक्ष देखिदैनन् । त्यसमा पनि पहाडी क्षेत्र, ज्वालामुखी गाउँपालिका जस्ता क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने उपयुक्त नीति नियमको खाँचो रहेको छ ।

ख. जलवायू परिवर्तनको प्रभाव बढ्नु

कार्वन लगायत ग्रिनहाउस ग्यासहरुको बढ्दो उत्सर्जनको कारण विश्व तापमानमा बृद्धि भएको छ र यसबाट विशेष गरी विकासोन्मुख तथा अल्पविकसिक देश त्यसमा पनि ग्रामीण जनताको जनजीविका, श्रोत र साधनमा नकारात्मक प्रभाव परिरहेको छ । समयमा वर्षा नहुनु, लामो समय खडेरी हुनु, अतिबृष्टि, खण्डाबृष्टि तथा अनावृष्टि हुनु, गर्मी तथा जाडोमा बृद्धि हुनु, तापक्रम बढ्नु, वनस्पतिको जीवनचक्रमा बदलाव देखिनु, कृषि तथा वनबालीमा रोगकिराको प्रकोपमा बृद्धि हुनु जस्ता जलवायु परिवर्तनका लक्षणहरु यस गाउँपालिकाको पनि समस्याको रुपमा रहेको छ । यसका साथै हिउँ पग्लने क्रममा बृद्धि, हिमताल फुट्ने, बाढीपहिरो जस्ता समस्यामा बृद्धि भैरहेको छ ।

ग. राज्यबाट विशेष ध्यान नदिनु

राज्यका संयन्त्र र निकायहरुबाट जुन स्तरको सेवा परिचालन हुनु पर्दथ्यो सो स्तरको सेवा सुविधाहरुको उपलब्धता यस पालिकामा भएको पाइदैन । यसतर्फ राज्यका संयन्त्रबाट विशेष ध्यान दिनुपर्ने आवश्यक ठानिन्छ । खास गरी संविधानमा व्यवस्था भए अनुसार विकासको अवधारणा अनुसार यस गाउँपालिकाको विकासलाई ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

घ. कार्य सञ्चालन प्रक्रियामा समयसापेक्ष नयाँपन नदेखिनु

समय र विकासको सोचमा तुलानात्मक रुपमा परिवर्तन आएको भएता पनि गाउँ विकासका प्रमुख साझेदारहरु कमैमा यस प्रति सचेत रहेको नागरिकले महशुस गर्न पाएका छैनन् । अधिकांश सरोकारवाला संस्था र व्यक्तिमा पुरातनवादी सोच र संस्कार कायम रहेको देखिन्छ । यसबाट विकास कार्य नतिजामुखी र प्रभावकारी हुन सकेको छैन । विकासलाई अझैपनि भागवन्डामा सिमित राखीएको छ । प्राथमिकताको नीतिलाई अझैपनि अवलम्बन गर्न सकेको अवस्था छैन ।

ङ. आन्तरिक रोजगारी सृजना गर्न नसक्नु तथा युवा शक्ति पलायन हुनु

गाउँको सम्भावनालाई रोजगारी सृजना गर्ने कुनै पनि नीति नियम वन्न सकेको छैन । फलस्वरुप उत्पादनशिल श्रमशक्ति विशेष गरी युवाशक्ति विदेश तथा शहर पलायन भइरहेका छन् । यो क्रम बढ्दो क्रममा रहेकोछ ।

२.६ गाउँ विकासका प्राथमिकताहरु

ज्वालामुखी गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजना तर्जुमाका क्रममा पहिचान भएका समस्या तथा सम्भावना र उपलब्ध अवसरहरुका आधारमा सहभागितामूलक छलफलबाट तल उल्लेख गरिएअनुसारका बिषयक्षेत्रहरुको प्राथमिकताक्रम निर्धारण गरिएको छ । यी प्राथमिकताका आधारमा गाउँपालिकाले आयोजना छनौट, लगानी बृद्धि तथा उचित कार्यान्वयन गर्दा सन्तुलित, समावेशी तथा दिगो विकास हुने देखिन्छ ।

१. सडक तथा यातायात
२. कृषि तथा पशुपालन
३. शिक्षा
४. स्वास्थ्य
५. खानेपानी तथा सरसफाई
६. वन तथा जडिवुटी
७. पर्यटन
८. ऊर्जा
९. संचार
१०. वस्ती विकास
११. खेलकूद
१२. धार्मिक, सांस्कृतिक विकास

परिच्छेद ३ : गाउँ विकासको दीर्घकालीन सोंच तथा निर्देशक सिद्धान्तहरु

३.१ गाउँको दीर्घकालीन सोंच (Vision)

प्रस्तुत आवधिक योजनालाई ज्वालामुखी गाउँपालिकाको अपेक्षित विकासले कता डोर्‍याउने हो, तद्नुकुलको दीर्घकालीन सोंच निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ । दीर्घकालीन सोंच सामान्यतः आवधिक योजना अवधिभित्र प्राप्त हुने अवस्था नभई दुई तीन दशक अवधिसम्मको आदर्श कल्पनाका रुपमा निर्धारण गर्ने मान्यता अनुसार ज्वालामुखी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच तय भएको छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंच निर्धारण गर्दा गाउँपालिकामा क्रियाशिल राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरु, विषयगत शाखाका कर्मचारीहरु, गैसस तथा निजीक्षेत्र, नागरिक समाज/संस्थाका प्रतिनिधिहरु लगायत सरोकारवालाहरुको सहभागिता र आम समहतिका आधारमा सकेसम्म गाउँपालिकाको समष्टिगत पक्षलाई झल्काउने गरी तय गरिएको छ । सहभागितामूलक प्रक्रिया (Participatory visioning exercise) द्वारा निर्धारण गरिएको ज्वालामुखी गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोचलाई निम्न अनुसार निर्धारण गरिएको छ । यसलाई हासिल गर्नेतर्फ ज्वालामुखी गाउँपालिकाको प्रस्तुत आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य तथा कार्यक्रमहरु निर्देशित रहनेछन ।

" शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार
ज्वालामुखी विकासको मूल–आधार "

ज्वालामुखी गाउँपालिकाको अधिकांस लगानी यीनै चारवटा क्षेत्रको विकासमा नै केन्द्रित भइरहेको छ । विद्यालयहरुको भौतिक संरचना, गुणस्तरिय शिक्षा र प्राविधिक शिक्षामा जोड दिइ गाउँबासीको रोजगारी बढाउने लक्ष्य गाउँपालिकाले लिएको छ । त्यस्तै यो गाउँपालिका कृषि उत्पादनमा खास गरी नगदे वाली, तरकारी र फलफुलमा उत्पादनमा अत्यन्तै सम्भावना बोकेको छ । यहाँको अर्गानिक उत्पादनलाई देश विदेशका शहरमा निकासी गरी ठूलै आर्थिक उपार्जन गर्न सकिन्छ । यहाँको हावापानीमा कृषिमा उद्यमशिलता र व्यवसायीकरण प्रमुख सम्भावना रहेको हुँदा कृषि क्षेत्रको विकासबाट गाउँपालिकाको पहिचान र सम्वृद्धिको आधार बन्न सक्दछ । त्यसैले कृषि उत्पादनको लागि पनि यो गाउँपालिका उर्वर भूमिमा गनिन्छ । त्यस्तै गरी यस गाउँपालिका भित्र विभिन्न स्थानमा भएका पर्यटकिय क्षेत्रहरुको विकास गर्न सकिएमा पर्यटनबाट पनि रोजगारी बृद्धि गर्न सकिन्छ । सम्बृद्धिलाई डोरचाउने सबैभन्दा महत्वपूर्ण बिषय भनेको पूर्बाधार नै हो । त्यसैले गाउँगाउँ सम्म बाह्रै महिना आवागमन हुन सक्ने सडक यातायातले गाउँको विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा गाउँको दिर्घकालिन सोचमा पूर्बाधार विकासलाई लिइएको छ ।

गाउँबासीहरु थोरै संख्यामा भएपनि खानेपानी तथा सरसफाई सेवाबाट पछाडि परेको तथ्यांकले देखाउदछ । अवका दिनमा सबै गाउँबासीहरुलाई सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध गराउनु पनि गाउँपालिकाको चूनौति रहेको छ । विपदबाट वच्न गाउँमा सुरक्षित भवन तथा आवास, पुलपुलेसा, आधुनिक सञ्चार (कम्प्यूटर, इन्टरनेट, टेलिफोन, मोवाइल) का सुविधा पर्याप्त र गुणस्तरीय रुपमा सञ्चालनमा ल्याउनु पर्ने चूनौति रहेको छ । यी सबै कार्य गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधनबाट मात्र सम्भव नहुने हुँदा गाउँको विकासमा कसरी सार्वजनिक तथा निजी लगानीलाई आकर्षण गर्ने सोको लागि ठोस् पहल गरी पूर्बाधार निर्माण गर्नुपर्ने अर्को चूनौतिको रुपमा रहेको छ । अर्को तिर गाउँपालिकामा बसोवास गर्ने अधिकांस समुदाय तामाङ समुदाय रहेको र उनीहरु सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा तुलनात्मक रुपमा पछि परेका समुदाय भित्र पर्दछन, यस्ता समुदायको समग्र विकासमा कसरी प्रभावकारी कार्यक्रम तथा योजनाहरु ल्याउन सकिन्छ ? गाउँपालिका महिला, दलित तथा वालवालिकालाई विकासको मूलप्रवाहमा राखी समग्र सामाजिक, साँस्कृतिक र आर्थिक विकास प्राप्तिमा केन्द्रित गर्न प्रतिबद्ध हुनु गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोँच रहेको छ ।

३.२ निर्देशक सिद्धान्तहरु

गाउँ विकासका समष्टीगत लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु प्राप्त गरी दीर्घकालीन सोँचको प्राप्ति उन्मुख गाउँको विकास प्रक्रियालाई अगाडी बढाउन निम्न अनुसारका विकासका निर्देशक सिद्धान्तहरु तय गरिएको छ । गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोंचलाई हासिल गर्न यी निर्देशक सिद्धान्तहरु लागू गरिनेछ । गाउँपालिकाका विषयगत योजनाहरु तथा आवधिक र वार्षिक योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा यो आवधिक गाउँ विकास योजना निर्देशक सिद्धान्त वमोजिम भए नभएको सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ ।

- **जनकेन्द्रीत विकास : लाभग्राहीको अर्थपूर्ण सहभागिता**

विकासका लागि विकास भन्ने नभई विकास त्यस क्षेत्रका जनताको उन्नतिसँग सम्वन्धित रहेको हुन्छ । विकासले के कुन पक्ष र बिषयलाई सम्वोधन गर्नुपर्छ भन्ने कुरा स्थानीय विशिष्टतामा भर पर्दछ । विशेषतः हालसम्म पनि विकासका लाभबाट वञ्चित समुदाय, दलित, पिछडा वर्ग, महिला, वालवालिका, अपाँगता भएका व्यक्ति, आदिवासी जनजाति लगायत यातायात तथा भौगोलिक रुपमा पछि परेका गाउँ टोलका जनतालाई ध्यानमा राखी योजना तथा बजेट तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ । पिछडिएका/पछाडि पारिएका समुदाय एवं वर्गको सवलीकरण एवं सशक्तीकरण गर्दै सामाजिक एवम् आर्थिक शसक्तिकरण गरिनेछ ।

- **प्राकृतिक स्रोतको दिगो उपयोग तथा वातावरणमैत्री विकास**

गाउँपालिकाले विकास योजना सञ्चालन गर्दा स्थानीय स्रोत, साधन, सम्पदाको वुद्धिमतापूर्ण एवं दिगो रुपमा उपयोग गर्ने र वातावरणलाई क्षति नपुग्ने गरी योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । प्राकृतिक रुपमा अति नै सम्बेदनसिल भूभाग रहेको यो गाउँपालिकाको विकास पूर्वाधारका योजनाहरु सञ्चालन गर्दा प्राकृतिक छटा र भूभागलाई नखल्वल्याउने गरी विकास गर्न पहल गरिनेछ ।

- **बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रवर्द्धन**

गाउँपालिकामा जनसंख्याको लगभग आधा जनसंख्या वालवालिका रहेका छन । वालस्वास्थ्य, वालशिक्षा तथा वालविकास, वालसंरक्षण तथा वालसहभागितामा हुने लगानी सम्बृद्ध र दिगो गाउँ विकासको महत्वपूर्ण आधारस्तम्भ हुने हुँदा वालमैत्री स्थानीय शासनको स्थापना र सुदृढीकरण गरिनेछ । गाउँपालिकामा विकासका क्रममा सञ्चालन गरिने समाजिक, आर्थिक एवं पूर्वाधार निर्माणजस्ता आयोजनाहरु वालवालिकाको पहुँच एवं सहभागिता गराई बालमैत्री हुने गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

- **वस्ती विकास**

ज्वालामुखि गाउँपालिकामा वस्तीको उयुक्त स्थान हेरी बसोवासयोग्य, खेतीयोग्य, सार्वजनिक क्षेत्र, जलाधार क्षेत्र, सम्बेदनशिल क्षेत्र जस्ता क्षेत्रलाई विभाजन गरी वस्तीको विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस तर्फ गाउँपालिकाबाट उपयुक्त भूउपयोग योजना बनाइ लागु गरिनेछ ।

- **संस्थागत विकास**

हालको स्थानीय तह, स्थानीय सरकार पनि हो । त्यसैले यो स्थानीय सरकार नागरिकलाई सेवा प्रदान गर्ने घरदैलोको सरकारका रुपमा रहेको छ । स्थानीय तहको संस्थागत, संरचनागत चुस्तताको रपमा रहन सकेमा मात्र जनतालाई प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुन्छन । यसका लागि समग्र राष्ट्रिय सन्दर्भ (लोकतान्त्रिक संघीय ढाँचामा राज्यको पुनर्संरचना र नयाँ संविधान अनुसारको कार्यअधिकारक्षेत्र) समेतलाई ध्यानमा राखी नगरोन्मुख क्षेत्रहरुलाई समेटेर आवश्यक पूर्वाधार विकास र समन्वय गर्न विद्यमान गाउँपालिकाको आन्तरिक संगठनलाई चुस्त र दुरुस्त पार्दै लगिनेछ ।

गाउँ विकासमा विकासका साझेदार सवै संघ संस्थाहरुसँगको आपसी समन्वय र सहकार्यलाई प्रबर्द्धन गरिनेछ । संघिय तथा प्रदेश स्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाबाट उपयुक्त वातावरण वनाइनेछ । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने सवै विकास योजनाहरुलाई एकीकृत र समन्वयात्मक तुल्याउन गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता तथा सहकार्यको संस्कृति

विकास गर्ने कार्यप्रणाली अवलम्वन गरिनेछ । यसैगरी विकासका कार्यहरुलाई एकीकृत ढंगले सञ्चालन गर्न एवं अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन गाउँपालिका तहमा विकासका सवै सरोकारवालाहरुको सँस्थागत क्षमताको विकासमा जोड दिइनेछ ।

- **गैसस, निजी क्षेत्रको विकासमा साझेदारिता**

गाउँ विकासमा सार्वजनिक क्षेत्रका अलावा गैसस, निजी क्षेत्र र सहकारीको माध्यमबाट साझेदारी विकासका लागि उपयुक्त वातावरण बनाउनु विकास योजनाको निर्देशक सिद्धान्त हुनेछ । निजी क्षेत्र प्रबर्द्धनका लागि आवश्यक शान्ति सुरक्षा, सार्वजनिक पूर्वाधार, लाभको बाँडफाँडको न्यायोचित प्रबन्ध गरिनेछ ।

- **सामाजिक समावेशीकरण र न्याय** (**भेदभाव रहित समाज**)

जातीय, लैंगिक, भौगोलिक, उमेरगत, धर्म तथा क्षमता आदिका आधारमा गाउँपालिकाबाट सञ्चालन गरीने विकासका हरेक क्रियाकलापमा भेदभाव गरिने छैन । विकासका क्रियाकलापमा निर्णय प्रक्रिया, लाभको वाँडफाँडमा सवै क्षेत्र तथा पक्षको सहभागिता गराइनेछ । पछि परेका वर्ग र समुदायको जीवनस्तर उठाउने योजनालाई प्राथमिकता दिइनेछ । साथै गाउँपालिका स्तरिय आयोजनाहरुको निर्माण गर्दा अपाँगमैत्री रुपमा सञ्चालन गरिनेछन । अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सम्मानजनक जीवनयापनका लागि उपयुक्त वातावरण बनाईनेछ ।

- **सुशासन** (**पारदर्शिता, जवाफदेहिता, निस्पक्षता, सहभागिता**)

सार्वजनिक सेवालाई प्रभावकारी रुपमा प्रवाह गर्न सार्वजनिक निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवा तथा ती निकायमा कार्य गर्ने कर्मचारीहरुलाई पारदर्शी एवं जवाफदेही बनाइनेछ । सामाजिक विभेद एवं वहिष्करणमा परेका वर्ग-समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराउँदै ज्वालामुखी गाउँपालिकालाई विभेद सुन्य पालिकाको रुपमा विकास गरिनेछ । संविधान र कानुनहरुको पूर्ण पालना गर्दै पारदर्शी र जवाफदेहीताका संयन्त्र तथा औजारहरुको परिचालन गरिनेछ । नागरिक समाजहरुलाई सशक्तीकरण गर्दै नागरिकका आवाजहरुलाई विकास योजनाहरुका माध्यमबाट सम्बोधन गरिनेछ ।

- **कला, सँस्कृतिको जगेर्ना**

कला र संस्कृतिमा ज्वालामुखी गाउँपालिकाका समुदाय सम्पन्नता वोकेको गाउँपालिका हो । खास गरी गुरुङ, मगर लगायतका जनजातिको संस्कृतिको महत्वपूर्ण सम्पत्तिका रुपमा रहेको स्थानीय कला र सँस्कृतिको जगेर्नाबाट गाउँपालिकाको विकासमा योगदान गर्न सकिन्छ । जसको माध्यमबाट पर्यटन आगमनमा उल्लेखनिय सुधार गर्न सकिन्छ । यस्ता संस्कृतिहरुको समुचित प्रयोगबाट पर्यटन विकास, स्थानीय समाजिक सद्भाव र मनोरञ्जन प्रदान गर्ने माध्यमका रुपमा विकास गरिनेछ ।

- **अभियानमूलक विकास**

गाउँपालिकामा विकासका गतिविधिहरुलाई जनताको आवश्यकता अनुसार विश्वासिलो वनाउन, आम नागरिकको उच्च सहभागिता सुनिश्चित गर्न अभियानात्मक विकास प्रक्रिया अवलम्वन गरिनेछ । सवै विषय क्षेत्रमा जनताको आवश्यकता अनुसार अभियानात्मक विकास कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ । पूर्ण सरसफाइयुक्त गाउँपालिका, पूर्ण खोपयुक्त गाउँपालिका, पूर्ण साक्षरता गाउँपालिका, जातिय छुवाछुतरहित गाउँपालिका, धुँवामुक्त घर भएको गाउँपालिका, हरियाली गाउँपालिका, पूर्ण उज्यालो गाउँपालिका, वोक्सीप्रथा, दाइजोप्रथा, महिलामाथि हुने घरेलु हिँसाका घटना शून्य गाउँपालिका, सुधारिएको गोठ, एक गाउँ एक उत्पादन, एक वस्ति एक सार्वजनिक चर्पी, एक गाउँ एक उद्यम, एक विद्यालय एक इन्टरनेट, आदि केही महत्वपूर्ण अभियानका रुपमा विकास गरिने निर्देशक सिद्धान्त हुनेछ ।

- **विकासमा राजनीतिक एकता**

प्रस्तुत आवधिक गाउँ विकास योजनाले ज्वालामुखी गाउँपालिकाको विकासका लागि विकासमा राजनीतिक एकता कायम गरी उपलब्ध स्रोत, साधन र अवसरको अधिकतम उपयोग गर्दै गाउँवासीलाई सेवा,

सुविधा प्रवाह गर्दै थप स्रोत र साधनका लागि आ-आफ्नो क्षेत्रबाट एकताबद्ध भई प्रयासरत रहने सिद्धान्तलाई अवलम्बन गर्ने सहमति भएको छ ।

३.३ आवधिक गाउँ विकास योजनाको एकीकृत सोच तालिका

ज्वालामुखि गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजनाको लक्ष्य, उदेश्य तथा काक्रमलाई एकिकृत रुपमा तलको एकिकृत सोच तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । तालिकामा प्रस्तुत गरिएको सोच तालिकामा आवधिक गाउँ विकास योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य तथा उपलब्धी मापनका सूचकहरु तथा आधारहरु र जोखिम पक्ष वा सिमाहरु रहेका छन ।

तालिका नं. १: आवधिक गाउँ विकास योजना (२०७६।२०७७ देखि २०८०।२०८१) को एकिकृत सोच

योजना सारंश	मापन गर्ने सूचकहरु	मापन गर्ने आधार	जोखिम पक्ष/सीमाहरु
गाउं विकासको लक्ष्य **गाउंको सामाजिक, आर्थिक, मानवीय विकासमा अभिबृद्धि भई गाउंबासीको जीवनस्तरमा गुणात्मक सुधार भएको हुनेछ ।**	आ.व. ०८०।०८१ सम्ममा • गरिवीको रेखामुनीको जनसंख्या २३ बाट ५% मा झरेको हुनेछ । • मानव विकास सूचकाङ्क हालको ०.४६१(HDR2014, धादिङ जिल्लाको औसत) बाट ०.५८१ पुगेको हुनेछ • गाउँवासीको औसत आयु ७०.८६ (धादिङ जिल्ला) बर्षबाट ७३ बर्ष पुगेको हुनेछ । • औसत साक्षरता दर (५बर्ष भन्दा माथिको) ८० बाट ९८ पुगेको हुनेछ । • जलवायु परिवर्तन अनुकुलन तथा विपद व्यवस्थापन कमजोर अवस्थाबाट सुधार भएको हुनेछ ।	• जीवनस्तर सर्वेक्षण प्रतिवेदन • मानव विकास प्रतिवेदन • नमूना सर्वेक्षण प्रतिवेदन	
गाउं विकासको उद्देश्य **गाउँको सामाजिक, आर्थिक, मानविय विकास समावेशी, तथा गुणस्तरीय र वातावरणीय रुपमा सन्तुलित भई गाउँवासीको जीवनयापनमा गतिशील तथा सुरक्षित भएको हुनेछ ।**	आ.व. ०७९।०८० सम्ममा • प्रतिव्यक्ति आय रु. (९८२ अमेरीकी डलर) औसत बाट रु .... (१६०० अमेरीकी डलर) पुगेको हुनेछ । • साक्षरता दर ८० बाट ९८ प्रतिशत पुगेको हुनेछ । • कृषिमा संलग्न जनसंख्या ७५प्रतिशत पुगेको हुने • गैर कृषि क्षेत्रमा संलग्न जनसंख्या २५ प्रतिशत पुगेको हुनेछ । • आफ्नो उत्पादनबाट बाह्रै महिना खानपुग्ने परिवार	• मानव विकास प्रतिवेदन • आवधिक गाउँ विकास योजनाको मद्यावधी तथा अन्तिम मुल्याङ्कन प्रतिवेदन • प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन • नमूना सर्वेक्षण प्रतिवेदन	• आवधिक योजना अनुसार संघिय सरकार प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकार र विकास साझेदारबाट क्षमता विकास तथा आर्थिक सहयोग उपलब्ध हुनेछ । • विषयगत नीति र संरचनामा समयसापेक्ष सुधार हुनेछ । • गाउँ विकासमा नीजि, गैसस र समुदायको योगदानमा बृद्धि हुनेछ।

योजना सारंश	मापन गर्ने सूचकहरु	मापन गर्ने आधार	जोखिम पक्ष/सीमाहरु
	... प्रतिशतबाट ....प्रतिशत पुगेको हुनेछ । • विद्युत्त पहुँच पुगेका घरपरिवार ८० प्रतिशतबाट १०० प्रतिशत पुगेको हुनेछ । • सार्वजनिक यातायातको पहुँच पुगेको वस्ती ९० प्रतिशत हुने • पालिकाको ९० प्रतिशत सडकमा वाह्रै महिना यातायात चल्न सक्ने भएको हुने । • कुपोषणबाट ग्रस्त ५ बर्ष मुनिका बालबालिका ० प्रतिशतमा झरेका हुनेछ । • बालमृत्यु दर न्यून वा ० मा झरेको हुनेछ ।		

परिच्छेद ४: बिषयगत सोचतालिका

ज्वालामुखी गाउँपालिकाको आवधिक गाउँ विकास योजना (आ.व.२०७६/०७७-२०८०/०८१) को बिषयगत लक्ष्य, उद्देश्य, प्रतिफलहरु तथा सोको वस्तुगत तवरले मापन गर्ने सूचकहरु, पुष्ट्याईका आधार र जोखिमहरुको विवरण तलको तर्कबद्ध खाकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१ आर्थिक विकास

आर्थिक विकास क्षेत्रभित्र पर्ने विभिन्न उपक्षेत्रहरुको सूचक तथा लक्ष सहितको सोच तालिका तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

४.१.१ कृषि विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : कृषि व्यवसायमा संलग्न कृषक/ व्यवसायीहरुको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।	कृषिजन्य उत्पादन वृद्धि प्रतिशत (मे.टनमा)	६७४५	५	५	५	५	५	• गा.पा.कृ.वि. शाखाको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	
	कृषिजन्य निर्यात (मे.टन)		५	५	५	६	६		
	व्यवसायिक कृषि उद्यमको संख्या	२१	१०	१२	१५	१५	२०		
प्रतिफल १: उन्नत बीउ, वेर्ना उत्पादन र प्रयोगमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	विउ प्रतिस्थापन दरमा वृद्धि (प्रतिसतमा)	०	८	१०	१२	१८	२०	• जिल्ला कृ.वि. कार्यालयको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा. कृषि शाखाबाट प्राप्त तथ्यांक	•
	व्यवस्थित नर्सरीको संख्या (अस्थायी)	१०	-	१२	-	१४	-		
	फलफूल वगैचाको क्षेत्र विस्तार हे.	०	२	४	-	६	७		
प्रतिफल २ : सिंचित क्षेत्रफल	थप साना सिचाई क्षेत्रफल हे.	८९२.५	१०	१०	१२	१२	१२	• कृ.वि. शाखाको वार्षिक प्रगति	•
	थप सिचाई पोखरी निर्माण	९	५	६	६	६	६		

विवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
विस्तार भएको हुनेछ।	संख्या							पुस्तिका	
	थप सिचाई आयोजनाको संख्या	१५	५	५	५	५	५	• गाउँ अभिलेख	
<u>प्रतिफल ३</u> माटोको गुणस्तर व्यवस्थापन भएको हुने।	माटोको उर्वरा नक्सा निर्माण पटक		१	–	१	–	१	• कृ.वि. शाखाको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गाउँ पालिकाबाट प्राप्त तथ्यांक	•
	गरासुधार वार्षिक हे.	०	५	५	५	५	५		
	प्रतिफल विउविजन घुम्तिकोस (रु हजारमा)		७००	१०००	१०००	१०००	१०००		
	माटोमैत्री खेति प्रविधि विस्तार हे. (छापो, हेज)	०	५	५	५	५	५		
	माटो प्रशिक्षण शिविर वार्षिक संख्या	०	१	१	१	१	१		
<u>प्रतिफल ४.</u> प्राङ्गारीक खेति क्षेत्रको विस्तार भएको हुने	गोठमल सुधार र मुत्र संकलन संख्या	१००	२५०	४००	६००	८००	१२००	• कृ.वि. शाखाको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	जैविक मल प्रयोगमा वार्षिक वृद्धि प्रतिशत		१०	१०	१०	१०	१०		
	जैविक मल अनुदान वार्षिक मे.टन.		१०	१२	१५	२०	२५		
	स्थानीय जडीबुटीजन्य विषाधि उत्पादन वार्षिक (हजार लिटर)		१०	१२	१५	२०	२५		
	व्याबसायिक प्राङ्गारिक खेती गरिएको क्षेत्रफल (हे.)		५	७	८	१०	१०		
	एकिकृत शप्रजीवी व्यवस्थापन स्थान	२	७	७	७	७	७		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
प्रतिफल ५ खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा सुधार भएको हुने ।	खाद्य उपलब्धतामा बृद्धि वार्षिक मे.टन.		५	१५	३५	४०	५०	• कृ.वि. कार्यालयको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	एक घर एक करेशावारी संख्या वार्षिक वृद्धि		१६००	२०००	२२००	२४००	२५००		
	एक घर एक घरवारी (फलफुल) वगैचा वार्षिक संख्या		४०	८०	१५०	२५०	३००		
प्रतिफल ६: कृषक, प्राविधिक र सेवा प्रदायकहरुको क्षमता अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	तालिम प्राप्त कृषकहरु (बार्षिक संख्या)	१४३	२५०	३००	४५०	५५०	७००	• कृ.वि. कार्यालयको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	ग्रामिण कृषि कार्यकर्ता तालिम प्राप्त कृषकहरु (अद्यावधिक संख्या)	२४	३५	४५	५०	६०	७०		
	पालिका स्तरमा कृषि प्राविधिक व्यवस्था संख्या	१	४	७	–	–	–		
	पालिका स्तरमा गाउँ कृषि विकास समिति गठन र परिचालन संख्या	१	४	७	–	–	–		
	कृषि उपज संकलन केन्द्र वार्षिक संख्या	०	१	२	५	७	–		
	साप्ताहिक, पाक्षिक बजार निर्माण संचालन संख्या	०	१	२	१	–	–		
	कृषि उपज प्रशोधन केन्द्र स्थापना वार्षिक संख्या	०	१	२	–	–	–		
	कृषि उपज भण्डारण चिस्यान केन्द्र	०	–	१	–	–	–		
	बजार सूचना केन्द्र संचालन	०	१	१	–	१	–		

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
	संख्या								
प्रतिफल ८: स्थानीय प्रविधि र स्थानीय बाली तथा पशुपंक्षीहरुको संरक्षण भएको हुनेछ।	जिन बैकं स्थापना	०	०	१	–	–	–	• कृ.वि. कार्यालयको वार्षिक प्रगति पुस्तिका • गा.पा.बाट प्राप्त तथ्यांक	•
	जीन बैंकमा संकलन तथा दर्ता गरिएका बालीका जातहरु संख्या	०	७	७	१०	१५	१५		•
	स्थानीय वालि, प्रविधि र जैविक विविधताको अभिलेखीकरण बार्षिक	-	१	१	१	१	१		
	फिल्ड जीन वैक संचालनको वार्षिक संख्या	-	१	१	१	१	१		

४.१.२ पशु विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
पशु विकास **उद्देश्य** : पशुजन्य उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ।	दुध उत्पादन मे.ट. मा बृद्धि	(१५२९५११लि) १५२०.५ टन	१५	१५	१५	१५	१५	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल। समुह समितिको रेकर्ड।	प्रस्ताव गरिएका योजना तथा कार्यक्रमहरुमा तिनै तहका सरकारबाट वजेट विनियोजन भएको हुनेछ।
	मासु उत्पादन मे.ट. बृद्धि प्रतिशत		१०	१५	१५	२०	२०		
	कुखुरा फुल उत्पादन बृद्धि गोटा (हजारमा)	१०११	२०	२५	२५	३०	३०		
प्रतिफल १ : पालिकामा व्यासायिक पशु पालनमा वृद्धि भएको हुनेछ।	गाई भैसी फर्म स्थापना (थप हुदै जाने)	०	५	१५	२०	-	२५	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल। समुह समितिको रेकर्ड। अवलोकन	
	कुखुरा फर्म स्थापना भएका (थप)	३	१०	२०	३०	४५	५०		
	व्यावसायिक वाखा पालन फर्म (थप)	९	१६	२६	३६	४०	४५		
	डेरी स्थापना संख्या (उद्योग) (थप)	०	२	३	५	५	७		
	यूवा लक्षित व्यवसायीक फर्म प्रर्वद्वन	३	१३	२०	३५	४०	५०		
	यूवा लक्षित पशु पंक्षि बजार प्रर्वद्वन		३	५	५	७	७		
प्रतिफल २ : पशुहरुको नश्ल सुधार भएको हुनेछ।	कृत्रिम गर्भाधान (वटा)		१००	१२५	१५०	१७५	२००	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल ,समुह समितिको रेकर्ड। अवलोकन	प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी
	उन्नत जातको भाले जनावर वितरण		७	१०	१२	१४	२०		
	स्थानीयस्तरमा पालेका भाले पशुलाई वन्धाकरण संख्या	६०००	५००	५००	५००	५००	५००		
	सेक्स सिमेन खरिद तथा कोरली प्रवर्दन कार्यक्रम		७	–	–	–	–		
प्रतिफल ३ : पशु आहारा उपलब्धता बृद्धि भएको हुनेछ।	डाले घाँस उत्पादन संख्या हे.	१	२	४	५	६	७	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल। समुह समितिको रेकर्ड। अवलोकन	प्राकृतिक प्रकोप तथा खडेरी
	पशु आहारा घाँस व्यवस्थापन सुधार का लागि च्यापकटर वितरण संख्या		२०००	४०००	५०००	६०००	७०००		
	दाना उद्योग स्थापना		१	–	–	२	-		
	चरन क्षेत्र विस्तार संख्या (वार्षिक)		०	०	१	२	–		

	भुई घाँस रोपण हेक्टर		७	१०	१२	१४	१८		
प्रतिफल ४ : पशु स्वास्थ्यमा सुधार भएको हुनेछ ।	रोग निरोधक खोप सख्या (गाई,भैसी,वाखा,वंगुर,कुखुरा)	१	-	२	-	-	–	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल । समुह समितिको रेकर्ड । अवलोकन	प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी
	पशु स्वस्थ्य शिविर पटक	०	२	-		-			
	स्थानीयस्तरमा औषधि पसल सुधार तालिम पटक	०	१	–	–	–	–		
	रेवीज रोग नियन्त्रणका निशुल्क खोप कार्यक्रम पटक	०	१	–	–	–	–		
प्रतिफल ५ : पशुपालक कृषकहरुको क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	पशुपालन व्यवसाय सम्वन्धी तालिम प्राप्त कृषक संख्या	८७	१००	१५०	२००	२५०	३००	प.से.का.को वार्षिक प्रोफाएल । समुह समितिको रेकर्ड । अवलोकन	
	जोनोसिस रोग सम्वन्धी जनचेतना तालिम प्राप्त कृषक संख्या	८७	१००	१५०	२००	२५०	३००		
	अन्तर पालिका भ्रमण वार्षिक पटक	०	१	–	–	–	–		
	समुह प्रतियोगिता वार्षिक पटक	०	१	–	–	–	–		
	एक वार्ड.एक ग्रा.प.स्वा.का. भएका वडासंख्या	४	४	७	–	–	–		
	सक्रिय ग्रामीण पशुस्वास्थ्य कार्यकर्ता	४५	५०	५५	६०	६५	७०		
	पशुपालन क्षेत्रबाट हुनजाने जलवायु परिवर्तन वारे सचेत कृषक संख्या गोष्ठी (पटक)	०	१	–	–	२	–		
प्रतिफल ६ :	कृषक पाठशाला संख्या	०	७	–	–	–	–		
	मासु र अण्डामा आत्मनिर्भर प्रतिसत	४५	६०	७५	१००	निर्यात	निर्यात		
	व्यवसायिक कुखुरा पालन फार्मलाई निशुल्क खोप वितरण	०	१	१	१	१	१		
	पशु रोग अन्वेषणी तथा नमुना संकलन पटक	०	१	१	१	१	१		

प्रतिफल ७ :	उच्च मुल्यको माछा पालान व्यवसाय प्रर्वद्वन सं.	६	७	८	९	९	१०		
	बार्षिक माछा उत्पादन कि.ग्रा.	१२१०	१३००	१५००	१७००	२०००	२५००		
प्रतिफल ८:	बार्षिक मह उत्पादन कि.ग्रा.	५३७	६००	७००	८००	९००	१०००		

४.१.३ घरेलु तथा साना उद्योग

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : बिभिन्न किसिमका उद्यम व्यवसायको बृद्धि भएको हुने छ ।	उद्यमहरुको जम्मा संख्या	३८	४०	४५	५०	६०	८०	कार्यालयको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	
	उत्पादन मुलक		७	९	११	१४	१४		
	कृषि तथा वन जन्य	३	५	८	१०	१२	१४		
	पर्यटन		१	२	३	३	३		
	सेवामूलक	७	८	८	८	१०	१०		
	निर्माण सम्वन्धी	२	३	४	४	४	४		
	रोजगार सृजना		५००	६००	८००	९०००	१०००		
	किराना पसल	५	७	८	९	९	९		
	अन्य	२१	२२	२५	२५	२७	३०		
प्रतिफल १ : उद्यमीका लागि क्षमता तथा सीप अभिबृद्धि भएको हुनेछ ।	तालिम प्राप्त संख्या हालसम्म	१४४९	१५००	१६५०	१७००	१८५०	२०००	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	तालिम प्राप्त मध्ये ६० प्रतिशतले उद्यम संचालन गरेका हुने

प्रतिफल २ : उद्यमीहरुका लागि उपयुक्त प्रविधि तथा अनुदान प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	तालिम प्राप्त उद्यमीहरु		२०	२५	३०	३०	४०	पालिकाको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन	बजार प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।
	रुग्ण उद्योगका उद्यमीहरु								

४.१.४ पर्यटन विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : जिल्लामा पर्यापर्यटनको प्रबर्द्धन भएको हुनेछ ।	वार्षिक बाह्य पर्यटक आगमन संख्या	०	२०	३०	५०	१००	२००	• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	
	वार्षिक आन्तरिक पर्यटक आगमन संख्या	२५००	२८००	३०००	३५००	४०००	४५००		
	वाह्य पर्यटकको बसाई दिन संख्या	०	२	३	४	४	५		
	पर्यटन व्यवसायबाट प्रत्यक्ष स्थानीय रोजगारी संख्या	०	२०	२५	३०	३५	४०		
प्रतिफल १ : पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ ।	पर्यटकीय होटल संख्या	०	०	०	१	२	२	• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	
	होमस्टे स्थान (वडामा)	०	२	३	५	५	५		
	पालिकाका विभिन्न क्षेत्रहरुमा पर्यटन पदमार्गको स्तरोन्नती कि.मि .	०	०	०	४	८	१०		
	पालिकाका प्रमुख धार्मिक, साँस्कृतिक सम्पदा-हरुको जिर्णोद्धार तथा मर्मत संभार संख्या	४	५	६	६	८	८		
प्रतिफल २ : पर्यटकीय क्षेत्रको प्रचार प्रसार भएको हुनेछ ।	पर्यटक दर्ता तथा सूचना केन्द्र संख्या	०	०	१	–	–	–	• गाउँ प्रोफाईल • जिल्ला स्तरको अभिलेख	
	पर्यटकीयस्थल वारेका जानकारी पुस्तिका प्रकाशन, वितरण संख्या	०	०	१	–	–	–		

	पालिकाका पर्यटकीय क्षेत्रहरुको डकुमेन्ट्री निर्माण तथा प्रसारण संख्या	०	०	१	२	–	–		
प्रतिफल ३ : पर्यटकीय प्रोडक्टहरुको प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	चरा अवलोकन स्थान	०	१	१	–	–	–	• गाउँ प्रोफाईल • गा.पा. अभिलेख	•
	साइकल सयर कि.मि.	०	१	५	७	–	–		
	घोडचढी गर्ने संख्या वार्षिक जना	०							
	स्थानीय भेषभूषा, कला, सँस्कृति, नाचगान, खानाका परिकार प्रदर्शनी स्थल संख्या	०	१	–	–	–	–		
प्रतिफल ४ : पालिकामा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न व्यवस्थापन तथा क्षमता विकास भएको हुनेछ ।	व्यवस्थापन समिति गठन संख्या	१	१	२	४	–	–	• गा.पा.प्रोफाईल • गा.पा. अभिलेख	•
	होटल व्यवस्थापनका लागि निर्देशिका तयारी संख्या	०	०	१	–	–	–		
	होटल व्यस्थापनसँग सम्बन्धित तालिम प्राप्त संख्या	२०	२५	३०	३५	४२	५०		
	पर्यटन गाइड तालिम प्राप्त संख्या	०	१०	१०	१५	२०	३०		

४.१.५ सहकारी विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य उद्यम तथा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने पुँजीको पहुँचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	बार्षिक बचत संकलन रकम रु. हजारमा		३०००	४०००	५०००	६०००	७०००	सहकारी कार्यालयको अभिलेख	•
	ऋण परिचालन रकम रु. लाखमा		१००	१२५	१५०	१६०	१७५		
	सहकारीमार्फत व्यवसाय तथा उद्यम सञ्चालन गर्ने संख्या		२०	३०	४०	५०	६०		
प्रतिफल १ : सहकारी संस्थाहरुको वृद्धि भएको	कृषि सहकारी संख्या (थप हुने)	१६	१६	१८	१८	२०	२०	सहकारी कार्यालयको	•
	वहुउद्देश्यीय सहकारी संख्या	३	३	४	४	६	६		

हुनेछ।	ऋण तथा बचत सहकारी संख्या	८	८	१०	१०	१०	१०	प्रतिवेदन जिल्ला सहकारी संघको प्रतिवेदन	
	जडिवुटी सहकारी संख्या (चिया कफी)	०	१	१	१	१	१		
	ग्रामिण विधुत सहकारी संस्था	१	१	२	२	२	२		
	सामाजिक उद्यमी महिला सहकारी	१	१	२	२	२	२		
	सञ्चार सहकारी संख्या	०	०	०	१	१	१		
	उपभोक्ता सहकारी संख्या		१	१	१	१	१		
	दुग्ध सहकारी संख्या	०	१	१	१	१	२		
	महिला सहकारी संख्या	९	९	१०	११	१२	१४		
प्रतिफल २ : सहकारी संस्थाहरुको संस्थागत विकास एवं सक्रियता बढेको हुनेछ।	व्यवस्थापन तालिम प्राप्त	२०	२२	२५	२७	२९	२९	• सहकारी कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला सहकारी संघको प्रतिवेदन	•
	लेखा तालिम प्राप्त संस्था संख्या	२५	२६	२७	२८	२९	२९		
	सञ्चालकको नियमित बैठक गर्ने सहकारी संख्या	२०	२२	२५	२७	२९	२९		
	वार्षिक साधारण सभा सञ्चालन गर्ने संख्या	२५	२६	२७	२७	२९	२९		
	वार्षिक लेखापरीक्षण गर्ने संख्या	२५	२६	२६	२७	२९	२९		
	सक्रिय सहकारी संख्या	२५	२६	२७	२८	२९	२९		
	सामान्य सहकारी संख्या	५	३	०	०	०	०		
	निस्कृय सहकारी संख्या		-	-	-	-	-		

४.२ सामाजिक विकास

४.२.१ शिक्षा

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : गाउँ शिक्षामा सवैको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	साक्षरता दर कुल साक्षरता महिला साक्षरता पुरुष साक्षरता	 ७९% ७५% ८४%	८५ ८० ८८	 ९० ८५ ९२	 ९५ ९० ९५	 ९७ ९५ ९७	 ९८ ९८ ९८	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	खुद भर्ना दर प्राथमिक निम्न माध्यमिक माध्यमिक	 ९७.२ ९६.१ ९५.२	 ९८ ९६.५ ९५.५	 ९९ ९७ ९६.५	 - ९७.५ ९७	 - ९८ ९७.५	 - - ९८		
	दलित विद्यार्थी भर्ना संख्या निमावि (आधारभुत) मावि (दुबैको) उमावि	५३७ ५१०							
	छात्रवृत्ति प्राप्त विद्यार्थी संख्या दलित छात्रा अपांगता भएका	 १२२१ २८२१ (५१.२५%) ३६	छात्रावृति नियमित हुनेछ ।						
प्रतिफल १ : वालविकास केन्द्रहरुको पहुँच तथा पूर्वाधारको	वालविकास केन्द्र संख्या	४१	४५	४६	४७	४८	४९	• गाउँ शिक्षा कार्यालय	•
	वालविकास केन्द्रमा भर्नादर प्रतिशत	७०	७५	८०	८५	८८	९८		

वृद्धि भएको हुनेछ ।	वाल विकास केन्द्रमा खुद भर्ना दर	६१	६६	७५	८२	९०	९८	को प्रतिवेदन	
	आधारभूत तालिम प्राप्त सहयोगी कार्यकर्ता प्रतिशत	९१	९२	९४	९७	९९	१००		
	वालमैत्री सिकाई व्यवस्थापन भएका वालविकास केन्द्र संख्या	३५	४०	४४	४५	४७	४९		
प्रतिफल २ : शिक्षामा पहुँच तथा गुणस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।	विद्यालय बाहिर रहेका वालवालिका संख्या (..... जनगणना अनुसार)	८०%	८५%	८८%	८1%	९५%	९८%	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	
	वालमैत्री शिक्षण सिकाई हुने विद्यालय संख्या	३५	३६	३८	४०	४३	४५		
	पुरा सेट पाठ्यपुस्तक पाउने विद्यार्थीको प्रतिशत प्रावि निमावि मावि	१०० १०० १००	- - -	- - -	- - -	- - -	- - -		
	तालिम प्राप्त शिक्षक प्रतिशत (३२७ जना)	९८	९८	९९	९९	१००	१००%		
	दिवा खाजा प्राप्त विद्यार्थी प्रतिशत (९२३ जना)	१५	२२	३०	३८	४२	५०%		
	कक्षा दोहोऱ्याउने दर प्रतिशत साविक प्रा.वि. निमावि मावि	१८.०५ २२ ८	१४ १५ १०	११ १० ८	०८ ५ ५	०५ ० ०	०३ ० ०		
	विद्यालय छोड्ने दर प्रतिशत प्रावि निमावि मावि	१७.०८ १२.३७ १०	१४ ८ ८	१० ६ ७	६ ५ ५	३ २ ३	० ० ०	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	सिकाई उपलब्धि स्तर							• गाउँ	•

	कक्षा ५ कक्षा ८ एसएलसि उत्तीर्ण दर	- ६२ ६१	- ७१ ७०	- ७४ ७२	- ७८ ७४	- ८० ७६	- ९० ८०	शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	
	विद्यालय संख्या साविक १-३ १-५ ६-८ ९-१० ११-१२	७ १४ ९ ६ ६ १४						• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	
	छात्रा छात्र अनुपात प्रावि निमावि मावि	छात्रा/छात्र २९१/२८६ २१४३/२१५९ ५९८/५६७						• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	विद्यालय खुल्ने दिन	२००	२०४	२०८	२१२	२१६	२२०		
प्रतिफल ३ : विद्यालय शिक्षाका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ ।	विद्यालय भवन संख्या कच्ची (माटो गारो र छानो) पक्की (टिनको छानो, सिमेन्ट लगाएको)	१६१ ६५ ९६	१६४ ० १०५	१७० ० १२०	१७५ ० १२५	१८० ० १३०	१८० ० १४०	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	छात्र छात्राका लागि अलग अलग शौचालय भएका विद्यालय संख्या	२०	२५	३०	३५	४०	४१		
	विपद प्रतिरोधी विद्यालय भवन संख्या (भूकम्प प्रतिरोधी, वाढी, पैह्रो, हावाहुरी)	९६	११०	१२०	१३०	१४५	१६१		
	वालमैत्री वसाई व्यवस्था कक्षा कोठा भएका विद्यालय संख्या	४१	४२	४४	४५				

	अपांगमैत्री कक्षा कोठा भएका विद्यालय संख्या	१४	२०	२५	३०	३५	४१		
	साबुनपानीको सहितको शौचालय भएको विद्यालय संख्या	१४	२०	२५	३०	३५	४१		
	स्वच्छ पिउनेपानी भएको विद्यालय संख्या	१७	२५	३०	३५	४१	-		
	खेलमैदान भएका विद्यालय संख्या	३५	३८	४१	-	-	-		
	फर्निचर सेट	२१ वटा विद्यालयमा भएका	२५	३०	३५	४१	-		
	अपांगता भएका विद्यार्थीहरुका लागि स्थापित छात्रावास संख्या	०	०	०	०	१	१		
प्रतिफल ४ : सामुदायिक अध्ययन केन्द्रको विस्तार र सुदृढीकरण भएको हुनेछ ।	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र संख्या	२	०	१	१	–	–	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	अभिमुखीकरणमा सहभागी सा.अ. के. सदस्य संख्या	१००							
	गठित महिला आय आर्जन समूह संख्या	२	४	६	८	१०	१४		
	साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सा.अ.केन्द्र संख्या	२							
प्रतिफल ५ : उच्च शिक्षाको पहुँच तथा नयाँ शैक्षिक कार्यक्रमको विस्तार भएको हुनेछ ।	उच्च शिक्षा प्रदान गर्ने शिक्षण संस्था संख्या	३ वटा	४	५	७	७	७	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	उच्च शिक्षा शिक्षण हुने शैक्षिक कार्यक्रम संख्या	२	–	–	४	–	–		
	उच्च शिक्षा हासिल गर्ने विद्यार्थी	३०७	३५०	४५०	५५०	७५०	९००		

	संख्या								
प्रतिफल ६ : प्राविधिक जनशक्तिको संख्यामा अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	प्राविधिक शिक्षालय संख्या	१	०	१	–	–	–	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	गाउँका प्राविधिक शिक्षामा भर्ना भएका विद्यार्थी संख्या	४०	०	३०	४०	४५	५०		
प्रतिफल ७ : विशेष शिक्षा सुविधा तथा पहुँच बढेको हुनेछ ।	सुस्तश्रवण सम्बन्धी शिक्षण हुने विद्यालय संख्या	०	०	०	१	–	–	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	सुस्तश्रवण सम्बन्धी विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	०	०	०	०	०	०		
	दृष्टिविहीन सम्बन्धी शिक्षण हुने विद्यालय संख्या	०	०	०	०	०	०		
	दृष्टिविहीन सम्बन्धी विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	०							
	छात्रवृत्ति प्राप्त अपांगता भएका विद्यार्थी संख्या	९८	१००	१२०	१३०	१४०	१५०		
प्रतिफल ८ : शैक्षिक प्रणालीमा प्रभावकरिता, पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	सामाजिक परीक्षण गर्ने विद्यालय प्रतिशत	९७	९९	१००	–	–	–	• गाउँ शिक्षा कार्यालय को प्रतिवेदन	•
	वेरुजु भएका विद्यालय प्रतिशत	५	३	०	०	०	०		
	गुनासो व्यवस्थापन गर्ने विद्यालय संख्या	३५	४१	–	–	–	–		
	व्यवस्थापन समितिको बैठक नियमित सञ्चालन गर्ने विद्यालय प्रतिशत	९८	९९	१००	–	–	–		
	प्रति विद्यालय निरीक्षण गर्ने संख्या वार्षिक	४	५	६	–	-	-		
	३ पटक अनुगमन गर्ने विद्यालय प्रतिशत वार्षिक	१००	–	–	–	–	–		

४.२.२ स्वास्थ्य सेवा

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : गाउँवासीको स्वास्थ्यमा सुधार भएको हुनेछ ।	कुपोषणको दर (५वर्षसम्म) %	२	१	०	०	०	०	• जनसंख्या मोनोग्राफ • गाउँ प्रोफाइल • गाउँ स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला आयुर्वेद केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	रोगलाग्ने दर (ओपिडिमा उपचार गराउन आउने संख्या	२३९६०	२०५००	१७५००	१५०००	१२०००	१००००		
	नव शिशु मृत्यु दर जना (२०७५)	जम्मा ६जना	४	३	२	१	०		
	संस्थागत प्रसुति प्रतिशत	९७	९८	९९	१००	–	–		
	कोरामृत्यु (२०७५)	४२९ जना	३५०	२७५	२२५	२००	–		
	पूर्ण खोप घोषणा भएको वडा	७	७	७	७	७	७		
	१ घण्टाभित्रमा स्वास्थ्य संस्थामा पुगिने घरपरिवार प्रतिशत	९०	–	–	–	१००	–		
	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्या %	०							
प्रतिफल १ : पौष्टिक आहार सम्बन्धी व्यवहारमा परिवर्तन भएको हुनेछ ।	६ महिनासम्म स्तनपान मात्र गराउने आमाहरुको प्रतिशत	१००	–	–	–	–	–	• जनसंख्या मोनोग्राफ • गाउँ प्रोफाइल • गाउँ स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन • जिल्ला आयुर्वेद केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	६ देखि २३ महिनासम्मका आवश्यक पोषणयुक्त खानेकुरा खाने वालवालिकाको प्रतिशत	९०	९२	९५	९८	९९	१००		
	६ देखि २३ महिनासम्मका ४ पटक खानेकुरा खाने वालवालिकाको %	९०	९२	९५	९८	९९	१००		
	६ महिनासम्मका स्तनपायी आमाहरु-लाई आयुर्वेद औषधि वितरण संख्या	०	५०	१००	१५०	२००	२५०		

प्रतिफल २ : सबै वालवालिकाहरुले पूर्ण खोप प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	कम्तिमा १ जना खोप कार्यकर्ता भएका वडा संख्या	७	१०	१२	१४	-	-	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	खोप प्राप्त वालवालिका प्रतिशत	१००	–	–	–	–	–		
	खोप केन्द्र संख्या	२२	२२	२५	२५	-	-		
प्रतिफल ३ : सबै गाउँवासीहरुको उपचारात्मक सेवाको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ	१५ शैया सहितको अस्पताल स्थापना	०	०	१	-	-	-	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	स्टेचरका लागि स्थानीय निकायको लगानी भएको हुने
	स्थानीयस्तरका स्वास्थ्य संस्था संख्या	७	१०	१२	१४	-	-		
	विशेषज्ञ सेवाको (हाडजोर्नी वालरोग, स्त्री रोग, आखा, दन्त, नाक, कान, घाटी) संख्या	०	०	१	१	२	२		
	ब्लड वैक संख्या	०	०	०	१	१	१		
	एम्वुलेन्स सेवा विस्तार (संख्या)	२	१	१	१	२	–		
	स्टेचर भएका वडा वा वस्ती संख्या	२०	२५	३०	३५	४०	४२		
प्रतिफल ४ : स्वास्थ्यका पूर्वाधारहरुमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	अस्पताल सहित आवास सहितको भवन, संख्या (स्थानमा)	०	४	५	७	-	-	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	मर्मत संभार भई सेवा सुचारु भएका हुनेछन्
	परीक्षण औजार उपकरण	०	०	१	–	–	–		
	प्रयोगशाला संख्या	२	४	७	-	-	-		
	खानेपानी सुविधा पुगेका स्वास्थ्य संस्था संख्या	७	१०	१२	१४	-	-		
प्रतिफल ५ : स्वास्थ्य सम्बन्धी दरवन्दी जनसंख्याका आधारमा मिलान भएको हुनेछ ।	डाक्टर विरामी अनुपात	०	०					• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	नर्स विरामी अनुपात	०	०	०	०	०	०		
	अन्य स्वास्थ्यकर्मी लक्षित जनसंख्या अनुपात	२६/२३९६०							

प्रतिफल ६ : सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरुमा औषधिको सहज आपूर्ति व्यवस्था भएको हुनेछ ।	आवश्यक ऋगाभच क्तयअप भएको स्वास्थ्य संस्था संख्या							• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	भ्याक्सिन सव सेन्टर संख्या	०	०	७	–	–	–		
	वर्षिक औषधि आपूर्ति पटक	०							
प्रतिफल ७ : प्रसुति केन्द्रको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ ।	प्रसुति केन्द्र संख्या २४ सै घण्टा	७	५	७	–	–	–	• गाउँ प्रोफाइल • जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको प्रतिवेदन	•
	प्रसुति सेवा प्रवाह हुने स्वास्थ्य संस्था संख्या	७	१०	१०	१२	१४	-		
	कम्तिमा चार पटक गर्भ जाँच गर्ने गर्भवति महिला प्रतिशत	१००	–	–	–	–	–		
	गर्भ जाँच सम्बन्धी तालिम प्राप्त दक्ष स्वास्थ्यकर्मी प्रतिशत								
	कम्तिमा दुई जना दक्ष प्रसुतिकर्मी भएका प्रसुति केन्द्र प्रतिशत	४ वटा	१०	१०	१२	१४	-		
	नियमित बैठक वस्ने गाउँ स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति	७	–	–	–	–	–		
	अनुगमन (पटक)	४	–	–	–	–	–		
	स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा आमा समूहहरुलाई क्षमता वृद्धि भएका संख्या	४०	४५	५४	-	-	-		
प्रतिफल ९ : गा.पा.मा आयुर्वेद स्वास्थ्यको पहुँच बढेको हुनेछ ।	आयुर्वेद केन्द्र तथा औषधालय संख्या	०	०	०	१	-	-	• जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्रको प्रतिवेदन	•
	आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीको संख्या		०	०	१	-	-		
	परम्परागत जडिवुटी उपचारकर्ताहरुको क्षमतामा वृद्धि	०	४	–	–	७	–		

	संख्या								
	स्वास्थ्य वृत्ति सम्बन्धी चेतनामूलक गोष्ठी संख्या	०	४	–	–	–	–		
	योग केन्द्र संचालन संख्या	०	४	-	७	-	-		

४.२.३ महिला तथा वालवालिका

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : गा.पा.का महिलाहरु सशक्त भई महिला सहभागितामा बृद्धि भएको हुनेछ ।	गा.पा.मा शिक्षिकाहरुको प्रतिशत	४१	४२	४४	४६	४८	५०	• जिशिका को प्रतिवेदन • जिविसको अभिलेख • म.तथा वा. कार्यालयको प्रतिवेदन • राजनीतिक दलको अभिलेख	•
	महिला सहकारी संस्था संख्या	९	१०	११	१२	१४	१४		
	उपभोक्ता समितिहरुमा महिला संयोजक संख्या %	१८	२२	२४	३०	३५	४०		
	घर र जग्गा दुवैमा महिलाको स्वामित्व भएका घरधुरी प्रतिशत	२८	३२	३४	३८	४२	५०		
	राजनीतिक दलहरुको गाउँ समितिमा महिला प्रतिनिधित्व प्रतिशतमा		३३	३३	३५	४०	५०		
	किशोर सरह सरदर दिन विद्यालय उपस्थित हुने किशोरी प्रतिशत	९०	९५	९८	१००	–	–		
प्रतिफल १ : लैंगिक हिंसाका घटनाहरु न्यून भएका हुनेछन् ।	घरेलु तथा लैंगिक हिंसाको उजुरी संख्या							• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रगति विवरण	• सचेतनासँगै उजुरीकर्ता बढ्न सक्ने
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध तालिम प्राप्त महिला, पुरुष संख्या		१४	१४	१४	१४	१४		
	लैंगिक तथा घरेलु हिंसाविरुद्ध संचालित अभियान संख्या	२	२	२	२	२	२		
	विद्यालयहरुमा सचेतना कार्यक्रम संख्या	०	१	२	२	२	२		

	कानूनी सहायता समितिबाट सेवा प्रदान गरेको महिला संख्या		आवश्यकता अनुसार						
प्रतिफल २ : आर्थिक स्रोतमा महिलाहरुको पहुँचमा बृद्धि भएको हुनेछ ।	ऋण वचत समूहमा आवद्ध महिला संख्या (आमा समुह)	२२६८ जना	२८५०	३२५०	३६५०	४०००	४५००	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रगति विवरण	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय द्धारा प्रवर्द्धित भएका
	ऋण वचत समूह परिचालन भएका वडा वस्ती संख्या	७	७	७	७	७	७		
	कृषक ,उद्यमी तथा बचत समुहमा आवद्ध महिला संख्या	११९९	१३००	१४५०	१६००	१७५०	२०००		
	कृषक ,उद्यमी तथा बचत समुहमा आवद्ध महिला अध्यक्षको प्रतिशत	४६	४७	४८	५०	५०	५०		
	कृषक ,उद्यमी तथा बचत समुह परिचालन भएका वडा वस्ती संख्या	७	७	७	७	७	७		
	सहकारी संस्थामा आवद्ध महिला संख्या	३९५०	४४५०	४८५०	५५००	६०००	६७५०		
	महिलाद्वारा बचत रु. हजारमा								
	महिलाद्धारा ऋण लगानी रु. हजारमा								
	वस्तुगत टेवा प्राप्त महिला संख्या (०७४/७५) मा संलग्न महिला संख्या								
	गरिव विरुद्ध महिला अभियान (०७४/७५ को)								
	आय आर्जन सम्बन्धी तालिम प्राप्त महिला संख्या (०७४/७५ को)	३७५	४२५	४७५	५२५	५५०	६००		
प्रतिफल ३ : विद्यालय विमुख किशोरीहरुले	जीवनोपयोगी तालिम प्राप्त गर्ने किशोरी संख्या	०	७५	१५०	३००	४००	५००	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय • गा.पा.को	•
	किशोरी सूचना केन्द्र संख्या	०	७	७	७	७	७		

जीवनोपयोगी ज्ञान र सीप प्राप्त गरेका हुनेछन् ।	किशोरी समूह संख्या	०	७	७	७	७	७	प्रतिवेदन	
	अतिविपन्न किशोरी शिक्षा तथा स्वास्थ्य सहयोग प्राप्त संख्या	७६ (छात्रावृती)	संख्या अनुसार						
	किशोरी सीप विकास तालिम प्राप्त संख्या वार्षिक		१५	२५	३०	३५	४०		
प्रतिफल ४ : महिनावारीका समयमा हुने भेदभाव न्यून भएको हुनेछ ।	महिनावारी समयमा भेदभाव नभएका वस्तीका प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय • गा.पा.को प्रतिवेदन • शिक्षा शाखाको प्रतिवेदन	• सामाजिक परिचालन कार्यक्रममा महिनावारी भेदभाव विरुद्धका चेतना वृद्धि गरिएमा
	महिनावारी विभेदमुक्त घोषणा भएका वडा वस्ती संख्या	७	७	७	७	७	७		
	खानपानमा विभेद नगर्ने घरपरिवार प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
	सरसफाई तथा स्वच्छता वारे सचेतना भएका घरपरिवार प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
	स्यानीटरी प्याड वितरण गर्ने विद्यालय संख्या	०	१०	१५	२०	३०	४१		
प्रतिफल ५ : गा.पा.का विपन्न तथा दुर्गम क्षेत्रका महिलाको न्यायमा पहुँच बढेको हुनेछ ।	पीडित महिला अस्थायी पुनस्थापन केन्द्र संख्या	०	०	१	१	१	१	• महिला तथा वालवालिका कार्यालय	•
	मनोसामाजिक परामर्श प्रदान गरिएका पीडित महिला संख्या		सबै	सबै	सबै	सबै	सबै		
	मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम प्राप्त कर्मचारी संख्या		७	७	७	७	७		
	पीडित महिलालाई कानूनी सहायता प्रदान गरिएको मुद्दा संख्या		सबै						
	मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन		७ वडामा एक एक						
	प्यारालिगल वा निगरानी समूह भएका वडा संख्या	७	७	७	७	७	७		

	सक्रिय भएका प्यारालिगल वा निगरानी समूह प्रतिशत	७०	७५	८०	९०	१००	–		
	पुनस्थापन तथा समाजमा पुनर्एकीकरणका लागि वस्तुगत टेवा प्राप्त पीडित महिला संख्या								
प्रतिफल ६ : अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई समुदायमा आधारित पुनस्थापना भएको हुनेछ ।	सीप/क्षमता विकास तालिम प्राप्त संख्या		१०	१०	१२	१३	१५	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाईल • गैससको प्रतिवेदन	घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिसँग समन्वय भएको हुने
	सहायक सामग्री वितरण संख्या		१०	१०	१२	१३	१५		
	परिचय प्राप्त अपांग प्रतिशत	३२	४२	५५	६५	८०	१००		
	अपांगता भत्ता प्राप्त अपांग प्रतिशत	३२	४२	५५	६५	८०	१००		
प्रतिफल ७ : जेष्ठ नागरिकहरुको जीवन सहज तथा सम्मानजनक भएको हुनेछ ।	अनुभव आदान प्रदान कार्यक्रम संख्या	०	१	१	१	२	२	• महिला तथा वालवालिका कार्यालयको प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाईल	स्थानीय निकायसँग समन्वय भएको हुने
	वृद्धा विश्राम स्थल संख्या (२५ जना क्षमताको)	०	७						
	जेष्ठ नागरिक दिवश तथा सम्मान कार्यक्रम संख्या	१	१	१	१	१	१		

४.२.४ दलित, उत्पीडित वर्ग उत्थान

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
प्रतिफल १ : नेपाल सरकारद्वारा प्रदान गरिने सेवा सुविधामा दलितहरुको	दलित समुदाय केन्द्रित विद्यालय भर्ना अभियान तथा सचेतना सञ्चालन भएका वडा संख्या	७	७	७	७	७	७	• फ्लास रिपोर्ट	• सेवा प्रदायक निकायहरुले दलितहरुलाई

सचेतना बढेको हुनेछ।	खोप, पोषण तथा अन्य स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त दलित परिवार संख्या	२	-	४	-	६			विशेष प्राथममिकता दिनेछन्
प्रतिफल २ : रोजगार तथा स्वरोगारका क्षेत्रमा दलितहरुको क्षमता बृद्धि भएको हुनेछ।	कृषक समूहमा आवद्ध दलित संख्या	२५०	३००	३५०	४००	४५०	५००	•	• घरेलु तथा साना उद्योग विकास समिति एवं गैससहरुले प्राथामिता दिनेछन्
	परम्परागत आरन, सिलाई आदि व्यवसायिक तथा आधुनिकीकरण वारे सीप प्राप्त दलित संख्या	४०	४५	५५	६०	६५	७०		
	आय आर्जन सम्बन्धी सीपमूलक विशेष तालिम प्राप्त दलित संख्या	१८	३०	४०	५०	६०	७०		
प्रतिफल ३ : दलितहरुको योजना तथा निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता बृद्धि भएको हुनेछ।	उपभोक्ता समिति तथा समुहमा सहभागी दलित संख्या	२२०	२४०	२६०	३००	३५०	४००	• जिल्ला विकास समितिको अभिलेख • दलित प्रोफाइल	•
	नागरिक सचेतना केन्द्रमा सहभागी दलित संख्या	१६४	२००	२५०	३००	४५०	५००		
	राजनीतिक दल तथा भातृ संगठनको गाउँस्तरको समितिमा सहभागी दलित प्रतिशत महिला : पुरुष :		 ५ १०	 ७ १२	 १० १५	 १० १५	 १२ १७		
प्रतिफल ४ : समाजमा छुवाछुत तथा भेदभाव सम्बन्धी चेतनामा बृद्धि भएको हुनेछ।	छुवाछुतमुक्त अभियान सञ्चालन वडा वस्ती संख्या	७	–	–	–	–	–	• दलित प्रोफाइल • गाउँ प्रोफाइल	•
	सहभोज आयोजना भएका समुदाय संख्या	७	४२	५५	६५	८०	१००		
	सार्वजनिक मन्दिर प्रवेश संख्या %	९०	९५	९८	१००	–	–		
	दलित अधिकार र सेवा प्रवाह सम्बन्धमा प्रशिक्षित गाउँका सेवा प्रदायक संस्था संख्या		१	१	२	२	२		

४.२.५ आदिवासी जनजाति विकास

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)		पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
प्रतिफल १ : आदिवासी जनजातिहरुको विवरण, सम्पदा, परम्परागत ज्ञान र सीपको पहिचान र अभिलेखांकन भएको हुनेछ ।	• आदिवासी कला, सीप, सम्पदा पहिचान भई प्रोफाइल तयार • आदिवासी कला, सीप, सम्पदा पहिचान भई आदान प्रदान, प्रदर्शन • आदिवासी कला, सीप, सम्पदा, भाषा संरक्षण	• भएको हुने (५ बर्ष फिर्ज गर्ने) • भएको हुने (५ वर्षमा) • भएको हुने	• आदिवासी जनजाति जिल्ला समितिको प्रतिवेदन • जिल्ला प्रोफाइल	•
प्रतिफल २ : आदिवासी जनजातिहरुको जनचेतना अभिवृद्धि भएको हुनेछ ।	• समुह समिति मञ्चमा आवद्ध संख्या ..... जना • नागरिक सचेतना केन्द्रमा आवद्ध संख्या .५९५... जना	• २५ % वृद्धि हुने • १०० % वृद्धि हुने (५१ बर्ष परिपक्वता हासिल समेत	• जिविस समीक्षा प्रतिवेदन • जिल्ला प्रोफाइल	•
प्रतिफल ३ : आदिवासी जनजातिहरुको व्यवसायिक तथा स्वारोगारमूलक सीप विकास भएको हुनेछ ।	• सीपमूलक तालिम प्राप्त आदिवासी जनजाति महिला पुरुष संख्या .३५०.. जना • स्वरोजगारमा संलग्न आदिवासी जनजाति महिला, पुरुष संख्या ..१२५.. • पर्यटन क्षेत्रमा संलग्न आदिवासी जनजाति परिवार संख्या २०	• ... जना • .... जना • .... परिवार ५१ बर्षमा गर्ने	• घरेलु तथा साना उद्योग विकास समितिको प्रतिवेदन • पर्यटन विकास समितिको प्रतिवेदन	•

४.२.६ वाल अधिकार तथा वाल संरक्षण

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : गाउँपालिकामा वाल अधिकार प्रवर्द्धन भएको हुनेछ ।	वाल विवाह प्रतिशत	२३(अनुमानित)	१५	१०	५	०	०	• जिल्ला वाल कल्याण समितिको	• अनुमानित
	वालश्रम प्रतिशत	०	०	०	०	०	०		

	सामुदायिक वाल संरक्षण प्रणाली संचालन भएका वडा संख्या	७	४	५	६	७	–	प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख • जिशिकाको अभिलेख	
	वस्तीस्तरीय योजना तर्जुमामा वाल सहभागिता प्रतिशत	०	१०	१५	२०	२५	–		
	विद्यालय शन्ति क्षेत्र (SZOP) संख्या	४१	–	–	–	–	–		
प्रतिफल १ : वाल अधिकारका विषयमा वालवालिका र अभिभावकहरुको क्षमता अभिवृद्धि भएका हुनेछन् ।	वाल दिवश मनाउने विद्यालय संख्या	४१	–	–	–	–	–	• जिल्ला वाल कल्याण समितिको प्रतिवेदन • जिविसको अभिलेख	•
	वाल अधिकारका विषयको प्रचार प्रसार (रेडियो, पत्रपत्रिका, पोष्टर) पटक	१	२	४	–	–	–		
	वालवालिकाको स्थिति पत्र प्रकाशन पटक	०	१	–	–	–	–		
	सचेतना प्रदान गरिएका विद्यालय संख्या	१५	२०	३०	४१	–	–		
	गाउँ वाल संरक्षण समितिको गठन र सक्रिय	०	१	१	१	१	१		
	वाल क्लव तथा सञ्जाल संख्या	०	७	–	–	–	–		
प्रतिफल २ : वालवालिका सम्बन्धी कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	वाल विवाह न्यूनीकरण भएका वाडा वस्ती संख्या	४	५	६	७	–	–	• जिल्ला वा.क.स. प्रतिवेदन • गा.पा.को अभिलेख • म.तथा वा.का.अभिलेख	•
	निकृष्ट प्रकारको वालश्रम संख्या	०	०	०	०	०	०		
	वालवालिकालाई हुने भेदभाव र जातीय छुवाछुत प्रतिशत	५	४	३	२	१	०		
प्रतिफल ३ : सामुदायिक संरक्षण प्रणाली सुदृढ	वालमैत्री स्थानीय शासन समिति संख्या	०	१	३	५	७	–	–	•

भएको हुनेछ।	प्यारालिगल र निगरानी समूह भएका वडा संख्या	७	–	–	–	–	–		
	वाल तथा महिला अधिकार सम्बन्धी प्रशिक्षित गाउँ तहका व्यक्ति संख्या	५००	६००	८००	९००	१०००	१२००		

४.२.७ युवा तथा खेलकूद

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : गाउँपालिकाका यूबाहरुको ज्ञान, प्रतिभा तथा रोजगारीमा विकास एवम् प्रवर्द्धन भएको हुनेछ।	युवाद्धारा सञ्चालित उद्यम संख्या	-	३	४	५	५	८	• गाउँ प्रोफाइल • घरेलु तथा साना उ.वि.स. प्रतिवेदन • युवा सञ्जालको प्रतिवेदन • जिल्ला खेलकूद वि.स.को प्रतिवेदन	•
	स्वरोजगारमा संलग्न युवा संख्या	-	१५	२०	२५	४०	६०		
	पालिकास्तरमा पहिचान बनाएका युवा प्रतिभा संख्या	३	५	८	१२	१६	२०		
	राष्टियस्तरमा पहिचान बनाउन पालिकाका सफल युवा प्रतिभा संख्या	३	५	७	८	१२	१५		
	क्षेत्रिय तथा राष्टियस्तर खेलकूदमा सहभागिता संख्या	१	५	७	७	८	१०		
प्रतिफल १ : युवा उद्यमशिलतामा बृद्धि भएको हुनेछ।	स्वरोजगार तालिम तथा सामाग्री सहयोग प्राप्त युवा संख्या		१५	२०	२५	४०	६०	•	• साना तथा घरेलु उ.वि.स. ले युवा लक्षित कार्यक्रम
	युवा जागरण तथा बिकास कार्यक्रमबाट लाभान्वित युवा संख्या		१५	२०	२५	४०	६०		

	किशोर किशोरीको वौद्धिक बिकास कार्यक्रममा सहभागी संख्या		२५	४०	५०	६०	८०		सञ्चालन गरेको
प्रतिफल २ : युवाहरु सकारात्मक विकासका लागि संगठित तथा सशक्तीकरण भएका हुनेछन ।	युवा अतिरिक्त क्रियाकलाप तथा प्रतियोगिता संचालन संख्या वार्षिक		१	२	४	–	–		•
	विभिन्न सञ्जालमा आवद्ध युवा संख्या		१०	१५	२०	३०	४०		
	युवा नेतृत्व क्षमता विकास तालिम संख्या		१	२	२	२	२		
	युवा लक्षित प्रकाशन संख्या	०	१	–	–	–	–		
	युवा सुचना केन्द्र संख्या	०	१	–	–	–	–	•	•
प्रतिफल ३ : पालिकामा खेलकूदको विकास भएको हुनेछ ।	कभर्डहल संख्या	०		–	–	–	–	•	•
	खेलमैदान संख्या	२	१	१	–	–	५		
	खेल प्रशिक्षक संख्या	१	२	७	–	–	–		
	गाउँपालिका स्तरका खेलकूद प्रतियोगिता संख्या वार्षिक	४	४	४	४	४	४		
	क्षेत्रिय तथा राष्टियस्तरका खेलाडी संख्या	१	५	७	७	८	१०		
प्रतिफल ४ : युथ भिजन कार्यान्वयनका लागि पालिका स्तरीय कार्ययोजना तर्जुमा भएको हुनेछ ।	युथ भिजन नेपाल सन् २०२५ अनुरुप कार्ययोजना तयारी संख्या	नभएको	हुने	हुने	हुने	हुने	हुने	•	•
	कार्य योजना वारे सरोकारवालाहरुसँग	नभएको	हुने	हुने	हुने	हुने	हुने	•	•

	अन्तर्क्रिया कार्यक्रम संख्या								

४.२.८ खानेपानी तथा सरसफाई

उद्देश्य	सूचकहरु	इकाई	हालको अवस्था	योजना बर्ष					पुष्ट्याईंको आधार	जोखिमपक्ष
				०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
विषयगत उद्देश्य : पालिकाका सबै वस्ती र बजार क्षेत्रमा आधारभूतस्तरको खानेपानी तथा सरसफाई सेवामा सबैको पहुँच पुगेको हुनेछ ।	सुरक्षित स्रोतबाट खानेपानी सेवा पुगेको जनसंख्या %	%	६९	७२	७५	८०	९०	१००	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	आधारभूतस्तरको सरसफाई सेवा पुगेका घरधुरी	%	६९	७२	७५	८०	९०	१००		
	खानेपानी तथा सरसफाई पहुँच भएका शैक्षिक तथा सार्वजनिक संस्थाहरु	%	६०	६५	७५	८०	९०	१००		
नतिजा १ : निर्माण भएका खानेपानी आयोजनाहरु दिगोरुपमा संचालन तथा व्यवस्थापन भएका हुनेछन् ।	सम्पन्न आयोजनाहरुको संख्या (वार्षिक बृद्धि)	वटा		३	४	४	४	५	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	राम्रोसँग संचालनमा रहेका योजना संख्या	वटा								
	मर्मत संभार तथा सुधार गर्नुपर्ने आयोजना (वार्षिक)	वटा	१५	१२	१०	६	४	२		
	पुनर्निर्माण गर्नु पर्ने आयोजना	वटा	१५	१०	८	५	३	०		
नतिजा २: हालसम्म खानेपानी पहुँच नपुगेका वस्तीहरुको पहिचान तथा नयाँ आयोजना निर्माण	अधुरा तथा क्रमागत योजनाहरुबाट लाभान्वित घरधुरी	संख्या							•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	नयाँ योजनावाट लाभान्वित घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)	संख्या								
	वैकल्पिक स्रोतवाट लाभान्वित	संख्या								

भएको हुनेछ ।	घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)									
	परम्परागत स्रोतहरुको सुधार (वार्षिक)	संख्या	२१३५(३१%)	१८५०	१२००	८००	४००	०		
नतिजा ३: गुणस्तरयुक्त खानेपानीको पहुचमा अभिवृद्धि भएको हुनेछ	खानेपानी सुधार योजना लागु भएका आयोजनावाट लाभान्वित घरधुरी संख्या (वार्षिक बृद्धि)	संख्या	४७७३(६९%)	५०५८	५७०८	६१७८	६५०८	६९०८	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख • • •गा.पा. प्रोफाइल	
	खानेपानी परीक्षण तथा प्रशोधन गरिएका आयोजना संख्या (वार्षिक बृद्धि)	संख्या								
नतिजा ४: पालिकाका सबै घरधुरीमा शौचालय प्रयोग तथा व्यवस्थापन भएको हुनेछ	खुला दिशामुक्त घोषणा भएका वडा संख्या	संख्या	७	–	–	–	–	–	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	ढल निकासको व्यवस्था भएका बजार %		०	१०	१५	२०	४०	५०		
	सार्वजनिक शौचालयको निर्माण तथा व्यवस्थापन (वार्षिक)	संख्या	०	४	७	–	–	–		
नतिजा ५: शैक्षिक तथा सार्वजनिक संस्थाहरुमा खानेपानी तथा सरसफाईको उचित व्यवस्थापन भएको हुनेछ ।	शौचालय निर्माण भएका विद्यालय	संख्या	३४ (८३%)	४१	४१	४१	४१	४१ (१००%)	•खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयको अभिलेख •गा.पा. प्रोफाइल	
	खानेपानीको उपलब्धता भएका विद्यालय संख्या	संख्या	१८ (५६%)	२८	३२	३६	४१	४१(१००%)		
	खानेपानीको उपलब्धता भएका कार्यालय	संख्या	१७	१७	१७	१७	१७	१७ (१००%)		
	सावुनपानीले हातधुने व्यवस्था भएका विद्यालय	संख्या	१४	२४	२८	३५	४१	४१ (१००%)		
	सावुनपानीले हातधुने व्यवस्था भएका कार्यालय	संख्या	१७	१७	१७	१७	१७	१७ (१००%)		
सफा र स्वच्छ गाउँ										

४.३ भौतिक पूर्वाधार विकास

४.३.१ सडक तथा यातायात क्षेत्र

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : पालिकावासीहरुको यातायात पहुँचमा अभिवृद्धि भई सहजरुपमा सेवा उपभोग गरेका हुनेछन् ।	**क.रणनितिक सडक**							• जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, • सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	पक्की सडक (कालोपत्रे) (कि.मि.)	०	३	३	३	४	४		
	ग्राबेल सडक (कि.मि.)	२४	२४	२५	१५	१५	१५		
	धुले सडक (वार्षिक वृद्धि) (कि.मि.)	१०४	३	५	५	५	५		
	धुले सडकको पहुँच कच्ची %	८५	९०	१००					•
	सडकको पहुँच पुगेका वस्ती हरु (प्रतिशत)(सार्वजनिक सवारी चल्ने)	८५	९०	१००					•
प्रतिफल –१ पालिकामा घोडेटो बाटो निर्माण एवंम सुधार भएको हुनेछ ।	पक्की पुल	२	०	१	१			• जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, • सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	झो.पु निर्माण चालु	१	२						
	काठेपुल	२							
	पर्यटन पैदल मार्ग		४	५	७	७	७		
	स्तरीय होटल	०	०	१	२	–	–		•
प्रतिफल –२ प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरुमा पूर्वाधारको बिकास भएको हुनेछ ।	भ्यूटावर/उद्यान /सेल्फी निर्माण (संख्या)	०	१	१	१			• जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, • सडक विभागको प्रगति प्रतिवेदन । • गाउँ प्रोफाइल	•
	होमस्टे (घर संख्या)	०	५	५	७	१०	१२		
	सार्वजनिक उद्यान (बनभोज स्थल)	०	१	२	४	६	७		

	बाल उद्यान	०	१	२	४	६	७		

४.३.२ संचार

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : पालिकामा सबैका लागि संचार सेवामा पहुँचमा विस्तार भएको हुनेछ ।	टेलिफोन सेवा पुगेका वस्तीहरु %	८५	९०	१००				• नेपाल टेलिकमको वार्षिक वा आवाधिक प्रगति प्रतिवेदन ।	•
	ईन्टरनेट सेवामा पहुँच पुगेका वस्तीहरु	७	१०	१४	–	–	–		
	इन्टनेट सेवा विस्तार								
प्रतिफल १: पालिकामा पुग्ने गरी रिपिर्टस टावरको स्थापना र क्षमता विस्तार गरिनेछ ।	टावरको संख्या (सि.डि.एम.ए, जि.एस.एम, NCLL नेटवर्कले काम गर्ने वडा संख्या	७	१०	१४	–	–	–		
प्रतिफल २: पालिका स्तरमा संचार पूर्वाधार विस्तार गरिनेछ ।	पालिकामा टावरको संख्या	४	६	७	–	–	–		•
									•

४.३.३ विद्युत्त तथा उर्जा

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : पालिकामा विद्युत्तीकरण तथा नविकणीय ऊर्जा मार्फत सबैलाई विद्युत्त सेवा उपलब्ध हुनेछ ।	केन्द्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत्त सेवा पाउने घरधुरी %	९७	९७	९८	९८	९९	१००	नेपाल विद्युत्त प्राधिकरण र ऊर्जा शाखाको प्रतिवेदन	•
	सौर्य उर्जा पुगेको घरधुरी %	१.३							
	धुँवारहित पालिका घोषणा		हुने						
प्रतिफल १ : पालिकामा	साना जलविद्युत्त आयोजना							नेपाल विद्युत्त प्राधिकरणको	•

जलविद्युत्तको विस्तार गरी क्षमता अभिवृद्धि र प्रसार विस्तार भएको हुनेछ ।	ठूला जलविद्युत्त आयोजना							वार्षिक तथा आवाधिक प्रगति प्रतिवेदन ।	
	साना जल विद्युत्त आयोजना पुगेका घरधुरी	०							
प्रतिफल २ : विद्युत्तीकरण सेवा उपलब्ध नपुगेका प्रत्येक घरधुरीलाई नवीकरणीय उर्जा मार्फत विद्युत्त सेवा उपलब्ध हुनेछ ।								Pre qualified company को प्रतिवेदन । जिल्ला ऊर्जा शाखाको प्रतिवेदन	•
	संस्थागत सौर्य जडान संख्या (वार्षिक)	८							
	बाँयो ग्यास पुगेका घरधुरी %	०.५							
प्रतिफल ३ :सन् २०२० सम्ममा गाउँपालिकालाई घरभित्रको धुँवारहित बनाउन प्रत्येक घरधुरीमा सुधारिएको चुल्हो जडान भएको हुनेछ ।	सुधारिएको चुलो भएका घरधुरी प्रतिशत		२५	३५	४५	६०	७०	जिल्ला ऊर्जा शाखाको प्रतिवेदन Pre qualified company को प्रतिवेदन ।	•

४.३.४ भवन तथा वस्ति विकास

बिवरणात्मक संक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७०/७१ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य : सुरक्षित तथा व्यवस्थित वसोवास सहित नमूनाका रुपमा एकिकृत बस्ति बिकास गरी आधारभूत सेवा उपलब्धतामा सुनिश्चित गरिएको हुनेछ ।	उच्च जोखिम भएका वस्तिका घर संख्या	४८ घर	४०	३०	२०	१०	०	• भवन डिभिजन कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन	•
	भुकम्प प्रतिरोधात्मक सरकारी भवनको संख्या	९	१०	१२	१४	१६	१७		
	वस्ति विकासका लागि सुरक्षित संभावित स्थानको संख्या	०	१	१	२				
	गाउँ बिकास गुरु योजना	०	१					योजना दस्तावेज	•
प्रतिफल १ : बजार क्षेत्रमा सुरक्षित वस्ति विकासका	आफनै सरकारी भवनको संख्या	९ वटा	१०	१२	१४	१६	१७	• भवन डिभिजन	•
	भूकम्प प्रतिरोधक अन्य घरधुरी	३७३६	३९००	४०००	४२०००	४३००	४५००		

लागि बजारीकरण मैत्री, सुरक्षित र व्यवस्थित बसोवास बिकास भएको हुनेछ ।	संख्या							कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल र प्रतिवेदन	
	उच्च जोखिममा रहेका घरधुरी व्यवस्थापन								
प्रतिफल २ : उच्च जोखिमयुक्त बस्तिलाई व्यवस्थितरुपमा एकीकृत वस्ति विकास भएको हुनेछ ।	उच्च जोखिममा रहेका वस्ति व्यवस्थापन							• भवन डिभिजन कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल र प्रतिवेदन	•
	एकीकृत वस्ती विकास गुरुयोजना	०	१	१	१	१	१		
	एकिकृत वस्ति विकास भएको संख्या	०	०	१	२	३	४		
प्रतिफल ३ : नमूना एकीकृत वस्तिको बिकास गरी आधारभूत सेवा उपलब्धताको लागि आवश्यक पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ ।	सेवा प्रदायक संस्थाको संख्या स्थापना गरी नमूना बस्तिको बिकास गर्ने ।	-	-	-	-	-	१	• भवन डिभिजन कार्यालयको प्रगति प्रतिवेदन • गाउँ प्रोफाइल र प्रतिवेदन	•

४.४ वन तथा वातावरण संरक्षण एवं विपद व्यवस्थापन

४.४.१ वन विकास तथा वातावरण संरक्षण

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७५/७६ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्य: गाउँवासीहरुको वन पैदावारको आवश्यकता दिगोरुपमा पूरा भई वन क्षेत्रबाट हुने आयमा वृद्धि भएको हुनेछ।	वन क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्र (प्रतिशत)		४२.६	४३	४३.५	४४	४४.५	• जिल्ला वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन	• वृदि हुने नाङगा डाडा हरियाली
	झाडी क्षेत्र (प्रतिशतम) वैज्ञानिक वन तथा उत्पादन मुलक बृक्षारोपण	२.९	२.५	२.१	२	१.९	१.५		
	सामुदायिक वनमा आवद्ध उपभोक्ता संख्या	९१४०	९५००	९७५०	१०५००	११०००	११५००		
	कवुलियती वनमा आवद्ध उपभोक्ता संख्या	०	०	०	०	०	०		
	जडिवुटी निकासी के.जी.	०	२५	४०	५५	७५	१००		
प्रतिफल १ : गाउँ पालिकाको वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण र विस्तार भएको हुनेछ।	सामुदायिक वन संख्या	८३	८५	८८	९०	९५	१००	१.५जिल्ला वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन	•
	सामुदायिक वनको क्षेत्रफल हे.	४२७१.४१	४३००	४३५०	४४००	४४५०	४५००		
	कवुलियती वनको क्षत्रफल हे.	०	०	०	०	०	०		
	निजी वनको क्षेत्रफल हे.		०.३	०.४	०.४	१	१.५		
	सरकारी वनमा वार्षिक वृक्षारोपण हे.	०							
	कृषि वन प्रणालीको विकास क्षेत्रफल हे.	०	०.५	१	२	३	–		
	वन डढेलो नियन्त्रण तथा प्रतिरोध योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन संख्या	०	१४	–	२१	–	–		
प्रतिफल २ : गा.पा.मा जडिवुटीको संरक्षण, खेती	जडीवुटी खेती गरिएको क्षेत्रफल हे.	०	५	–	–	७	–	• जिल्ला वन कार्यालयको वार्षिक	• उत्पादन हुने नहुने रोग

विस्तार तथा दिगो उपयोग भएको हुनेछ ।	जडिवुटी खेतीको व्यवस्थित नर्सरी संख्या	०	४	–	-	७	–	प्रतिवेदन	
	जडिवुटी खेती तथा प्रशोधन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम पटक वार्षिक	०	४	–	–	६	-		
प्रतिफल ३ : भू-क्षय नियन्त्रण भई कृषि भूमि तथा वन क्षेत्रको संरक्षण भएको हुनेछ ।	घुम्ति चरिचरण सम्बन्धी व्यवस्थापन योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयन भएको सामुदायिक वन संख्या		५	७	१०	१५	२०	• जिल्ला वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन	• जिल्ला पशु सेवा कार्यालयबाट नश्ल सुधार तथा घाँस खेती प्रवर्द्धन भएको हुने । • गाउँ सभाको निर्णय वमोजिम जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालयले कार्यक्रम गर्ने
	पशुलाई बाँधेर पाल्ने कृषकहरुको प्रतिसत	०	१०	१५	२५	३५	५०		
	क्षतिग्रस्त जलाधार क्षेत्रको संरक्षण योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन भएको संख्या	०	२	४	६	८	१०		
	वार्षिक संरक्षण वृक्षारोपण विरुवा संख्या (हजारमा)	०	८००	१५००	२०००	–	२५००		
	वायोइन्जिनियरिङ्ग प्रविधिको विकास वर्ग मि.	०	१०००	१२००	१८००	२०००	–		
	सडक दाया बाया बृक्षारोपण (गोटा)		२०००	२५००	३०००	३५००	४०००	•	•
प्रतिफल ४ : वन समूहमा जलवायु परिवर्तनका असर तथा अनुकूलनका उपाय वारे जानकारी भएको हुनेछ ।	सा.व.को कार्ययोजनामा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी प्रावधानहरु समावेश भएको सामुदायिक वन संख्या	०	२१	४५	६८	७७	८३	• वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँपालिकाको प्रतिवेदन	•
	जलवायु परिवर्तन तथा अनुकूलन सम्बन्धी क्षमता विकास भएको सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति प्रतिसत	०	२०	३५	५५	७८	१००	• वन कार्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन • गाउँपालिकाको प्रतिवेदन	•

प्रतिफल ५: विपदवाट मानवीय क्षतीमा कमी भएको हुनेछ ।	जोखिमयुक्त स्थानका घरधुरी संख्या	४८	०	–	–	–	–	•	•
	ग्राउण्ड निर्माण गर्दा पहिरोको जोखीममा परेको घरधुरी	१	०	–	–	–	–	•	•
प्रतिफल ६: गाउँपालिकाका सबै वडामा विपद पूर्वको तयारी भएको हुनेछ ।	विपद उद्धार सामाग्री भण्डारण कोठा निर्माण		२	२	१	१		•	•
	विपद उद्दार कार्यदलको गठन तथा स्थापना		७	७	७	७	७	•	•
प्रतिफल ७: विपद सम्बन्धि विविध बिषयहरुको बारेमा प्रचार प्रसार तथा अभिमुखीकरण गरिएको हुनेछ ।	आधारभुत तथा माध्यामिक तहमा अभिमुखीकरण कक्षा सञ्चालन (पटक)		२०	२०	२०	२०	२०	•	•
	समुदाय स्तरमा विपद सम्बन्धि सडक नाटक तथा अभिमुखिकरण सञ्चालन (गोटा)		१४	१४	१४	१४	१४	•	•

४.५ संस्थागत विकास

४.५.१ संथागत सुशासन तथा क्षमता विकास समुह

बिवरणात्मक सक्षेप	सूचक (वस्तुगत तवरले प्रमाणित हुने)							पुष्ट्याईका आधारहरु	पूर्वानुमान वा जोखिम
	सूचकहरु	२०७४/७५ को अवस्था	आगामी ५ बर्षको लक्ष्य						
			०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		
उद्देश्यः पालिकावासीहरुले पारदर्शी, जवाफदेही एवं समावेशी ढंगले सेवा पाएका हुनेछन् ।	लक्षित समुदायमा लगानीको प्रतिशत		१५	२०	२०	२५	२५	• गाउँ प्रोफाईल • समीक्षा प्रतिवेदन • कोलेनिकाको प्रतिवेदन	•
	गाउँ स्तरीय सबै निकायबाट हुने सार्वजनिक सुनुवाईको संख्या	८	८	८	८	८	८		
	स्थानीय तहमा प्राप्त जन गुनासो/उजुरी मध्ये समाधान/व्यवस्थापन गरिएका प्रतिशत	९०							
	टोलफ्रि टेलिफोन सञ्चालन संख्या	०	४	७	७	७	७		
	पालिकाका सबै शाखामा कर्मचारी दरवन्दी पूर्णता प्रतिशत	१००	१००	१००	१००	१००	१००		
	पालिकाको कार्यक्रम आयोजना सम्पन्न दर	८०	९०	९५	९७	९८	१००		
	इ-गभर्नेन्स मार्फत सेवा प्रदान		शुरु गर्ने	आंसिक रुपमा हुने	पूर्ष रुपमा हुने				
प्रतिफल १ : सबै शाखामा रिक्त रहेका दरबन्दी पुर्ति भई प्रभावकारी सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।	प्राबिधिक कर्मचारी प्रतिशत							• हाजिरी रेकर्ड • तलवी भर्पाई • कार्य सम्पादन फारम	•
	अप्राबिधिक कर्मचारी प्रतिशत								
	वडा सचिव पूर्ति संख्या	७							
प्रतिफल २: गाउँपालिकाको आफ्नै	सचिवालय भवन निर्माण	०	०	१				•	•
	वडा कार्यालय भवन निर्माण	२	३	२				•	•

सचिवालय भवन तथा वडा कार्यालय भवनबाट सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।									
प्रतिफल ३: गुनासो व्यबस्थापन तथा सार्वजनिक सूचना प्रवाहमा प्रभावकारी र पारदर्शी रुपले सेवा प्रदान हुनेछ ।	१.उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	• सार्वजनिक सुनुवाई प्रतिवेदन • जिविसको अभिलेख	•
	२.नियमित अनुगमन,	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको		
	३.सार्वजनिक सूचना रेडियोबाट प्रसारीत	गर्ने	गर्ने	गर्ने	गर्ने	गर्ने	गर्ने		
	४.टोल फ्रि सम्पर्क नं. संख्या	०	०	१					
	५. डिजिटल हाजिरी प्रणाली जडान	१	२	३	५	७	२०		
	६.नोटिसबोर्ड सेवा जडान संख्या	७	८	१०	१२	१६	१७		
	७. सेवा केन्द्र बिस्तार	०	४	४	७	७	७		
प्रतिफल ४: कार्यरत कर्मचारीहरु आफ्नो जिम्मेवारी प्रति सचेत रही कर्तव्य पालना गरेका हुनेछन ।	१. नियमित कार्यालय/फाँट सञ्चालन २. नागरिक वडा पत्र देखिने ठाउँमा स्थापना ३ ,आयोजनाका सूचना पाटी, ४.नियमित अनुगमन ५.सार्वजनिक परिक्षण, ६. सार्वजनिक सुनुवाई	नियमित भएको भएको नियमित भएको भएको	नियमित भएको भएको नियमित भएको भएको	नियमित भएको भएको नियमित भएको भएको	नियमित भएको भएको नियमित भएको भएको	नियमित भएको भएको नियमित भएको भएको	नियमित भएको नियमित भएको भएको	• गुनासो व्यवस्थापन अभिलेख । • सेवाग्राही मत सर्भेक्षण प्रतिवेदन	•
प्रतिफल : ५ लक्षीत वर्गलाई विनियोजित गरिएको रकम निर्दिष्ट क्षेत्रमा खर्च	बजेट विनियोजन भएको, योजना प्राथामिकता सुची अनुसार कार्यान्वयन भएको ।	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको -	भएको	• न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन प्रतिवेदन	•

भई नतिजा प्राप्त भएको हुनेछ।									
प्रतिफल : ६ जन सहभागितामा वृद्धि भई सबै वर्ग, लिगं तथा समुदायमा अपनत्वको भावनाको विकास भएको हुनेछ।	१ समावेशी उपभोक्ता समित गठन, २. निर्णय प्रक्रियामा समावेशी प्रतिनिधित्व, ३. सेवा प्रवाहमा सहज पहुँच	भएको भएको भएको	भएको भएको भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	• उपभोक्ता समिति गठन माइन्युट • वार्षिक योजना तर्जुमा निर्णय पुस्तिका	•
प्रतिफल : ७ सबै तहका योजना प्रक्रिया र अनुगमन प्रणाली सुदृढ भएको हुनेछ।	१.मागमा आधारित बजेट विनियोजन २.अनुगमन गरिएका आयोजनाको ३. अनुगमन निर्देशिका तयारी तथा पालना ४. पालिकामा आवधिक योजना अनुसार बार्षिक योजनाको कार्यान्वयन							• अनुगमन प्रतिवेदन • आगावियो समीक्षा प्रतिवेदन • जिल्ला तथा गाविसस्तरका वार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन	•
प्रतिफल : ८ राजश्वको दायरा फराकिलो भई प्राप्त राजश्वको उचित व्यवस्थापन गर्दै स्थानीय सरकारको स्रोत सशक्तिकरण हुनेछ।	१.राजश्व संकलनको स्रोत अध्यायन तथा पहिचान, २. संकलन तथा परिचालन निर्देशिका कार्यान्वयन ३. उत्पादन क्षेत्रमा लगानी							• राजश्वको क्षेत्र बारे अध्ययन भएको, राजश्व संकलन तथा परिचालन निर्देशिका निर्माण भएको, उत्पादनका क्षेत्रमा लगानी भएको	•
प्रतिफल : ९ बालमैत्री, वातावरणमैत्री, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको प्रवर्द्धन	१.बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन भएका वडा संख्या	७	–	–	–	–	–	• जिल्ला पार्श्वचित्र • गा.वि.स. निर्णय पुस्तिका	•
	वालमैत्री वडा घोषणा संख्या	०	–	–	–	–	–		
	२.वातावरणमैत्री स्थानीय शासन वडा	०	–	–	–	–	–		

भएको हुनेछ ।	घोषणा संख्या								
प्रतिफल : १० आवश्यक सवारी साधन तथा अन्य मेशिनरी सामानहरु उपलब्ध भएको हुनेछ ।	गाउँपालिकामा सवारी साधन संख्या मोटरसाइकल, गाडी, जि.पि.एस., फोटोकपि मेशिन, लेवल मेशिन, थेडोलाइट, प्रिन्टर, नेटवर्किङ सर्भर इक्यूमेन्ट, वैकल्पिक उर्जा (सोलर), टाइफर मेशिन	गाडी २, मोटरसाइकल फोटोकपि मेशिन, लेवल मेशिन, प्रिन्टर, नेटवर्किङ सर्भर इक्यूमेन्ट, वैकल्पिक उर्जा (सोलर),						स्टोर दाखिला प्रतिवेदन, खरिद योजना ।	•
प्रतिफल : ११ स्थानीय सरकारको कार्य सम्पादन मापन मुल्याङकनमा उल्लेख्य प्रगति भएको हुनेछ ।			७०	७५	८०	८०	८५	स्थानीय निकायको न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन मूल्याङ्कन प्रतिवेदन	•
प्रतिफल १२: सुदृढ समन्वय तथा उपलब्धिमूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको हुनेछ ।	१. समन्वय भई कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएको संख्या							श्रोत मिलान कार्यक्रमको कार्यान्वयन प्रतिवेदन,	
	२. श्रोत समायोजन भएको मात्रा								
प्रतिफल १३: खुला दिसामुक्त तथा पूर्ण सफाइयुक्त पालिका घोषणा भई दिगो	१.खुला दिशामुक्त	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	भएको	गाउँ पार्श्वचित्र	•
	२ पूर्ण सरसफाई	उन्मुख	उन्मुख	उन्मुख	उन्मुख	उन्मुख	उन्मुख		

सरसफाईतिर उन्मुख भएको हुनेछ ।									
प्रतिफल १४: पालिका स्तरिय कार्यालयहरुले सूचना प्रविधिको प्रयाप्त प्रयोग गरेका हुनेछन् ।	प्राविधिक साक्षरता प्रतिशत							• कार्यालय सर्भेक्षण र प्रयोगकर्ताको अभिलेख	•
	प्राविधिक सामाग्री प्रयोग गर्नेको प्रतिशत								
	फाइलको सट्टा कम्प्यूटर प्रयोग गरिएको प्रतिशतमा								

परिच्छेद ५ : वित्तीय विश्लेषण

५.१ गाउँपालिकाको विगत वर्षको विकास खर्च विश्लेषण

ज्वालामुखी गाउँपालिकामा स्थल यातायातको पहुँच धेरै बर्षअघि पुगेको हो । तथापी हालसम्म पनि यस गाउँपालिका पुग्ने सडक कच्ची रहेको र यातायात सञ्चालन मौसमीरुपमा रहेको छ । यसै आ.व.बाट गाउँपालिका केन्द्र (साँधभन्ज्याङ) सम्म र थप केही कि.मि. सडक ग्राभेल गर्ने कार्य भैरहेको छ ।

विगत २ वर्ष (आ.व. २०७४/७५ र ०७५।०७६) को प्रस्तावित लगानीका आधारमा हालसम्म सवैभन्दा बढी भौतिक पूर्वाधार विकास (सडक निर्माण) र शिक्षा क्षेत्रमा लगानी भएको देखिन्छ भने त्यसपछि क्रमशः स्वास्थ्य सेवा र कृषि विकासमा भएको देखिन्छ ।

ज्वालामुखी गाउँपालिकामा विभिन्न गैरसरकारी संस्था एवं सहकारी संस्थाहरुबाट पनि ठूलो रकम लगानी हुने गरेको छ । गाउँपालिका स्तरमा गरिएको लगानी अनुमान अनुसार कुल सरकारी लगानीको करिव २५% प्रतिशतका आधारमा हालका वर्षहरुमा गैसस एवं सहकारी संस्थाहरुबाट लगानी हुने अनुमान छ । यस वाहेक शिक्षा, पर्यटन, स्वास्थ्य सेवा जस्ता क्षेत्रहरुमा पनि निजी क्षेत्रबाट उल्लेखनीय रुपमा लगानी हुने अनुमान गरिएको छ । चालु आ.व. २०७५।२०७६ र विगत आ.व. २०७४।२०७५ मा यस गाउँपालिकालाई प्राप्त वजेट र आन्तरिक स्रोतबाट प्राप्त हुनसक्ने राजश्वलाई तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका नं. गाउँपालिकाको विगत २ वर्षको आय विश्लेषण

वजेट शिर्षक	२०७४/७५	२०७५/७६	
गत वर्षको आम्दानी सरेको	७१,१३,२६१	४,३१,३७,१५८	
वित्तिय समानीकरण अनुदान	१६,७०,३९,०००	१३,६५,००,०००	
शसर्त अनुदान	१०,७३,७०,०००	१३,५०,५८,०००	
प्रदेशबाट प्राप्त अनुदान	०	५,३१,२३,०००	
आन्तरिक स्रोत	७७,१०,००४	१,३६,९१,९४२	
राजश्व बाडफाँड	१९,६०,७५०	६,०९,०२,३०४	
धरौटी आम्दानी	५६३,१३९	४७,७८,३६९	
अन्य विविध कार्यक्रम	१०,८५,२५०	२,०१,३८,६३२	
सामाजिक सुरक्षा भत्ता	५,९४,५६,८००	६,१६,७२,०००	
कुल आम्दानी	३५,२२,९८,२०४	५२,९०,०१,४०५	
खुद विकास खर्च	१८,५४,७१,४०४	३३,२२,७१,४०५	

गाउँपालिकाको आगामी ५ वर्षको आयको प्रक्षेपण

रकम रु ००० मा

आयको स्रोतहरु	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	०७९/०८०	०८०/०८१	जम्मा
क) संघीय सरकारबाट प्राप्तहुने						
वित्तीय समानीकरण अनुदान	१३६५००	१५०१५०	१६५१६५	१८१६८१.५	१९९८४९.७	८३३३४६
सशर्त अनदान	१३५०५८	१४८५६३.८	१६३४२०	१७९७६२.२	१९७७३८.४	८२४५४३
राजश्व बाँडफाँट	६०९०२	६६९९२	७३६९१	८१०६१	८९१६७	३७१८१३
समपुरक	३००००	३३०००	३६३००	३९९३०	४३९२३	१८३१५३
विशेष अनुदान	४००००	४४०००	४८४००	५३२४०	५८५६४	२४४२०४
जम्मा	**४०२४६०**	**४४२७०६**	**४८६९७७**	**५३५६७४.३**	**५८९२४१.७**	**२४५७०५९**
ख) प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने						
वित्तीय समानीकरण अनुदान	५३१२३	५८४३५.३	६४२७९	७०७०७	७७७७७	३२४३२१
अन्य विविध कार्यक्रम	२०१३८	२२१५१.८	२४३६७	२६८०३.६८	२९४८४.०५	१२२९४५
सामाजिक सुरक्षा भत्ता	५९४५६	६५४०२	७१९४२	७९१३६	८७०५०	३६२९८५
जम्मा	**१३२७१७**	**१४५९८९**	**१६०५८८**	**१७६६४६**	**१९४३११**	**८१०२५१**
ग) आन्तरिक स्रोत	**१३६९१**	**१५०६०.१**	**१६५६६.१**	**१८२२२.७२**	**२००४४.९९**	**८३५८५**
घ) विकास साझेदार तथा संघसंस्थाबाट प्राप्त सहयोग	**५०००**	**५५००**	**६०५०**	**६६५५**	**७३२०.५**	**३०५२६**
कुल जम्मा	**५५३८६८**	**६०९२५४.८**	**६७०१८०**	**७३७१९८.३**	**८१०९१८.१**	**३३८१४१९.५३**
कुल आम्दानी मध्य कुल विकास खर्चमा लगानी	३५९३५४	३९५२८९.४	४३४८१८	४७८३००.२	५२६१३०.२	२१९३८९२.११
विकास खर्च भित्रको प्रशासनिक खर्च	५३९०३.१	५९२९३.४१	६५२२२.८	७१७४५.०३	७८९१९.५३	३२९०८३.८१६
अनुमानित प्राप्त हुन सक्ने खुद विकास खर्च	**३०५४५१**	**३३५९९६**	**३६९५९६**	**४०६५५५.१**	**४४७२१०.७**	**१८६४८०८.२९**

माथिको तालिकामा ज्वालामुखी गाउँपालिकालाई आगामी पाँच बर्ष भित्र विविध कार्यक्रमबाट प्राप्त हुन सक्ने अनुदानको प्रक्षेपण गरिएको छ । जसअनुसार आगामी पाँच बर्षमा यस गाउँपालिकालाई कुल तिन अर्ब अठतिस करोड चौध लाख उन्नाइस हजार प्राप्त हुन सक्ने प्रक्षेपण गरिएको छ जसअनुसार विकासको लागि मात्र रु एक अरब छयासी करोड अठचालिस लाख आठ हजार प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । आवधिक योजनाले तयार गरेको बजेट अनुसार यस गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको आगामी पाँच बर्षको लक्ष्य पुरा गर्न रु दुइ अरब पचहत्तर करोड उन्नानब्बे लाख एकानब्बे हजार आवश्यक पर्दछ । यस प्रकार यस गाउँपालिकाले लिएको लक्ष्य पुरा गर्न उन्नानब्बे करोड एकचालिस लाख त्रियासी हजार रुपयाँको बजेट कम हुने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाको आगामी ५ बर्षको लागि वजेट अनुमान

बिषय क्षेत्र	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	५ बर्षको जम्मा
कृषि विकास	४६८९०	४८६४०	५२७६०	५०७६०	४९५३०	२४८५८०.००
पशु विकास	१४४३६	१७०१५	२६६२०	२०१२५	२१८५५	१०००५१.००
उद्योग तथा पर्यटन	२०६००	२६६५०	२७२५०	२५३५०	१८०००	११७८५०.००
बैक तथा वित्तिय संस्था	२८००	१०८००	२३००	२८००	२३००	२१०००.००
शिक्षा	१९४७५	२३४२५	१८०२५	२३४२५	१७६७५	१०२०२५.००
स्वास्थ्य	१५९३०	६८१३०	७०७३०	७६१३०	१६५३०	२४७४५०.००
महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्ग	५३१५०	३३०००	३२९५०	३२७००	३२६००	१८४४००.००
युवा तथा खेलकुद	१०४००	८९१००	७६६००	४३१००	४३१००	२६२३००.००
भौतिक पूर्वाधार विकास	१२२३५५	२५११०५	२२७८५५	२०३५०५	१३०२०५	९३५०२५.००
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	१७१००	१९६००	१८८००	२१६००	१७८००	९४९००.००
विपद व्यवस्थापन	१८७५०	२४८१५	१४८१५	१४८१५	१४८१५	८८०१०.००
संस्थागत विकास	२७६००	१३९४००	१०९८००	५१०००	२९६००	३५७४००.००
कुल जम्मा	३६९४८६	७५१६८०	६७८५०५	५६५३१०	३९४०१०	२७५८९९१.००

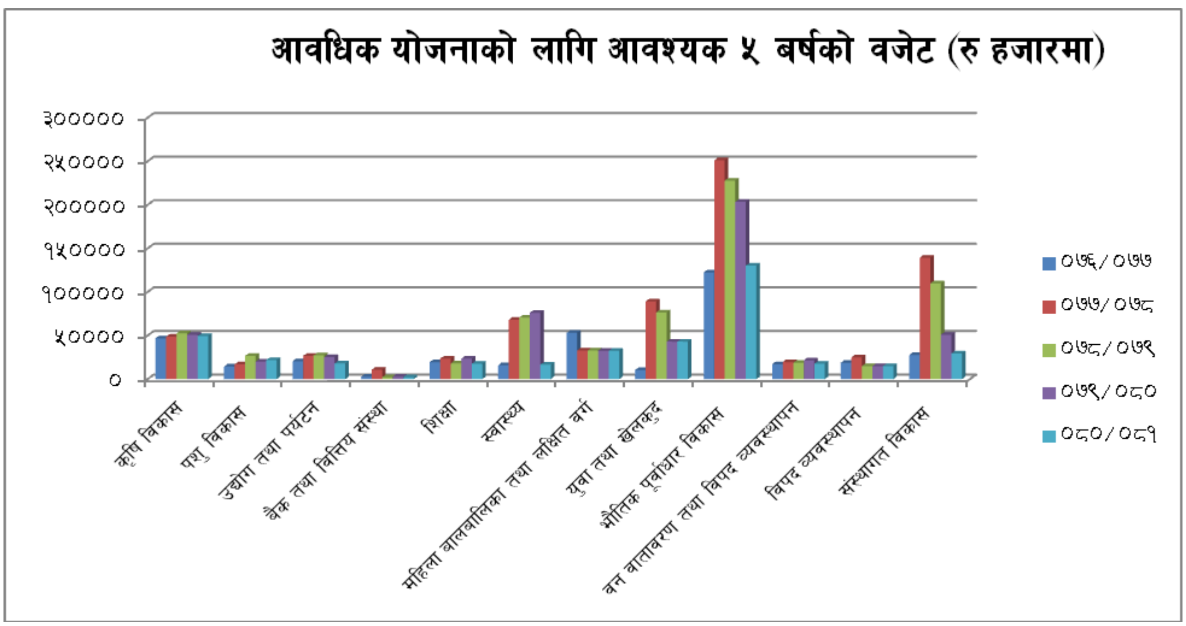

परिच्छेद ६: प्रमुख कार्यक्रम तथा बजेट

माथि उल्लेखित लक्ष, उद्देश्य तथा प्रतिफलहरु हासिल गर्न निम्न अनुसारको कार्यक्रम, क्रियाकलाप तथा बजेट प्रस्ताव गरिएको छ।

६.१ आर्थिक विकास क्षेत्र

६.१.१ कृषि विकास

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्म लक्ष					कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा					कुल बजेट रु हजारमा
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	
१	कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापना	वटा	५	२	२	१	०	०	४०००	४०००	२०००	०	०	१००००
२	पालिका स्तरी अगुवा तथा व्यवशायिक कृषक तालिम (वार्षिक वटा)	वटा	४९	७	७	७	७	७	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	१७५०
३	कुलो निर्माण	वटा	२५	५	५	५	५	५	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२५०००
४	कुलो मर्मत	वटा	२५	५	५	५	५	५	१०००	१४००	२०००	२५००	३०००	९९००
५	बोरिङ निर्माण	वटा	१०	२	२	२	२	२	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	१००००
६	कृषक भ्रमण आयोजना	वटा	३५	७	७	७	७	७	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
७	कृषकहरूको लागि स्थलगत तालिम	वटा	२१०	१४	१४	१४	१४	१४	१२५	१२५	१२५	१२५	१२५	१२५
८	कृषि प्राविधिकहरूको तालिम	पटक	७	१	१	१	१	१	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
९	माटो परीक्षण शिविर	वटा	३९	२	५	८	१०	१४	४०	१००	१६०	२००	२८०	७८०
१०	मिनी ल्याब स्थापना	वटा	१	१	०	०	०	०	५०	०	०	०	०	५०

११	भकारो सुधार कार्यक्रम	संख्या	५००	१००	१००	१००	१००	१००	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
१२	कृषि मेला आयोजना	वटा	५	१	१	१	१	१	३००	३००	३००	३००	३००	१५००
१३	भर्मिङ मल उत्पादन, प्याकेजिङ्ग तथा बजारीकरण	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१००	१००	१००	१००	१००	५००
१४	प्लाष्टिक टनेल	वटा	३००	६०	६०	६०	६०	६०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	१७५०
१५	फलफूल बँगैचा विस्तार	वटा	५०	५	७	१०	१३	१५	१०००	१४००	२०००	२६००	३०००	१००००
१६	मिनी पावर ट्रिलर वितरण	वटा	४७	५	७	९	११	१५	५००	७००	९००	११००	१५००	४७००
१७	अगार्निक खेती प्रवर्द्धन तालिम	वटा	४५	१५	२५	३०	३५	४०	१५०	२५०	३००	३५०	४००	१४५०
१८	एग्रोभेटहरुको लागि विषादी सम्बन्धी तालिम	वटा	१०	२	२	२	२	२	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
१९	सिँचाइका लागि पोखरी निर्माण	वटा	७५	५	१०	१५	२०	२५	१२५	२५०	३७५	५००	६२५	१८७५
२०	थोपा सिँचाइ कार्यक्रम	वटा	५०	५	८	१०	१२	१५	१५०	२४०	३००	३६०	१५०	१२००
२१	फलफूल नर्सरी स्थापना र संचालन	वटा	१०	२	२	२	२	२	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०	७५०
२२	कृषक समूहहरु निर्माण एवं प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	५००	५०	७५	१००	१२५	१५०	२५०	३७५	५००	६२५	७५०	२५००
२३	आई पि एम पाठशाला शिक्षा सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
२४	शित भण्डार स्थापना	वटा	१	०	०	१	०	०	०	०	३०००	०	०	३०००
२५	कृषि उपज बजार स्थापना	वटा	३	०	१	१	१	०	०	४०००	४०००	४०००	०	१२०००
२६	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	वटा	१	१	१	१	१	१	१६०००	१६०००	१६०००	१६०००	१६०००	८००००
२७	बाली संरक्षण शिविर	वटा	१०	२	२	२	२	२	४००	४००	४००	४००	४००	२०००
२८	अदुवा वेसार पकेट क्षेत्र विस्तार	वटा	१५	३	३	३	३	३	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
२९	फलफूल पकेट	वटा	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००

३०	नमूना तरकारी पाठशाला सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	७००	७००	७००	७००	७००	३५००
३१	दिगो भू व्यवस्थापन कृषिक तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	१००	१००	१००	१००	१००	५००
३२	उन्नत विउ वितरण (एक मुष्ठा)								१२००	१३००	१४००	१५००	१६००	७०००
३३	माटो परीक्षण प्रयोगशाला	वटा	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
३४	माटो सुधार कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	१२००	१४००	१६००	१८००	७०००
३५	बाली विकास कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	५०००	०	०	०	०	५०००
३६	बालि विमा अनुदान								५०००	६०००	७०००	८०००	९०००	३५०००
३७	कृषि प्राविधिक शिक्षालय	वटा	१	०	०	१	०	०	०	०	१००००	०	०	१००००
	जम्मा								४६८९०	४८६४०	६२७६०	५०७६०	४९५३०	२५८०८०

६.१.२ पशु विकास

सिं.नं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख क्रियाकलाप	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु. हजारमा					कुल बजेट रु हजारमा
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	
१	दुग्ध सहकारी चिस्यान केन्द्र प्रवर्द्धन अनुदान	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
२	पशु गर्भाधान सेव सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
३	घाँस खेती विस्तारका लागि पशुपालन समूह तथा	हे	३०	३	५	६	७	९	७५	१२५	१५०	१७५	२२५	७५०

	दुग्ध सहकारीलाई अनुदान													
४	खोर तथा गोठ सुधार अनुदान	वटा	६२५	७५	१००	१२५	१५०	१७५	२२५०	३०००	३७५०	४५००	५२५०	१८७५०
५	पशुपालन समूह वा फार्महरुलाई उन्नत जातका राँगा, बोकामा अनुदान	संख्या	६०	५	८	१२	१५	२०	५००	८००	१२००	१५००	२०००	६०००
६	अगुवा पशुपालक कृषकलक्षित आधुनिक तालिम (प्रदेशस्तरीय)	जना	२५	५	५	५	५	५	२५०	२५०	२५०	२५०	२५०	१२५०
७	अगुवा पशुपालक कृषकलक्षित अभिमूखीकरण तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
८	युवालक्षित उन्नत गाई भैंसी पालन फार्म अनुदान	संख्या	२६०	३०	५०	५५	६०	६५	१५००	२५००	२७५०	३०००	३२५०	१३०००
९	पशुजन्य पदार्थ बजारीकरण	वटा	१०	२	२	२	२	२	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	५०००

	कार्यक्रम													
१०	उत्कृष्ट पशुपालन व्यवसायीलाई पुरस्कार	जना	१५	१	२	३	४	५	८०	१६०	२४०	३२०	४००	१२००
११	गोष्ठी संचालन (पशु बीमा, बर्डफ्लु, स्वाइनफ्लु, सफादुध उत्पादन जुनोटिक्स रोग आदिको .बारे)	पटक	५	१	१	१	१	१	५०	५०	५०	५०	५०	२५०
१२	पशु स्वास्थ्य परीक्षण तथा खोप शिविर	पटक	१५	३	३	३	३	३	१८०	१८०	१८०	१८०	१८०	९००
१३	मासु परीक्षण प्रयोगशाला स्थापनामा सहकार्य	वटा	१	०	०	१	०	०	०	०	८०००	०	०	८०००
१४	नयाँ मत्स्य पोखरी निर्माण कार्यक्रम	हे	१०	२	२	२	२	२	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	५०००
१५	माछा भुरा अनुदान कार्यक्रम	हे	१५	३	३	३	३	३	३००	३००	३००	३००	३००	१५००

१६	पशु प्राविधिक तालिम तथा अन्य क्षमता विकास कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	४०१
१७	पशु उपचार सेवा कार्यक्रम एकमुष्ठ	वटा	२०	४	४	४	४	४	४००	६००	६००	६००	६००	२८००
१८	पशु अन्वेष्ण, आउट ब्रेक, रिपोटिङ, सिरम संकलन प्रयोगशाला प्रेषण कार्यक्रम	पटक	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
१९	पशु पंक्षी ल्याव स्थापना	वटा	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
२०	मासु पसल सुधार अनुदान	वटा	८	८	८	८	८	८	८००	८००	८००	८००	८००	४०००
२१	पशुपालन सम्बन्धी उपकरण (च्यापकटर, ट्रली, मिल्क क्यान आदि)वितराण								५००	६००	७००	८००	९००	३५००
२२	बाखा स्रोत केन्द्र सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००

२३	अनुगमन तथा नीरिक्षण	पटक	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
२४	पशु विमा कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००	७५००
२५	पोल्ट्री फर्म अनुदान								२०००	२०००	२०००	२०००	२०००	१००००
२६	पशु बधशाला निर्माण	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
	कुल बजेट								१४४३६	१७०१५	२६६२०	२०१२५	२१८५५	१०००५१

५.१.३ उद्योग तथा पर्यटन

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट (००० मा)	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१.	उद्यम विकास कोष स्थापना	वटा	२	०	१	१	०	०	१५०००	०	५०००	५०००	५०००	०
२.	उद्योग सम्भाव्यता अध्ययन	वटा	१	०	१	०	०	०	५००	०	५००	०	०	०
३.	औद्योगिक ग्राम स्थापना	वटा	१	०	१	०	०	०	१०००	०	१०००	०		०
४.	उद्यमीहरूका लागि अध्ययन भ्रमण	वटा	५	१	१	१	१	१	१०५०	२००	२००	२००	२००	२५०
५.	प्राविधिक सीप विकास तालिम	वटा	२५	५	५	५	५	५	१३००	२००	२००	२५०	३००	३५०

६.	उद्योग प्रवर्द्धन कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	१५००	२००	२५०	३००	३५०	४००
७.	लघु तथा साना उद्यमी प्रदर्शनी मेला	वटा	५	१	१	१	१	१	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
८.	लघु उद्यमीहरुका लागि साझा सुविधा केन्द्र निर्माण	वटा	६	०	३	३	०	०	४०००	०	२०००	२०००	०	०
१०.	व्यापारीहरुका लागि क्षमता विकास तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
११.	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूको संरक्षण तथा पुनर्निर्माण	वटा	५	१	१	१	१	१	२८०००	८०००	५०००	५०००	५०००	५०००
१२.	पर्यटकीय महत्वका स्थानहरूसम्मको पहुँच सडक मर्मत तथा निर्माण	किमी	१०	२	२	२	२	२	५००००	१००००	१००००	१००००	१००००	१००००
१६.	वनभोज स्थल निर्माण	संख्या	१	०	१	१	१	०	५५००	०	५००	२५००	२५००	०
	कुल बजेट								११७८५०	२०६००	२६६५०	२७२५०	२५३५०	१८०००

६.१.४ बैंक तथा वित्तिय संस्था

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		वार्षिक परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट (००० मा)	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१.	सहकारीका लागि व्यवशाय सञ्चालन सञ्चालन सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम	वटा	१५	३	३	३	३	३	३०००	६००	६००	६००	६००	६००
२.	स्तरोन्नति तालिम तथा उपयुक्त प्रविधि सहयोग	जना	१००	२०	२०	२०	२०	२०	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
३.	सौगात गृह स्थापना	वटा	२	०	१	०	१	०	१०००	०	५००	०	५००	०
४.	औद्योगिक प्रदर्शन मेला	वटा	५	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
५.	सहकारी तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी बृहत् गोष्ठी	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
६.	सहकारी सेयर लगानीमा कृषि सम्बन्धि प्रशोधन केन्द्र निर्माण	वटा	१	०	१	०	०	०	८०००	०	८०००	०	०	०
७.	सहकारी संस्थाहरुको तथ्यांक संकलन तथा डाटावेस निर्माण र अद्यावधिकरण	पटक	१	१	०	०	०	०	५००	५००	०	०	०	०
	कुल बजेट								२१०००	२८००	१०८००	२३००	२८००	२३००

६.२ सामाजिक विकास क्षेत्र

६.२.१ शिक्षा

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट (००० मा)	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	कक्षा कोठा निर्माण	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१०००००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००
२	विज्ञान प्रयोगशाला	वटा	११	१	३	३	३	१	२२००	४००	४००	४००	४००	२००
३	कम्प्युटर प्रयोगशाला	वटा	१३	३	२	२	२	२	११०००	३०००	२०००	२०००	२०००	२०००
४	खेलमैदान	वटा	१०	२	२	२	२	२	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
५	घेराबार निर्माण विद्यालय	वटा	२०	४	४	४	४	४	१२०००	२४००	२४००	२४००	२४००	२४००
६	शौचालय निर्माण तथा मर्मत	वटा	२०	४	४	४	४	४	२०००	४००	४००	४००	४००	४००
७	विद्यालयमा पानीको व्यवस्था	वटा	१०	२	२	२	२	२	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
८	विद्यालयमा इन्टरनेट जडान	वटा	२०	४	४	४	४	४	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
९	लक्षित वर्गका विद्यालयमा छात्रावास निर्माण	वटा	२	०	१	०	१	०	१००००	०	५०००	०	५०००	०
१०	छात्राबास संचालन	वटा	२	०	१	०	१	०	८००	०	४००	०	४००	०
११	विद्यालयमा खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था	वटा (वार्षिक)	४१	८	८	८	८	९	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१२	फर्निचरको व्यवस्था	सेट	५००	१००	१००	१००	१००	१००	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००

१३	स्ट्रेचर प्राथमिक उपचारको साधनको व्यवस्था	वटा	४०	४०	४०	४०	४०	४०	८००	२००	२००	२००	२००	२००
१४	थप शिक्षक व्यवस्था वार्षिक	जना	४०	८	८	८	८	८	१२०००	२४००	२४००	२४००	२४००	२४००
१५	शिक्षकलाई तालिम	जना वार्षिक	२००	४०	५०	५०	४०	२०	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
१६	प्र.अ.तालिम (संस्थागत समेत)	जना	४०	४०	४०	४०	४०	४०	२५०	५०	५०	५०	५०	५०
१७	वि व्य स र पिटिएका पदाधिकारीको क्षमता विकास तालिम	जना	८०	८०	८०	८०	८०	८०	६००	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
१८	विद्यालय सुधार योजना (SIP)निर्माण तथा वार्षिक कार्यशाला	वटा (वार्षिक)	१	१	१	१	१	१	१४००	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०
१९	बाल शिक्षक तालिम	जना	८०	२०	२०	२०	१०	१०	४००	१००	१००	१००	१००	
२०	लेखा तालिम	वटा	२०	२०	२०	२०	२०	२०	२००	५०	५०	५०	५०	
२१	खेल प्रशिक्षक व्यवस्था	जना वार्षिक	१०	२	२	२	२	२	२००	५०	५०	५०	५०	५०
२२	अनुगमन तथा मूल्याङकन	पटक	निरन्तर	निरन्त र	निरन्तर	निरन्तर		निरन्तर	२००	५०	५०	५०	५०	५०
२३	शिक्षक पुरस्कार	जना	६	६	६	६	६	६	१००	२५	२५	२५	२५	२५
२४	विद्यालय शिक्षा पुरस्कार	वटा	२	२	२	२	२	२	२००	५०	५०	५०	५०	५०
२५	फिङ्गर प्रिन्ट हाजिरी मेसिन	वटा	८२	२०	२०	२०	१०	१०	४५०	४५०	०	०	०	०

२६	प्राविधिक धारको विद्यालय सञ्चालनका लागि शिक्षकको व्यवस्था	जना वार्षिक	१०	२	२	२	२	२	२०००	५००	५००	५००	५००	५००
२७	अपाङ्ग तथा अशक्त हरुकोलागि छात्रबृत्ति	जना	१९	१९	१९	१९	१९	१९	१२००	३००	३००	३००	३००	३००
	कुल बजेट								**१०२०२५**	**१९४७५**	**२३४२५**	**१८०२५**	**२३४२५**	**१७६७५**

६.२.२ स्वास्थ्य

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा					कुल बजेट (रु हजारमा)
		एकाइ	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	
	पहुँच र गुणस्तर वृद्धि													
१	बालस्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम													
	क) थप गाउँघर क्लिनिक सञ्चालन	वटा	१४	७	७	०	०	०	१४००	१४००	०	०	०	२८००
	ख) पोषण सम्बन्धी समुदायको लागि अभिमूखीकरण	पटक (वार्षिक)	२०	४	४	४	४	४	४००	४००	४००	४००	४००	२०००
	ग) खोप क्लिनिक निर्माण	वटा	२०	४	४	४	४	४	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००	६०००

२	परिवार स्वास्थ्य तथा सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२६००	२८००	३०००	३२००	३४००	१५०००
३	रोग नियन्त्रण कार्यक्रम (क्षय रोग, कीटजन्य रोग)	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	६००	७००	८००	९००	३५००
४	अन्य नसर्ने रोगको रोकथाम उपचार कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
५	नसर्ने रोग सम्बन्धी औषधि वितरण एकमुष्ठ एक मुष्ठ	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	६००	७००	८००	९००	३५००
६	समुदायमा आधारित सन्तुलित खानपिन सम्बन्धीत व्यवहार परिवर्तन बारे जनचेतना कार्यक्रम	पटक (वार्षिक)	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
७	निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर संचालन	पटक	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
८	पाठेघर सम्बन्धी वडा स्तरीय शिविर तथा जनचेतना अभिवृद्धि (पोष्टर, ब्रोसर)	पटक	३५	७	७	७	७	७	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०	१७५०
९	विद्यालयहरुमा निःशुल्क आँखा जाँच शिविर	पटक	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
१०	नया स्वयम्सेविका लागि तालिम	पटक	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
११	स्वयम्सेविका प्रोत्साहन पुरस्कार	जना	९०	९०	९०	९०	९०	९०	१०८०	१०८०	१०८०	१०८०	१०८०	५४००

१२	नि:शुल्क आयुर्वेद तथा योग स्वास्थ्य शिविर हरेक वर्ष	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
१३	विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम (नसर्ने रोग, योगा, पञ्चकर्म सम्बन्धमा आयुर्वेदिक सचेतना कार्यक्रम	विद्यालय	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
१४	स्वास्थ्यकर्मीका लागि क्षमता अभिवृद्धि तालिम	जना	१०	२	२	२	२	२	५००	५००	५००	५००	५००	२५००
१५	धामी, झाँक्री तथा परम्परागत उपचारकहरुका लागि आधारभूत तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
१६	स्वास्थ्य कार्यक्रम समीक्षा	वार्षिक पटक	५	१	१	१	१	१	२००	२००	२००	२००	२००	१०००
१७	स्वास्थ्य कार्यक्रम अनुगमन	निरन्तर	५	१	१	१	१	१	३००	३००	३००	३००	३००	१५००
	स्वास्थ्य पूर्वाधार सुधार								०					०
१२	पालिका अस्पताल निर्माण	वटा	३	०	१	१	१	०	०	५००००	५००००	५००००	०	१५००००
२	पालिका स्तरिय अस्पतालका लागि उपकरण खरिद	सेट	१	०	०	१	१	१	०	०	०	१००००	०	१००००
३	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रकालागि उपकरण	सेठ	१	०	०	१	०	०	०	०	५०००	०	०	५०००

४	स्वास्थ्य चौकीहरूमा स्वास्थ्य उपकरण थप	सेट	१२	०	३	३	३	३	०	४००	४००	४००	४००	१६००
५	स्वास्थ्य संस्थाकालागि कम्प्युटर, कम्प्युटर टेवल तथा प्रिन्टर सेट	सेट	१४	०	१४	०	०	०	०	१४००	०	०	०	१४००
६	औषधि खरिद, ढुवानी, भण्डारण	पटक	५	१	१	१	१	१	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२५०००
७	एकीकृत गाउँ स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली स्थापना र संचालन	वटा	१	१	१	१	१	१	१००	१००	१००	१००	१००	५००
	स्वास्थ्य उपक्षेत्रको जम्मा बजेट								**१५९३०**	**६८१३०**	**७०७३०**	**७६१३०**	**१६५३०**	**२४७४५०**

६.२.३ महिला बालबालिका तथा लक्षित वर्ग

क. सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		पुरिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु ह्जारमा				
		इकाई	परिमाण ा	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	नयाँ संरचना, संविधान र देवानी संहिता सम्बन्धमा महिला समूहहरुलाई अभिमुखीकरण	वटा	३५	७	७	७	७	७	१७५०	३५०	३५०	३५०	३५०	३५०

२	नयाँ संरचनाअनुसार गाउँस्तरीय सञ्जाल (महिला, बालबालिका, एकल महिला, अपांग,ज्येष्ठ नागरिक र अन्य सीमान्तिकृत वर्ग) को पुनर्गठन, सञ्चालन र अभिमुखिकरण,अनुशिक्षण	वटा	७५	१५	१५	१५	१५	१५	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
३	दृष्टि विहिनको लागि गमनशिलता तालिम	वटा	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
४	अपाङ्गता भएकाहरूका लागि सीपमुलक तालिम	वटा	१५	३	३	३	३	३	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
५	महिलाहरुको लागि व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	वटा	७०	१४	१४	१४	१४	१४	३५०००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००
६	व्यवसाय संचालन कोष	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
७	बाल क्लब पुनर्गठन र सञ्चालन	वटा	१०२	९६	९८	१००	१०२	१०२	५१००	९००	१०००	१०००	११००	११००
८	बाल गृह सञ्चालन	वटा	१	१	१	१	१	१	६०००	१२००	१२००	१२००	१२००	१२००
९	ज्येष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र निर्माण	वटा	१५	३	३	३	३	३	३००००	६०००	६०००	६०००	६०००	६०००
१०	बाल क्लब स्तरीय प्रतियोगिता (खेलकुद र अतिरिक्त क्रियाकलाप समेत आदि)	वटा	४२	१०	८	८	७	७	२०००	५००	४००	४००	३५०	३५०
११	बाल अधिकार,बाल संरक्षण,बाल यौन दुर्व्यवहार, बाल श्रम सम्बन्धमा अभिमुखिकरण र अन्तक्रिया कार्यक्रम	वटा	२०	४	४	४	४	४	३०००	६००	६००	६००	६००	६००

१२	बालविवाह न्यूनीकरण अभियान	वटा	३५	७	७	७	७	७	३५००	७००	७००	७००	७००	७००
१३	बालमैत्री गा.पा. घोषणा लागि पुर्वशर्त कार्यक्रमकोष	वटा	५	१	१	१	१	१	२०००	४००	४००	४००	४००	४००
१४	अपाङ्गता तथा ज्येष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण शिविर संचालन	वटा	७	२	२	२	१	०	१४००	४००	४००	४००	२००	०
१५	पालिकास्तरीय लैंगिक हिंसा न्यूनीकरण अभियान	वटा	१४	३	३	३	२	३	१४००	३००	३००	३००	२००	३००
१६	घरेलु हिंसा विरुद्धको वडास्तरीय अभियान	वटा	७०	१४	१४	१४	१४	१४	३५००	७००	७००	७००	७००	७००
१७	अपाङ्गता भएका, अनाथ र हिंसा पिडितहरुका लागि पुनस्थापना कार्यक्रम (कोष)	वटा	१५	३	३	३	३	३	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१८	एकल महिला स्वाबलम्बन कार्यक्रमका लागि कोष	वटा	१५	३	३	३	३	३	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
१९	तनाव व्यवस्थापन तालिम पालिका तहमा	वटा	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
२०	क्षमता अभिबृद्धि तथा पुर्नताजगि तालिम (कर्मचारी)	वटा	१०	२	२	२	२	२	१५००	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
२१	न्यायीक समिति, इजालस, मेलमिलाप केन्द्रको संस्थागत विकास कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	४०००	८००	८००	८००	८००	८००
२२	न्यायीक समिति मेलमिलाप केन्द्र कर्मचाारी र जनप्रतिनिधिको क्षमता विकास कार्यक्रम	वटा	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
२३	विद्यालय तथा समुदाय, वडा स्तर, पालिका स्तरिय, कानुनी साक्षरता र अभिमुखिकरण तालिम	वटा	३५	७	७	७	७	७	३५००	७००	७००	७००	७००	७००

२४	मानव अधिकार प्रबर्द्धन	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
	जम्मा								१३४१५०	२२३००	२२३००	२२३००	२२०५०	२१९५०
	आदीबासी, जनजाती, दलित तथा लक्षित वर्ग													
१	विपन्न आदीबासी, जनजाति, दलित बालबालिकाका विद्यालय पोशाक वितरण	जना	१०००	२००	२००	२००	२००	१२०	३०००	५००	३५०	३००	३००	३००
२	आदीबासी, जनजाति तथा दलित लक्षित घरेलु हिँसा विरुद्धको तालिम	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१००००	२२५०	२२५०	२२५०	२२५०	२२५०
३	शौचालय नभएका लक्षित आदीबासी, जनजाति तथा दलित समुदायको घरमा ५० प्रतिशत अनुदानमा पक्की शौचालय निर्माण	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	१०००	१००	१००	१००	१००	१००
	व्यवसायिक तथा सीपमुलक तालिम	वटा	१००	२०	२०	२०	२०	२०	४००००	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००
४	आदीबासी, जनजाति तथा दलित किशोर किशोरी शिक्षा कार्यक्रम वार्षिक	पटक	३००	६०	६०	६०	६०	६०	१५०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००
	जम्मा								६९०००	३०८५०	१०७००	१०६५०	१०६५०	१०६५०
	कुल जम्मा								२०३१५०	५३१५०	३३०००	३२९५०	३२७००	३२६००

६.२.४ युवा तथा खेलकुद

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	पालिका स्तरका खेलकुद मैदानको निर्माण	वटा	१		१	१	०	०	८००००	०	५००००	३००००	०	०
२	वडा स्तरीय खेलकुद मैदानको निर्माण	वटा	१४		२	४	४	४	२८०००	०	४०००	८०००	८०००	८०००
३	कभर्डहलको निर्माण	वटा	५		१	२	१	१	१७५००	०	३५००	७०००	३५००	३५००
४	दक्ष प्रशिक्षक तालिम	जना	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
५	खेलकुद तालिम	वटा	४०		१०	१०	१०	१०	२००००		५०००	५०००	५०००	५०००
६	वडास्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता	वटा	७०	१४	१४	१४	१४	१४	७०००	१४००	१४००	१४००	१४००	१४००
७	पार्क तथा वनभोज स्थल निर्माण	वटा	१४	२	३	३	३	३	१०४०००	८०००	२४०००	२४०००	२४०००	२४०००
८	नगरस्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता	वटा	२५	५	५	५	५	५	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
	युवा तथा खेलकुद उपक्षेत्रको जम्मा								२६२५००	१०४००	८९१००	७६६००	४३१००	४३१००

६.३ भौतिक पूर्वाधार विकास

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणत्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयन वर्ष र लागत रु हजारमा				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	सडक कालोपत्रे	किमी	१६	२	३	३	४	४	४८००००	६००००	९००००	९००००	१२००००	१२००००
४	सडक ग्राभेल	किमी	५०	१०	१०	१०	१०	१०	१०००००	२००००	२००००	२००००	२००००	२००००
५	सडक पक्की नाला निर्माण	किमी	३१	५	५	७	७	७	६५०००	१००००	१००००	१५०००	१५०००	१५०००
	जम्मा								६४५०००	९००००	१२००००	१२५०००	१५५०००	१५५०००
१	खानेपानी आयोजना निर्माण	वटा	१५	३	३	३	३	३	१५००००	३००००	३००००	३००००	३००००	३००००
२	खानेपानी योजना मर्मत संभार	वटा	२५	६	३	४	६	६	५००००	१२०००	६०००	८०००	१२०००	१२०००
३	खानेपानी उपभोक्ता समितिको लागि संस्थागत विकास सम्बन्धी तालिम	वटा	५०	१०	१०	१०	१०	१०	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
४	स्वच्छ खानेपानी सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम वार्षिक	पटक	१०	२	२	२	२	२	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
	जम्मा								२०३५००	४२७००	३६७००	३८७००	४२७००	४२७००
१	वस्ती विकास योजनाको विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारी	वटा	५	१	१	१	१	१	१५०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००

	जम्मा								१५०००	३०००	३०००	३०००	३०००	३०००
१	फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र	वटा	१	१	०	०	०	०	२०००	२०००	०	०	०	०
२	फाहोर मैला व्यवस्थापनको लागि उपकरण खरिद	सेट	७	३	१	१	१	१	१३०००	५०००	२०००	२०००	२०००	२०००
३	फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम	पटक वार्षिक	७०	१४	१४	१४	१४	१४	३५०००	७०००	७०००	७०००	७०००	७०००
	जम्मा								५००००	१४०००	९०००	९०००	९०००	९०००
१	स्थानीय विद्युत वितरण कार्यक्रम	एक मुष्ठा	१	०.०५	०.०५	०.०५	०.०५	०.०५	२१०००	२१०००	०	०	०	०
२	सडक सोलार जडान	वटा	५००	१००	१००	१००	१००	१००	५००००	१००००	१००००	१००००	१००००	१००००
३	वायोग्यास प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरधुरी संख्या	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	२००००	४०००	४०००	४०००	४०००	४०००
४	सुधारिएको चुल्हो प्रवर्द्धन कार्यक्रम	घरधुरी संख्या	१०००	२००	२००	२००	२००	२००	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
	जम्मा								९६०००	३६०००	१५०००	१५०००	१५०००	१५०००
१	प्राविधिक प्रयोगशाला निर्माण	वटा	१	१					१०५००	५०००	२५००	१०००	१०००	१०००
	जम्मा								१०५००	५०००	२५००	१०००	१०००	१०००
	कुल जम्मा								१०२००००	१९०७००	१८६२००	१९१७००	२२५७००	२२५७००

६.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

६.४.१ वन वातावरण

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत रु हजारमा				
		एकाइ	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
	क) वन विकासका कार्यक्रमहरू													
१	स्थायी नर्सरी निर्माण (७५ हजार बिरुवा क्षमता भएको)	वटा	७	१	२	२	२	०	९५००	१०००	२०००	२५००	३०००	१०००
२	विरुवा उत्पादन (बहुमुल्य काठ जन्य, डालेघाँस, सौन्दर्य प्रजाती)	वटा	२५००००	५००००	५००००	५००००	५०००००	५००००	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
३	सडक किनार बृक्षारोपण	वटा	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
४	सहरी पार्क, बगैचा निर्माण र बृक्षारोपण	हे.	२५	५	५	५	५	५	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००
५	आतिक्रमण भएको वन क्षेत्रको व्यवस्थापन	हे.	२५	५	५	५	५	५	१५००	३००	३००	३००	३००	३००
६	घर छाप्रो आवाद गरेको जग्गा हटाई तारबार र बृक्षारोपण	हे.	२५	५	५	५	५	५	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
७	भू-संरक्षण पहिरो नदि कटान खोला नदि किनार तथा जग्गा उकास कार्यक्रम	एकमुष्ट							१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००
८	तारजाली सहयोग कार्यक्रम	किमी	१०	२	२	२	२	२	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००

९	नदि खोला किनारको बगर भू-क्षय पहिरो जाने संवेदनशिल क्षेत्रमा वृक्षारोपण	हे.	१०	२	२	२	२	२	३९००	५००	५००	७००	१०००	१२००
	ख) आयमूलक कार्यक्रम								०					
१	गैह्र काष्ठ उद्योग स्थापना र सञ्चालन	वटा	५	१	१	१	१	१	३०००	६००	६००	६००	६००	६००
२	जाडीबुटी प्रशोधन केन्द्र स्थापना र संचालन	वटा	२	०	१	०	१	०	३५००	०	१५००	०	२०००	०
३	जडिबुटी क्षेत्र पहिचान, विकास, संरक्षण र खेती	हे.	२५	५	५	५	५	५	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
४	सालको दुनाटपरी फर्निचर तयारी तालिम र सामाग्री अनुदान सहयोग (समूहगत रुपमा)	वटा	१५	३	३	३	३	३	२०००	४००	४००	४००	४००	४००
५	सामुदायिक वन क्षेत्र, कबुलियती बनको रुपमा (सामुहिक भूँइघाँस, जडीबुटी खेती) समूहगत रुपमा	वटा	२५	५	५	५	५	५	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
६	**ग) संस्थागत विकासका कार्यक्रमहरू**								०					
७	सावउसको लागि लेखा तथा अभिलेख व्यवस्थापन तालिम	पटक	२०	४	४	४	४	४	२०००	४००	४००	४००	४००	४००
८	सामुदायिक वन व्यवस्थापन स्थलगत	पटक	२०	४	४	४	४	४	२०००	४००	४००	४००	४००	४००

	अभ्यास													
९	वन डढेलो नियन्त्रण सधम्बन्धी सचेतना तालिम	पटक	२०	४	४	४	४	४	५००	१००	१००	१००	१००	१००
१०	डढेलो नियन्त्रण सम्बन्धी सामाग्री खरिद	सेट	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
११	वातावरण दिवस	पटक	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
१२	डढेलो नियन्त्रणको लागि कार्यदल गठन र परिचालन	वटा	५	१	१	१	१	१	१०००	२००	२००	२००	२००	२००
	वन उपक्षेत्रको जम्मा								**९४९००**	**१७७००**	**१९६००**	**१८८००**	**२१६००**	**१७८००**

६.४.२ विपद व्यवस्थापन

क्र.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		कार्यक्रमको परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनकोलागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१		०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	जोखिमपूर्ण सडकमा बायोइन्जिनियरिङ	किमी	२५	५	५	५	५	५	१२५००	२५००	२५००	२५००	२५००	२५००
२	पानी मुहान संरक्षणको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम	वटा	५	१	१	१	१	१	२६०	०	६५	६५	६५	६५
३	जोखिमपूर्ण क्षेत्रमा वृक्षारोपण तथा बायोइन्जिनियरिङ	वर्ग किमी	२०	४	४	४	४	४	१००००	२०००	२०००	२०००	२०००	२०००

४	बाढी पहिरोबाट क्षति भएका कुलोको तत्कालिन मर्मत संभार	किमी	५	१	१	१	१	१	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
५	विपद् पूर्वतयारी योजना निर्माण (पालिका तथा वडास्तरीय)	वटा	१५	३	३	३	३	३	७५००	१५००	१५००	१५००	१५००	१५००
६	विपद् व्यवस्थापन कार्यदल गठन (पालिका तथा वडास्तरीय) तथा सञ्चालन	वटा	१५	१५	१५	१५	१५	१५	७५०	१५०	१५०	१५०	१५०	१५०
७	विपद्को समयमा बस्नको सामुहिक आवास निर्माण	वटा	१४	३	३	३	३	२	३००००	६०००	६०००	६०००	६०००	६०००
८	आपत्कालीन उद्दार सामग्रीको व्यवस्था	स्थान	१	१	१	१	१	१	३०००	०	१५००	५००	५००	५००
९	कृत्रिम अभ्यास तालिम	वटा	७०	१४	१४	१४	१४	१४	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१०	प्राथमिक उपचार तालिम	वटा	५	१	१	१	१	१	५००	१००	१००	१००	१००	१००
११	समुदायमा आधारित पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना	वटा	४	०	१	१	१	१	२०००	०	५००	५००	५००	५००
१२	एम्बुलेन्स	वटा	१	१					५०००	५०००	०	०	०	०
१३	बारुण यन्त्र	वटा	१		१				९०००	०	९०००	०	०	०
	भूसंरक्षण तथा विपद् जोमिख उपक्षेत्रको जम्मा								**८८०१०**	**१८७५०**	**२४८१५**	**१४८१५**	**१४८१५**	**१४८१५**

६.५ संस्थागत विकास

क.सं.	प्रतिफल अनुसार प्रमुख कार्यक्रम	५ वर्षको लक्ष्य		परिमाणात्मक लक्ष					कुल बजेट	कार्यान्वयनको लागि आवश्यक अनुमानित लागत				
		इकाई	परिमाण	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१	(००० मा)	०७६/०७७	०७७/०७८	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
१	गाउँपालिका कार्यालय भवन	वटा	२		१	१	०	०	६००००		४००००	२००००	०	०
२	वडा कार्यालय भवन	वटा	५		२	२	१		६००००	०	२४०००	२४०००	१२०००	०
३	सभा भवन	वटा	१		१	०	०	०	१२०००	०	१२०००	०	०	०
४	गा.पा. फर्निचर	सेट	१	१	१	१	१	१	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००
५	गा.पा. कार्यालय उपकरण	सेट	१	१	१	१	१	१	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००
६	वडा कार्यालय उपकरण तथा फर्निचर	सेट	१४	०	५	७	२		१६८००	०	६०००	८४००	२४००	०
७	सवारी साधन	वटा	५	०	२	२	१	०	४००००	०	१६०००	१६०००	८०००	०
८	सवारी साधन (टिपर)	वटा	४		२	२			२५६००	०	१२८००	१२८००	०	०
१०	इन्टरनेट तथा सूचना प्रविधि व्यवस्थापन (गा.पा.तथा वडा)	सेट	निरन्तर	१	१	१	१	१	२५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००
११	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको लागि क्षमता अभिबृद्धि तालिम	वटा	६०	१२	१२	१२	१२	१२	१८०००	३६००	३६००	३६००	३६००	३६००
१२	अनुगमन तथा मूल्याङकन तालिम	वटा	०	१	१	१	१	१	२५००	५००	५००	५००	५००	५००
१३	अनुगमन तथा मुल्याँकन कार्यक्रम	वटा	१०	२	२	२	२	२	५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
१४	सार्वजनिक सुनुवाई तथा लेखा परीक्षण	वटा	७५	१५	१५	१५	१५	१५	२२५००	४५००	४५००	४५००	४५००	४५००
१५	अध्ययन अवलोकन भ्रमण	वटा	३०	४	६	६	६	८	१५०००	२०००	३०००	३०००	३०००	४०००
१७	ऐन नियमहरुको निर्माण	वटा	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		५०००	१०००	१०००	१०००	१०००	१०००
	जम्मा								३५७४००	२७६००	१३९४००	१०९८००	५१०००	२९६००

परिच्छेद ७ : संस्थागत क्षमता विश्लेषण

७.१ गाउँपालिका

ज्वालामुखी गाउँपालिका धादिङको पहाडि भूभागमा अवस्थीत भएको हुनाले यहाँको क्षमता (मानवीय, भौतिक एवं संस्थागत) को अवस्था पनि कमजोर रहेको छ । पहाडि क्षेत्र भएको हुनाले विगत समय देखिनै कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्यालयमा उपस्थिति समय कम हुने, वाहिरी जिल्लाबाट खटिने कर्मचारीहरुको मनोवल उच्च नहुने हुन्छ । यातायात असहज हुनाले जिल्ला तहसम्म आवागमन गर्न धेरै समय खर्चिनुपर्ने यहाँको बाध्यता रहेको छ । हालसम्म पनि पालिका तथा वडाहरुमा सचिवको दरवन्दी पूर्ण हुन नसकीरहेको अवस्था छ ।

यसैगरी गाउँपालिकामा सञ्चालित आयोजनाहरुको सार्वजनिक परीक्षण गर्ने गराउने, उपभोक्ता समितिको गठनलाई प्रक्रियासंगत गराउने, सामाजिक सुरक्षा भत्ता समयमै उपलब्ध गराउने जस्ता कार्यमा थप सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । संस्थागत क्षेत्रमा अन्य महत्वपूर्ण बुँदाहरु निम्न अनुसार रहेका छन् :

- गाउँपालिकाका कर्मचारीहरुले सँस्थागतरुपमा गरिने निर्णय र कार्यान्वयनमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको दोहोरो भूमिका खेल्नुपर्ने हुँदा स्थिति सहज छैन ।
- गा.पा.बाट सञ्चालित कार्यक्रम र आयोजनाको तुलनामा उपलब्ध दक्ष, प्रतिवद्ध जनशक्ति अपर्याप्त रहेको छ ।
- निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा पर्याप्त प्राविधिक अनुगमनको कमीको कारणले गुणस्तरमा प्रश्न उत्पन्न हुने गरेको देखिन्छ ।
- प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत लगायत पालिकाका कर्मचारीहरु प्रशासनिक र नियमित प्रकृतिका काममा बढी ब्यस्त रहनुपर्ने कारणले गा.पा.को नीति निर्माण, निर्णय जस्ता महत्वपूर्ण जिम्मेवारीतर्फ कम केन्द्रित हुनुपर्ने कारणले विकासको गति कम भएको छ ।
- योजना तर्जुमा गोष्ठी छलफलहरुमा गुणस्तरीयता बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।
- योजना तर्जुमा समयमा नै नहुनु, राजनैतिक दबाब, कर्मचारीहरुको पदपूर्ति नहुनु आदिले गर्दा विकास निर्माणका साथै संस्थागत विकासमा समस्या देखा परेको महसुस गरिएको छ ।
- गाउँपालिका तहमा समिति उपसमितिहरु प्रभावकारी हुन सकेका छैनन् ।

७.२ बिषयगत शाखाहरु

आयोजनाको कार्यान्वयनमा लक्ष्यअनुरुप प्रगतिका लागि गाउँपालिका र बिषगत शाखा बीच समन्वय, सूचना ब्यबस्थापन र सूचना आदान प्रदान आदिको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । यस सम्बन्धमा ज्वालामुखी गाउँपालिकामा निम्न बुँदाहरु उल्लेखनीय रहेका छन् ।

- गाउँपालिका र बिषयगत शाखाहरु बीच सूचनाको आदान प्रदान आवश्यक मात्रामा हुन नसकेको ।
- प्रायः सबै बिषयगत शाखाहरुको सूचना व्यवस्थापन कमजोर भएको, राम्रो भएका शाखाहरुको सूचनामा पनि आदानप्रदान गर्ने परिपाटी कमजोर भएको हुनाले सूचनामा आधारित प्रभावकारी सेवा प्रवाह हुन नसकेको ।
- बिषयगत शाखाहरुमा दरबन्दीअनुरुप पदपुर्ति नरहेको तथा लामो समयसम्म अनुपस्थित हुने प्रचलन रहेको ।
- संघिय सरकारबाट स्थानीय तहमा पठाउनुपर्ने कर्मचारीमा समय समयमा फेरवदल हुने गरेको ।

७.३ गैर सरकारी संघसंस्था र निजी क्षेत्र

ज्वालामुखी गाउँपालिकामा केही गैरसरकारी संघ संस्थाहरु रहेका छन तर सवै जसो जिल्ला सदरमुकाम केन्द्रित रहेका छन । विकास साझेदार निकायहरु सीमित संख्यामा रहेका हुनाले सवै विषयक्षेत्रलाई समेटेको देखिदैन । यहाँका निजी क्षेत्रहरुको पनि पर्याप्त संस्थागत विकास हुनुपर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा निम्न बुदाहरु उल्लेखनीय छन् ।

- स्थानीय सरकार, बिषयगत निकाय, गैसस र निजी क्षेत्रवीचमा आवश्यक समन्वय, सहकार्यको कमीका कारणले गर्दा कतिपय कार्यक्रमहरु संचालनमा दोहोरोपना, अनुगमन गर्न कठिनाई हुन गएको देखिन्छ ।
- गैसस र सामुदायिक सँस्थाहरुको सँस्थागत सुदृढीकरणको समस्याले गर्दा विकास निर्माणमा निरन्तरताको समस्या ।
- गाउँपालिका तहमा गैससहरुको क्रियाशीलता रहेता पनि स्थानीय श्रोत, साधन परिचालनमा भन्दा बाह्य स्रोतमा निर्भर रहेका हुनाले कार्यक्रममा निरन्तरता देखिदैन ।
- गैससका कार्यक्रम बजेट वारे स्थानीय सरकारलाई जानकारी गराउनुपर्ने तथा गाउँसभाबाट अनुमोदन गराउनु पर्ने प्रावधानको पूर्ण कार्यान्वयन नहुँदा पारदर्शीता र स्थानीय जनताप्रतिको जवाफदेहितामा कमी भएको देखिन्छ ।
- पालिकामा कार्य गर्ने दातृ निकाय एवम् गैससहरुको स्रोत परिचालन सम्बन्धमा आवधिक विकास योजनाले मार्गदर्शन गरे वमोजिम कार्यक्रम तथा रणनीति तय गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

७.४ मानवीय, भौतिक एवं संस्थागत क्षमता विश्लेषण

पालिका स्थित स्थानीय तथा विषयगत शाखाहरु मध्ये मूख्य शाखाहरुको मानवीय, भौतिक एवं सँस्थागत क्षमता सम्बन्धी सवल तथा कमजोर पक्षहरु देहाय वमोजिम रहेका छन् :

आर्थिक विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : पशुसेवा शाखा			
क्र.सं.	क्षमता विवरण	सवल पक्ष	कमजोर पक्ष
१	**पशुसेवा कार्यालय** **मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	दक्ष जनशक्ति उत्पादन भई ब्यावसायीक पशु पालनमा टेवा पुग्ने	दक्ष जनशक्ति नभएमा ब्यावसायीक पशु पालनमा राम्रो सेवा पुग्न नसक्ने
२	**भौतिक** (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	आवश्यक उपकरण उपलब्ध भएमा पशु स्वास्वाथ्य,तथा पशु विकासमा टेवा पुग्ने	आवश्यक उपकरण उपलश्ध नभएमा पशु स्वास्थ्य र पशु विकासमा बाधा भई कृषको आय आर्जनमा कमी हुने
	सस्थागत (नीति, कार्यकम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	निति कार्यक्रम र संस्थागत सम्वन्धले ब्यावसायिक पशु पालन ब्यावसायमा कृषक संलग्न हुने	निति कार्यक्रम र संस्थागत सम्वन्ध नभई पशु पालन ब्यावसाय संचालन गर्न नसकिने

सामाजिक विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : गाउँ शिक्षा शाखा			
क्र.सं.	क्षमता विवरण	सवल पक्ष	कमजोर पक्ष
१	**मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	कर्मचारी,स्रोत व्यक्ति,तालिम प्राप्त शिक्षकहरु	उपयोगको अवस्था सन्तोषजनक नभएको
२	**भौतिक** (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	विद्यालय भवनहरु,फर्निचर,कम्प्युटर,स्थानीय सामग्रीहरु	अपर्याप्त,प्रभावकारी उपयोग नहुनु,मर्मत सम्भारमा ध्यान नदिइनु
	सस्थागत (नीति, कार्यक्रम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	संवैधानिक,कानूनी,नीतिगत ब्यवस्था,(अन्तरिम संविधान २०६३,शिक्षा ऐन ,नियमावली,मन्त्रालय,विभाग,क्षे.शि.ा.नि .जि.शि.का.,स्रोतकेन्द्र र विद्यालय सम्मको कार्यात्मक सञ्जाल)	समन्वय अभाव,बाझिनु,अन्नतः जिम्मेवारी कसैले नलिने प्रबृत्ति,कामको मूल्यांकन गर्नेपरिपाटी छैन,पुरस्कार र दण्डको उचित अवलम्वन नहुनु ।

संस्थागत विकास

बिश्लेषण गर्ने निकाय : जिल्ला विकास समिति			
क्र.सं.	क्षमता विवरण	सवल पक्ष	कमजोर पक्ष
१	**मानवीय** (दक्षता, योग्यता, सीप, जनशक्ति, सख्या)	१. बिषयगत योगता भएको २. थोर मानव संशाधनले काम चलेको ३.कर्मचारीले अनुभव आर्जन गरेको ४ ब्ययभार घटाएको ५. व्यवस्थापन गर्न सजिलो भएको ६. गुनासो कम सुनिने गरेको ७. सौहार्दपूर्ण वाताबरणमा कार्य गर्ने गरेको ८. कार्यलयगत पत्रचारको ज्ञान भएको ९ अभावमा पनि काम गर्ने बानी भएको १० स्थानीयस्तरमा स्वयमसेवक, उपभोक्ता समिति तथा अन्य	१. शैक्षिक ज्ञान भएको तर ब्यवहारीक ज्ञानको अभाव २. बिसषेज्ञता अभाव ३. तथ्यांक बिश्लेषण ज्ञानको अभाव ४. सृजनशिल कार्यको अभाव ५ उपलब्ध ज्ञानको प्रयोग गर्ने बानी अभाव ६. आपसी अनुभव आदान प्रदानको अभाव ७ नया पुराना कर्मचारी बिच अहमता ८. ब्यवस्थापनमा ठिक ठाउँमा ठिक बस्तुको प्रयोग नहुनु

		मानव संसाधन प्रयोग गर्ने गरेको ११ समहती लिने प्रयास १२ गुनासो सुन्ने गरेको १४. धर्यता १५. सम्बन्ध बिस्तार	
२	**भौतिक** (पूर्वाधार, औजार, उपकरण, आदि)	१.पायक पर्ने ठाउमा कार्यालय भएको २ सिमीत मेशीन औजारको अधिकतम प्रयोग ३. मर्मत तथा खरिद खर्च नियन्त्रण ४. संचालन गर्न सहज ।	१.प्रयाप्त कार्यालय संचालन का लागी कोठा नभएको २ आवश्यक समाग्री तथा औजार भण्डारणको उचित ब्यवस्था नभएको ३. मर्मत सम्भारको ब्यवस्था नभएको ४. काम नलाग्ने मेशिन तथा औजारको लिलाम बिक्री नगरिएको ५. सामुदायिक सम्पतिको लगत नराखिएको ।
	सस्थागत (नीति, कार्यक्रम, सँस्थागत, सम्बन्ध तथा संजाल आदि)	१. लक्षित बर्गको समन्वय तथा संजाल समिती सक्रिए रहेको २. बार्षिक योजना पुस्तक रहेको ३ सुचना केन्द्र तथा अभिलेखालय रहेको ४ गैसस डेस्क छलफलमा आएको ५ कृषि बन तथा बातावरण सम्बन्धी कार्यक्रम रहेको ।	१. कार्यक्रम आपसमा समायोजन नभएको २. कार्यक्रम दोहोरोपन ३. क्रमागत योजना थप खर्चिलो हुनु ४. गैसस डेस्क स्थापना नभएको ५ परिषदबाट पारीत निती तथा कार्यक्रमलाई उपलब्धी सुचांकमा राखेर मापन नगरिएको ।

परिच्छेद ८ : अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा कार्यान्वयन योजना

८.१ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति

राष्ट्रिय योजना आयोगले २०७० असारमा जारी गरेको राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन दिग्दर्शनले योजना, नीति, कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा लगानी तथा साधनको प्रवाह समुचित ढंगले भएको छ/छैन र कार्यतालिका अनुसार क्रियाकलापहरूको कार्यान्वयन भई लक्षित प्रतिफल प्राप्त भएको छ/छैन भनी विभिन्न तहका व्यवस्थापन वा व्यवस्थापनले तोकेको व्यक्ति तथा निकायबाट निरन्तर र आवधिक रूपमा निगरानी राख्ने कार्यलाई अनुगमन भनी व्याख्या गरेको छ । विकास कार्यक्रमहरुमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कमजोर भएको राष्ट्रिय रुपमै स्वीकार भएको सन्दर्भमा ज्वालामुखी गाउँपालिकाको आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको नतिजामा आधारित अनुगमन तथा सहभागितामूलक लेखाजोखा पद्धति अवलम्बन गरी प्रतिफल मापन तथा योजना प्रभावकारिताको मूल्याङ्कन गरिनेछ । आवधिक रणनीतिक विकास योजनाको अनुगमनलाई नियमित कार्यक्रमका रुपमा स्थापित गरी स्थानीयस्तरदेखि राष्ट्रियस्तरसम्मका विभिन्न तहका सरोकारवालाहरु र तेस्रो पक्षसमेतको सहभागिता गरिनेछ । यस अन्तर्गत नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन खाँका अनुसार पटके तथा नियमित अनुगमन, बार्षिक समीक्षा, मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्यांकन गरिनेछ । योजनाको स्वतन्त्र तथा तटस्थ तेस्रो पक्षबाट समेत लेखाजोखा गरिनेछ ।

८.२ अनुगमन मूल्याङ्कन संरचना

आवधिक गाउं विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रयोजनका लागि विद्यमान कानुनी व्यवस्था तथा प्रचलनका आधारमा देहायका संरचना प्रस्ताव गरिएको छ ।

८.२.१ अनुगमन समिति

स्थानीय सरकार ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भएअनुरुप उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा रहेको अनुगमन समितिलाई सक्रिय तुल्याई गाउँपालिकाबाट सञ्चालित योजना वा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अनुमान गरिएका स्रोत साधनहरुको परिचालन लक्ष्य अनुरुप भए नभएको, आयोजनाको कार्यान्वयन तालिका अनुसार भए नभएको यकिन गरी आयोजनाहरुलाई अपेक्षित गति र दिशा प्रदान गर्न यस समितिलाई सक्रिय तुल्याइने छ ।

८.२.२ संयुक्त अनुगमन समिति

आवधिक गाउँ विकास योजना कार्यान्वयनको नतिजा अनुगमनका लागि गाउँपालिका मातहत रहने गरी विभिन्न सरोकारवालाहरु रहेको संयुक्त अनुगमन समिति गठन गर्न सकिनेछ । उक्त संयुक्त अनुगमन समितिमा स्थानीय स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भएका पदाधिकारीहरुका अतिरिक्त आदिवासी, जनजाती महिला समन्वय समिति, दलित वर्ग उत्थान समिति, गैससका प्रतिनिधि, उद्योग बाणिज्य संघ तथा नेपाल पत्रकार महासंघका प्रतिनिधि समेतको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गरिनेछ । पालिकाबाट हुने अनुगमनको समन्वय गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी योजना तथा अनुगमन शाखाको हुनेछ । योजना तथा अनुगमन शाखासँग प्रत्यक्ष समन्वयमा रहेर अन्य विषयगत शाखाहरुले सम्बन्धित विषय क्षेत्रको अनुगमनको कार्य गर्नेछन् । योजना तथा अनुगमन शाखालाई भौत्तिक एवं मानवीय श्रोत साधनले सम्पन्न बनाइनेछ । त्यस अतिरिक्त अनुगमन गर्ने शाखा, व्यक्तिको आचारसंहिता निर्माण तथा अनुगमन कार्यका लागि आवश्यक पर्ने क्षमता विकासको व्यवस्था गाउँपालिका तहबाट मिलाइनेछ ।

८.३ नतिजामा आधारित अनुगमन ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा

गाउँपालिकामा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा रहेको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समिति र संयुक्त अनुगमन समितिसँग समन्वय गरी गाउँपालिका, विषयगत समितिहरुद्वारा सहभागितामूलक प्रक्रिया बमोजिम नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुगमन योजना तर्जुमा गरी वा सोही ढाँचा अनुसार आवधिक गाउँ विकास योजनाको विषयगत रुपमा समीक्षा गरी योजनाको प्रतिफल तथा कार्यसम्पादनको मापन गरिनेछ । यस प्रकारको अनुगमनमा सहभागितामूलक अनुगमन प्रक्रिया तथा सरोकारवालाको संलग्नता रहनेछ । यसका लागि नतिजामूलक योजना तर्जुमा तथा अनुगमन वारे शाखा तथा उपशाखाहरुको क्षमता बृद्धि गरिनेछ । यसका साथै तेश्रो पक्ष वा विषयविज्ञले यस प्रक्रियामा सहजीकरण गर्न सक्नेछन । नतिजामूलक वार्षिक समीक्षा ढाँचा देहाय बमोजिम रहेको छ ।

गाउँ विकास योजनाको वार्षिक समीक्षा ढाँचा :

विषयगत क्षेत्र :

<table>
<tr><td colspan="4">विषयगत उद्देश्य (Outcome):</td><td colspan="2">सूचक</td><td colspan="2">लक्ष्य</td><td colspan="3">उपलब्धि</td></tr>
<tr><td colspan="4"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td colspan="3">आवधिक गाउं विकास योजना</td><td rowspan="3">गत वर्षसम्मको अवस्था</td><td colspan="7">वार्षिक योजना</td></tr>
<tr><td rowspan="2">प्रतिफलहरु (Outputs)</td><td rowspan="2">सूचकहरु</td><td rowspan="2">आवधिक योजनाको लक्ष्य (आ.व.२०७.)</td><td rowspan="2">वार्षिक लक्ष्य (आ.व. २०७..)</td><td rowspan="2">वार्षिक उपलब्धि (आ.व. २०७..)</td><td colspan="5">कार्यान्वयन सहयोग/स्रोत (रु.हजार)</td></tr>
<tr><td>प्रदेश</td><td>स्थानीय</td><td>गैसस</td><td>अन्य (..)</td><td>कैफियत</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

८.३.१ मध्यावधि मूल्याङ्कन

आवधिक गाउँ विकास योजनामा निर्धारित लक्ष्य, उद्देश्य, सूचक र नीतिहरुका आधारमा आ.व २०७८/७९ मा यसको मध्यावधि मूल्यांकन हुनेछ । मध्यावधि मूल्याङ्कन नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार बार्षिक समीक्षा प्रतिवेदन तथा सूचनाको आधारमा सहभागितामूलक प्रक्रियाबाट गरिनेछ । मूल्याङ्कनमा गाउँपालिका तथा संयुक्त अनुगमन र अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण समितिको प्रमुख भूमिका हुनेछ । मूल्याङ्कनको सहजिकरण योजना तर्जुमा तथा अनुगमनमा सम्बन्धी दखल भएका र अनुभवी पेशाविद्को समूह संलग्न हुनेछन् । मध्यावधि मूल्याङ्कन टोलीमा रहने अन्य सदस्यहरु र यसको कार्यविधि गाउँकार्यपालिकाले निर्धारण गर्नेछ ।

८.३.२ अन्तिम मूल्याङ्कन

आवधिक गाउँ विकास योजनाको समयावधि समाप्त भएपछि योजनाको समष्टिगत लक्ष्य, उद्देश्य तथा विषयगत उपलब्धीहरु हासिल भए/नभएको नतिजामा आधारित प्रस्तावित अनुगमन ढाँचा अनुसार मापन तथा लेखाजोखा गरिनेछ । योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा दखल भएका तेश्रो पक्षका अनुभवी पेशाविद/हरुको संलग्नता र सहजिकरणमा अन्तिम मूल्याङ्कन गरिनेछ । अन्तिम मूल्याङ्कन टोलीमा रहने पेशाविद् तथा अन्य सदस्यहरु र यसको कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाले निर्धारण गर्नेछ । यस प्रकार गरिएको अन्तिम मूल्याङ्कनको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिनेछ ।

८.३.३ नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यान्वयन अवधारणा

विद्यमान सन्दर्भमा अनुगमन पद्धतिको प्रभावकारिताका लागि मूलतः अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्रहरुलाई सक्रिय तुल्याउने तथा उपरोक्त संयन्त्रहरुलाई काम गर्न उपयुक्त वातावरणको तयारी गर्नु आवश्यक हुन आउँछ । व्यवस्थित, भरपर्दो तथा अद्यावधिक तथ्याङ्क र यसको विश्लेषणले मात्र योजनामा तोकिएका उद्देश्य हासिल गर्नेतर्फ उन्मुख भए/नभएको सुनिश्चित गर्न सकिने भएकाले यस आवधिक योजना अन्तर्गत विद्यमान संरचनाहरुलाई सक्रिय तुल्याउने तथा योजना कार्यान्वयन लक्ष्यअनुरुप एवं कार्यान्वयन योजना मुताविक भए नभएको एवं योजनाको निर्दिष्ट लक्ष्य हासिल भए नभएको मापन गरिनेछ ।

यसका लागि स्वायत्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन तथा तत्सम्बन्धी नियमावलीले व्यवस्था गरे अनुरुपको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति तथा उपसमितिलाई सक्रिय बनाउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ । साथै, हरेक विषयगत योजनासँग सम्बन्धित तथ्याङ्कको नियमित संकलन, अद्यावधिक तथा विश्लेषण गरी प्रस्तावित आयोजनाहरुबाट आवधिक गाउँ विकास योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य, उद्देश्य हासिल गर्ने दिशामा के कस्तो प्रगति भइरहेको हो निचोडमा पुगिनेछ । प्राप्त निचोडको आधारमा जिम्मेवार निकायलाई सचेत वा प्रोत्साहित गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

यसका साथै विषयगत समिति, सरोकारवाला तथा कार्यान्वयन निकायले समेत पटके, चौमासिक र वार्षिक रुपमा अनुगमन गर्नेछ भने योजनाको मध्यावधि र अन्तमा तेस्रो पक्षीय अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ । साथै, यस आवधिक रणनीतिक गाउँ विकास योजनाका सूचकहरुमा आधारित रही सबै विषय क्षेत्रको वार्षिक योजना समीक्षा गर्ने पद्धतिको पालना गरिनेछ । मध्यावधि र अन्तिम मूल्यांकनले योजनाको कुन दिशामा गइरहेकोछ र सहि दिशा दिन के गर्न आवश्यक छ भन्ने सुझाव दिनेछ ।

८.४ नतिजामूलक अनुगमन खाका

विषयगत क्षेत्रअनुसारका कार्यक्रमको अनुगमन सम्बन्धित कार्यान्वयन गर्ने निकाय तथा विषयगत समिति, संयुक्त अनुगमन समितिले पटके र आवधिक (चौमासिक, अर्धवार्षिक र बार्षिक) अनुगमन गरी गाउँकार्यपालिकामा

प्रतिवेदन पेश गर्ने छन् । सहभागितामूलक रुपमा वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम र तेश्रो पक्षद्वारा समेत कार्यक्रमको गुणस्तरीयता, लागत प्रभावकारिता र प्रतिफलको मापन गरिनेछ । योजनाको तेश्रो पक्षद्वारा मध्यावधि तथा अन्तिम मुल्याङ्कन गरी प्रतिफल सार्वजनिक गरिनेछ । विषयगत क्षेत्रको कार्यक्रमको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने जिम्मेवारी गाउँपालिकामा रहेको विषयगत समितिको हुनेछ । साथै अनुगमन तथा विश्लेषण प्रणाली संचालन निर्देशिकामा उल्लेखित अनुगमनका सूचक र अनुगमन योजना समेत उपयोग गरिनेछ । विषयगत क्षेत्र अनुसारको विस्तृत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजनाको खाँका देहाय अनुसार छ ।

वार्षिक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजनाको खाँका

विषयगत क्षेत्र	उपक्षेत्र	कार्यक्रमहरुको नाम	कार्यक्रम कार्यान्वयन क्षेत्र	वजेट	अनुगमन गर्ने निकाय	अनुगमन विधि	प्रतिवेदन पेश हुने निकाय	प्रतिवेदन कार्यान्वगन गर्ने निकाय

विषयगत क्षेत्र अनुसारको अन्तिम नतिजामुलक मूल्याङ्कन योजनाको खाँका

विवरण	आजिवियो वमोजिमका सूचकहरु	आधार वर्ष २०७२/२०७३	लक्षित वर्ष २०७६/०७७	पूष्टाईका आधारहरु	सिकाई वा सुधार गर्नुपर्ने कुराहरु
प्रभावहरु (लक्षित जनसंख्याले प्राप्त गरेको फाईदा)					
असर : (संचालित कार्यक्रमवाट प्राप्त भएको मापन योग्य उपलब्धिहरु)					
प्रतिफल (कार्यक्रम संचालन भए पश्चात कार्यक्रमहरुको प्रत्यक्ष प्रतिफल)					

८.५ कार्यान्वयन जिम्मेवारी

आवधिक गाउँ विकास योजनाको प्रस्तावित कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन जिम्मेवारी सहभागितात्मक विधिबाट तयार गरिएको छ । यसको विस्तृत जिम्मेवारी तालिमका विषयगतरुपमा अनुसूची ... मा दिइएको छ ।

अनुसूची १